

«Վիվասոլար» ՍՊԸ

ՀՀ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՄԱՐՏՈՒՆԻ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ԾՈՎԻՆԱՐ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԻ
2 ՀՈՂԱՄԱՍ ՀԱՍՑԵՈՒՄ
«ԾՈՎԻՆԱՐ 1» ԱՐԵՎԱՅԻՆ ՖՈՏՈՎՈԼՏԱՅԻՆ
ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ
ՇՄԱԳ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
ընթացակամ

«Վիվասոլար» ՍՊԸ տնօրեն

Վ. Չարխիֆալական

Բովանդակություն

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն.....	4
2. Հավելվածներ	4
3. Օգտագործվող հապավումները	5
4. Նախնական գնահատման հաշվետվության կազմման իրավական հիմքերը.....	5
5. Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ փորձաքննական գործընթացների վերաբերյալ.....	8
6. Նախաձեռնողի անվանումը, գտնվելու վայրը և գործունեության իրականացման նպատակը	10
7. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության մշակման հիմքերը.....	10
8. Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի և շրջակա միջավայրի նկարագիրը.....	11
8.1. Ենթակա տարածք.	11
8.2. Շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը	18
8.2.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը	19
8.2.2. Սելսմիկա և երկրաբանություն.....	20
8.2.3. Կլիմա և օդային ավազան.	20
8.2.4. Հողային ռեսուրսներ.	26
8.2.5. Ջրային ռեսուրսներ	28
8.2.6. Կենսաբազմազանություն.....	29
8.2.7. Հատուկ պահպանվող տարածքներ.....	34
8.2.8. Պատմության և մշակութային հուշարձաններ	34
8.2.9. Բնության հուշարձաններ	36
8.2.10. Մոցիալ-տնտեսական	38
9. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը, հզորությունները, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր(շինարարության և շահագործման, փակման փուլեր).....	40
9.1 Շինարարության փուլ.	40
9.1.1. Շինհրապարակ.	40
9.1.2. Նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակացույցը	44
9.1.3 Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր.	49
9.2. Շահագործման փուլ.....	50
10. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները, մարդու առողջություն(շինարարության և շահագործման, փակման փուլեր).....	55
10.1 Օդային ավազան.....	56
10.2 Հողային ռեսուրսներ.	57
10.3 Ջրային ռեսուրսներ.	58
10.4 Կենսաբազմազանություն.	59

10.5 Թափոններ.	60
10.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.	62
10.7 Աղմուկ և թրթռում.	63
10.8 Էլեկտրական և մագնիսական դաշտ.	65
10.9 Արտակարգ իրավիճակներ.....	65
10.10 Մարդու առողջություն, աշխատանքի անվտանգություն.....	65
10.11 Սոցիալական գործոններ.	66
10.12 Լանդշաֆտ և Բարեկարգում.	67
11.Շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա վնասակար ազդեցությունների բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիրը (Բնապահպանական կառավարման պլան).	67
11.1 Օդային ավազան.....	68
11.2. Հողային ռեսուրսներ.....	69
11.3 Ջրային ռեսուրսներ.....	70
11.4 Կենսաբազմազանություն.	71
11.5.Թափոններ.....	72
11.6. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.	73
11.7 Աղմուկ և թրթռում.	74
11.8 Արտակարգ իրավիճակներ.....	74
11.9 Մարդու առողջություն, աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն.	75
11.10 Սոցիալական գործոններ.	76
11.11 Լանդշաֆտ, բարեկարգում.....	77
12. Նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը (Սոնիթորինգ).	77
13. Բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլան.....	79
14. Սոնիթորինգի (մշտադիտարկում) պլան (շինարարության և շահագործման փուլեր).	98
15. Հանրային քննարկումներ.....	101
16.Բողոքների ընթացակարգ.	101
17.Նախատեսվող գործունեության իրականացման նպատակահարմարությունը, հաստատված հիմնադրությային փաստաթղթերին նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.	102
18. Փակման փուլ.	103
Գրականություն	106

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

Հաշվետվություն	ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի Ծովինար բնակավայրի 2 հողամաս հասցեում «Ծովինար 1» արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայանի կառուցում:
Նախաձեռնող	«Վիվասոլար» ՍՊԸ
Նախաձեռնողի իրավաբանական հասցեն	Երևան Արաբկիր 0012 Վ. Վաղարշյան փ./20
Նախաձեռնողի փաստացի գործունեության հասցեն՝	Գեղարքունիքի մարզի Ծովինար համայնքի 2 հողամաս
Նախաձեռնողի հեռախոս, էլեկտրոնային փոստ	+37494-43-34-24
Գնահատման հաշվետվության նախագծող	«Նովալ» ՍՊԸ
Հաշվետվության մշակող ընկերության հասցե, հեռախոս, էլեկտրոնային փոստ	Ք. Երևան, Իսահակյան 18 (093)39-77-60 noval.llc.noval@gmail.com

2. Հավելվածներ

Հավելված 1. Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների Պետական գրանցման Վկայականը, Պետական ռեգիստրը

Հավելված 2. Մարտունի համայնքի կողմից տրված նախագծման թույլտվությունը

Հավելված 3. «ՀԷՑ»-ի տեխնիկական պայմանը

Հավելված 4. Էլեկտրաէներգիայի արտադրության լիցենզիան:

Հավելված 5. Տարածքի հատակագծային քարտեզը, Արևակայանի հատակագիծը՝ կոորդինատներով:

Հավելված 6. ՕԳ-ի միացման կետը:

Հավելված 7. Տարածքի հնագիտական և պատմամշակութային հուշարձանների վրա ազդեցության գնահատման եզրակացություն:

Հավելված 8. Մթնոլորտային օդի հաշվարկներ

Հավելված 9. Աղմուկի մակարդակի գնահատում

Հավելված 10. Հանրային քննարկման արձանագրություն, մասնակիցների ցանկ

Հավելված 11. Լսման լուսանկարներ, Թերթի հայտարարությունը

Հավելված 12. Վճարման անդորրագիր

3. Օգտագործվող հապավումները

ՇՄԱԳ՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատում
ՕԳ՝ օդային գիծ
ՀԷՑ՝ Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր
Վտ՝ Վատտ
ՖՎ՝ ֆոտովոլտային
ՄՊԸ՝ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
կՎտ՝ կիլովատտ
ԿՎԱ՝ կիլովոլտ-ամպեր
ՄՎտԺ՝ մեգավատտ ժամ

4. Նախնական գնահատման հաշվետվության կազմման իրավական հիմքերը

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման եվ փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենք- Կարգավորում է նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացակարգը՝ դիտարկելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, անդրսահմանային և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները: Ներառում է նախատեսվող գործունեության 2 կատեգորիա՝ «Ա», «Բ»՝ ըստ շրջակա միջավայրի վրա նվազող ազդեցության աստիճանի: Համաձայն օրենքի իրականացվում է նախատեսվող գործունեության փորձաքննություն, որից հետո տրվում է եզրակացություն:

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-121-Ն (ընդունված 1994թ.)- կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

«Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության եվ օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք (1998թ.) -Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններն են՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ

կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

«Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (2006)–սահմանում է հատուկ պահպանվող տարածքներն, ինչպես նաև դրանց կառավարման ընթացակարգերը: Նախատեսում է հատուկ պահպանվող տարածքները, առանձնացնելով չորս տեսակ՝ պետական արգելոցներ, պետական պահուստավորման հողեր, ազգային պարկեր, բնական հուշարձաններ, դրանց որոշման և ղեկավարելու գործընթացները:

«Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (1999թ.)–Ապահովում է բուսական տեսակների (ֆլորայի) և դրանց առաջացրած համակեցությունների (բուսականության) բազմազանության, աճելավայրերի և էկոհամակարգերի հավասարակշռվածության վրա մարդու բացասական ներգործության կանխարգելումը: Իրականացնում է բուսական աշխարհի, դրա գենոֆոնդի և ցենոֆոնդի բազմազանության, աճելավայրերի պահպանության քանակական և որակական, բուսական աշխարհի շարունակական օգտագործման և վերարտադրության գիտականորեն հիմնավորված ապահովումը, բուսական աշխարհի օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, բուսական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունը և պարտականությունների կատարումը:

«Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (2000թ.)–Սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը: Նախատեսում է գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, բնականոն վերարտադրության ապահովումը, կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության, կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը, կենդանական աշխարհի օբյեկտների օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, կենդանական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառներում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունն ու պարտականությունների կատարումը:

«ՀՀ հողային օրենսգիրք» (2001թ.) -Սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսվարման տարբեր կազմակերպաիրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը: Կարգավորում է հողային պաշարների կառավարման, տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման բնագավառում

պետական քաղաքականության ուղղությունների սահմանումը, հողային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունումն ու դրանց կատարման վերահսկողությունը, հողային ֆոնդի՝ ըստ նպատակային նշանակության, հողատեսքերի և գործառնական նշանակության դասակարգումը, հողի մոնիթորինգի, հողաշինարարության, հողերի հետազոտմանն ուղղված գործունեության լիցենզավորման միասնական սկզբունքների սահմանումը և այլն:

«Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք (2008թ.)–Սահմանվում է հողերի արդյունավետ օգտագործման և պահպանման, հողային օրենսդրության պահանջների կատարման նկատմամբ վերահսկողության իրականացման խնդիրները, ձևերը, վերահսկողություն իրականացնող մարմինները, ստուգող և ստուգվող անձանց իրավունքներն ու պարտականությունները, ստուգումների իրականացման կարգերը: Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է ՀՀ հողային ֆոնդում առկա բոլոր հողամասերի օգտագործման և պահպանության վրա՝ անկախ դրանց նպատակային նշանակությունից, սեփականության և (կամ) օգտագործման իրավունքի սուբյեկտներից:

«Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (2004 թ.)–սահմանում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, ինչպես նաև բնական ռեսուրսների, մարդու կյանքի և առողջության վրա թափոններից առաջացող բացասական ազդեցությունների կանխարգելման համար իրավական և տնտեսական հիմքերը:

«ՀՀ ջրային օրենսգիրք» (2002) - Նպատակը երկրի ջրային ռեսուրսների պահպանության, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության կարիքների բավարարման և ապագա սերունդների համար ջրային ռեսուրսների պահպանման համար իրավական հիմքերի ապահովումն է:

«Էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենք(2004թ.)–Կարգավորում է ՀՀ պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց փոխհարաբերությունները էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում գործունեություն իրականացնելիս, մասնավորապես, էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտի պետական (ազգային, նպատակային) ծրագրերի մշակումը, ընդունումը և իրականացումը, էներգակիրների արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ պետական ծրագրերով իրականացվող աշխատանքների կազմակերպումը և համակարգումը, ՀՀ տնտեսության զարգացման պետական ծրագրերում, համայնքների զարգացման քառամյա ծրագրերում, ինչպես նաև 50 և ավելի տոկոս պետական բաժնեմասով ընկերությունների զարգացման ծրագրերում էներգախնայողության պահանջների ընդգրկումը, սեփական վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների առաջնահերթ ու արդյունավետ օգտագործման խթանման տնտեսական ու իրավական

մեխանիզմների մշակման ու կիրառման ապահովումը՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, էներգախնայողության ծրագրերում և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում միջազգային համագործակցությանն աջակցումը:

«ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ օրենք (Ընդունված է 2001 թվականի մարտի 7-ին)- Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների, սույն օրենքին համապատասխան էներգետիկայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձանց և էլեկտրական, ջերմային էներգիա ու բնական գազ սպառողների փոխհարաբերությունները:

ՀՀ կառավարության որոշումներ

- ❖ **ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թ.** «Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության 2014թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343 - Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ.** «ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N72-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ.** «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N71-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 31 հուլիսի 2014թ.** ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 14 օգոստոսի 2008թ.** «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 02 նոյեմբերի 2017 թ.** «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը եվ հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ ՀՀ կառավարության 20.07.2006թ. N1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1404-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2000 թվականի 1000 Վոլտ և բարձր լարման էլեկտրական ցանցերի ու մայրուղային խողովակաշարերի պահպանության կանոնները հաստատելու մասին** N 249 որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 21 ապրիլի 2023 թվականի** «Էլեկտրակայանքների շահագործման անվտանգության կանոնները հաստատելու մասին» N 583-Ն որոշում:
- ❖ **ՀՀ կառավարության 13 ապրիլի 2023 թվականի** «ԷԼԵԿՏՐԱԶԱՂՈՐԴՄԱՆ ԳԾԵՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐԻ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 523-Ն որոշում:

5. Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ փորձաքննական գործընթացների վերաբերյալ

Հայաստանում Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումը իրականացվում

Է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ-110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք)՝ համաձայն: Գործունեություն, որը կարող է ունենալ ազդեցություն շրջակա միջավայրի վրա, մինչև իրականացումը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) և փորձաքննության:

Համաձայն Օրենքի՝ գործունեությունները դասակարգվում են 2 կատեգորիաների՝ Ա և Բ: Համաձայն Օրենքի 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին կետի գ ենթակետի էներգետիկայի բնագավառում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ենթակա են. «արևային էլեկտրակայաններ՝ 3 հա և ավելի տարածք զբաղեցնող»:

Նախատեսվող արևային ֆոտովոլտային կայանը զբաղեցնում է 11.7986 հա տարածք:

Գնահատման հաշվետվության բովանդակությունը կազմվել է Օրենքի 15-րդ հոդվածի Բ կատեգորիայի նախատեսվող գործունեության՝ ՇՄԱԳ հաշվետվությանը ներկայացվող պահանջներին համապատասխան.

1) նախաձեռնողի անունը (անվանումը) և բնակության (գտնվելու) վայրը.

2) նախատեսվող գործունեության անվանումը՝ սույն օրենքի 12-րդ հոդվածին համապատասխան.

3) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի, բնական պայմանների, ռեսուրսների նկարագիրը, ինչպես նաև դրանց օգտագործման նպատակը, ենթակառուցվածքները, ազդակիր համայնքը և դրանց տեղադիրքն արտացոլող իրավասու մարմնի տրամադրած տարածական պլանավորման փաստաթղթերը, իրադրության սխեման կամ քարտեզը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող միասնական գեոդեզիական կոորդինատային համակարգով.

4) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության բնութագիրը շինարարության, շահագործման, փակման և հետփակման փուլերում (արտադրական հզորություններ, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ).

5) շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները շինարարության, շահագործման և փակման փուլերում.

6) մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը.

7) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված բնապահպանական կառավարման պլանը.

8) հաստատված հիմնադրությային փաստաթղթերին նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.

9) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման նպատակն է նախատեսվող գործունեության իրականացումը՝ նախագծային փաստաթղթին համապատասխան, բացահայտել գործունեության իրականացման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները, նախատեսել դրանց կանխարգելմանը, նվազեցմանը կամ

բացառմանն ուղղված միջոցառումները:

Հաշվետվությունը կազմվել է հիմք ընդունելով նախատեսվող գործունեության աշխատանքային նախագիծը, նախատեսվող գործունեության տարածքի ուսումնասիրության ընթացքում հավաքագրված տեղեկատվությունը, տարածքի վերաբերյալ ուսումնասիրությունների արդյունքները, քարտեզները, լուսանկարները և այլ փաստաթղթեր:

6.Նախաձեռնողի անվանումը, գտնվելու վայրը և գործունեության իրականացման նպատակը

«Ծովինար 1» արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայանի կառուցումը իրականացվելու է «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ-ի կողմից՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի Ծովինար բնակավայրի 2 հողամաս հասցեում՝ սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասում: Նախաձեռնողի իրավաբանական հասցեն է՝ ք. Երևան 001, Վ. Վաղարշյան փ. / 20 Արաբկիր:

Տարածքի հողի նպատակային նշանակությունը էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների է, գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը էներգետիկայի:

Նախատեսվող արևային կայանի նպատակը ֆոտովոլտային արտադրական կայանի կառուցումն է՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության նպատակով: Հանրային ծառայությունները՝ կարգավորող հանձնաժողովի 2025թ.ապրիլի 16-ի, N151-Ա որոշման համաձայն՝ «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊ ընկերությանը տրամադրվել է 7000 կՎտ տեղակայվող հզորությամբ ԼԷ №0811 էլեկտրաէներգիայի արտադրության լիցենզիա՝ մինչև 2047թ.ապրիլի 17-ը գործողության ժամկետով: «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊ ընկերությունը դիտարկում է արևային էլեկտրակայանի արտադրած էներգիայի վաճառքը երկարաժամկետ ժամանակահատվածում: Այն էներգետիկ համակարգի կայունությանը նպաստող ծրագիր է, ինչպես նաև այլընտրանքային էներգետիկայի ոլորտում ներդրում, որը դրական ազդեցություն կունենա երկրում տնտեսական, բնապահպանական, էներգետիկ և ռազմավարական ուղղությունների զարգացման վրա:

7. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության մշակման հիմքերը

Նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության կազմման համար հիմք է հանդիսացել.

- Գործունեության իրականացման նախագծային փաստաթուղթը:
- Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի գրանցման վկայականը՝ N 05112025-05-0059: Հավելված 1.
- Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի կողմից տրված ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքը՝ N ՆԹ-11541-25 տրված՝ 16.12.2025թ:

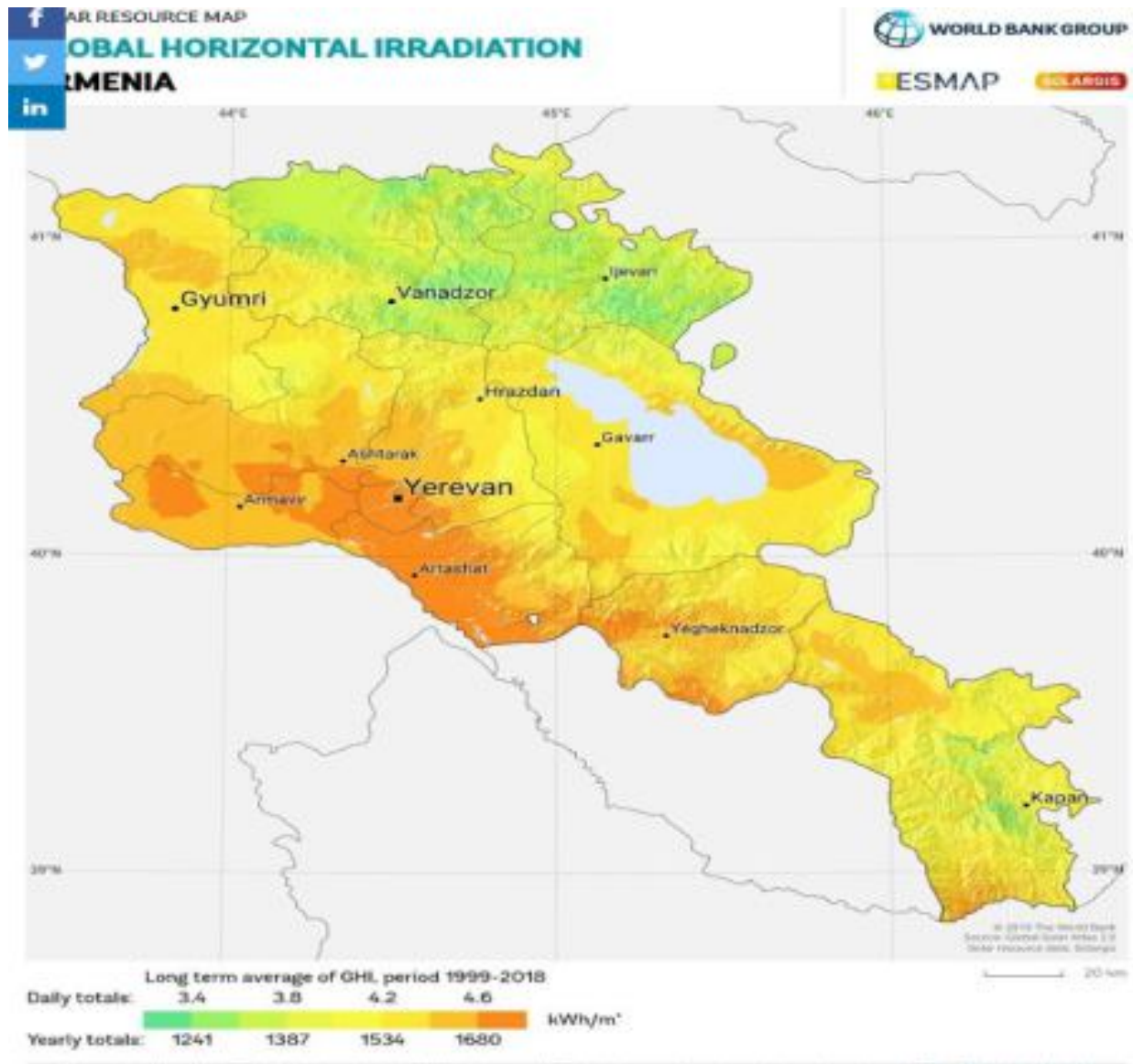
- «ՀԷՑ» ՓԲ ընկերության կողմից տրամադրված տեխնիկական պայմանը՝ ՏՊ-110/0006, 04.07. 2025թ.:
- Գործունեության իրականացման Լիցենզիան՝ ԼԷ № 0811:

8. Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի և շրջակա միջավայրի նկարագիրը.

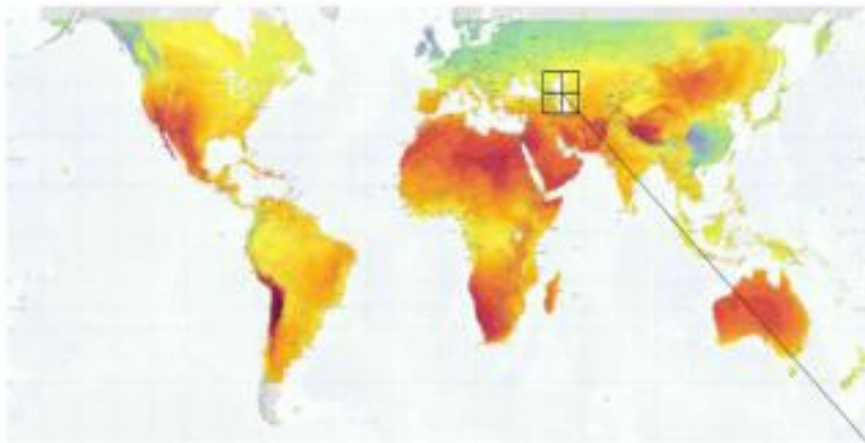
8.1. Ենթակա տարածք. Արևային կայանը տեղակայված է լինելու «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ-ին սեփականության իրավունքով պատկանող՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Ծովինար համայնքի 2 հողամաս հասցեում՝ 11.7986 հա տարածքի վրա: Տարածքը հարթ է՝ մասնակի թեք ռելիեֆով: Տարածքում բացակայում է ծառերը, ծառաթփերը, տեղ-տեղ առկա է խոտածածկ փշաբույսերի տեսքով: Նախկինում՝ խորհրդային տարիներին, տարածքն օգտագործվել է որպես արոտավայր և վարելահող, ուստի տարածքն ակտիվ մելորացվել է: Գործունեության տարածքում առկա են ինքնահոս հոսող ջրատար առվակներ, որը գյուղացիներն օգտագործում են իրենց հողամասերի ոռոգման և անասուններին ջրելու նպատակով:

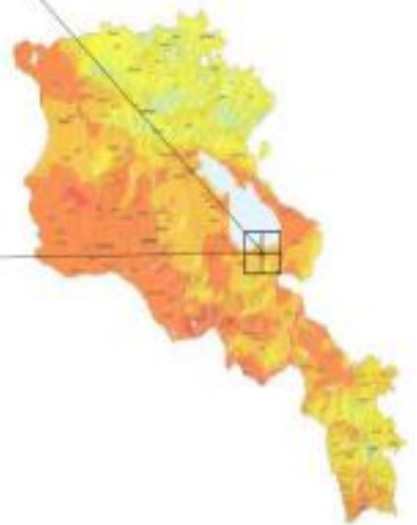
Գլոբալ հորիզոնական ճառագայթումը Հայաստանի Հանրապետությունում:

Համաձայն անշարժ գույքի նկատմամբ պետական գրանցման վկայականի՝ արևակայանի, ենթակայանի հողի նպատակային նշանակությունը էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների: Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը էներգետիկայի:

Այս քարտեզը հանդիսանում է Օդես 2 հոլանդական ինստիտուտի կողմից կազմակերպված հետազոտության արդյունքների և նախագիծը 40° 00' 00" հս. և 40° 00' 00" արևմտ. երկայնական աստիճանների շրջանում:

Արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայանի իրադրության քարտեզ-սխեման՝ ըստ WGS կոորդինատային համակարգի

Նախատեսվող գործունեությունը գտնվում է Ծովինար գյուղի մոտակա տնից գտնվում է 877մ, ամենամոտ հասարակական շինությունից՝ 801մ, միջպետական ավտոճանապարհից՝ 2042մ, տեղական ավտոճանապարհից՝ 1225մ, Սևանա լճից՝ 2277մ, Ծովինար գետից՝ 98մ, Սևան ԱՊ-ից՝ 2119մ հեռավորությունների վրա: Մինչև 2-10կմ հեռավորությունների վրա պատմամշակութային և բնության հուշարձանները բացակայում են: Գործունեության տարածքը բնակավայրից և գետից բաժանվում է ձորակով:

Արևային կայանի տեղաբաշխման վայրն ընտրված է տեղական ինքնակառավարման մարմինների և նախաձեռնողի համաձայնությամբ, հաշվի առնելով տվյալ տարածքում արևային ճառագայթման տվյալները, ընկերության զարգացման պլանները:

«Հայր և որդի Տիտիգյաններ» ՍՊԸ-ի կողմից կատարվել են գործունեության ենթակա տարածքի՝ Գեղարքունիքի մարզի Ծովինար բնակավայրի 2 հողամասի համար ճարտարագիտա-երկրաբանական կառուցվածքի ուսումնասիրություններ, կատարվել է տարածքի և հարակից տարածքներին վերաբերվող տարբեր աղբյուրներում գետեղված, նախկինում կատարված ինժեներաերկրաբանական հետազոտումների տվյալների հավաքում, կանոնակարգում, համադրում և վերլուծություն:

Տեղադիրական հետազոտություններով վեր են հանվել վտանգավոր երկրաբանական երևույթները և պրոցեսները՝ սողանք, քարաթափում-ճահճացում և այլ: Կատարվել են կառուցվածքի գրունտների փորձանմուշների լաբորատոր ուսումնասիրություններ և կազմվել է տեղանքի ինժեներաերկրաբանական պայմանների մասին եզրակացություն: Մեխանիկական չոր եղանակով փորվել են 9 հատ հորատանցքներ՝ յուրաքանչյուրը 3գծ/մ, ընդհանուր 27գծ/մ խորությամբ հորատանցքեր, որի արդյունքում կատարվել են հանված գրունտի նմուշարկում: Հորատանցքների, արդյունքները և ֆոնդային նյութերի տվյալները թույլ են տալիս շերտերի նկարագրությունը տալ մինչև 10.0մ խորությամբ՝ համաձայն ըստ ՇՆՁ I-2.101-2002 (ձեռնարկ ՀՀՇՆ I-2.01-99 նորմերի):

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից հետազոտվող տարածքը գտնվում է Սևանա լճի հարավային ափամերձ գոտում, լճից մոտավորապես 2 կմ և ավելի հեռավորության վրա, Վարդենիս տանող ճանապարհի մոտ, Երևանից՝ 145 կմ, Մարտունուց՝ 15 կմ հարավ-արևելք:

Շրջանի երկրաբանական պայմանները: Ուսումնասիրվող տարածաշրջանը բնութագրվում է երկրաբանական պայմանների խիստ բազմազանությամբ, որտեղ գերակշռողը հրաբխային, նստվածքա-հրաբխային և նորմալ նստվածքագոյացումներն են: Ժամանակակից նստվածքները ներկայացված են հունա, լճային, ալուվիալ, դելուվիալ, հեղեղային և ճահճային գոյացումներով: Տեկտոնական տեսակետից տարածաշրջանը հարում է Սևանի լեռնատեկտոնական գոտու մերձսևանյա մեզասինկլինային զոնային:

Կլիման. ուսումնասիրվող տարածքի կլիմայական պայմանները բնութագրվում են ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22.01-2024թ. «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթղթին համապատասխան: Կլիման չափավոր ցամաքային է, շոգ ու չորային ամառներով, չափավոր ցուրտ ձմեռներով: Օդի բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը 33°C է, բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը՝ -28°C: Քամու միջին տարեկան արագությունը 2.8մ/վ: Բնահողի սառչելու առավելագույն խորությունը՝ 90սմ:

Հիդրոերկրաբանական տեսակետից ուսումնասիրվող տարածքի ինժեներա-երկրաբանական պայմանների, մասամբ լանջային-գրավիտացիոն պրոցեսների զարգացման

վրա ազդող կարևոր գործոններից են հանդիսանում ստորգետնյա ջրերը, որոնց ձևավորումն ու բնույթը, իրենց հերթին ուղղակիորեն կախված է տարածքի ֆիզիկա-աշխարհագրական պայմաններից և երկրաբանա-լիթոլոգիական առանձնահատկություններից: Ելնելով դրանից, հետազոտվող տարածքը կարելի է գնահատել, որպես գրունտային ջրերի սնման, կուտակման և բեռնաթափման շրջան: Ստորերկրյա ջրերը բեռնաթափվում են Սևանա լճի մեջ: Տարածքում գրունտային ջրեր չեն բացահայտվել և ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում են 5մ-ից խորը հորիզոններում:

Ֆիզիկաերկրաբանական վտանգավոր երևույթներ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, բացակայում են:

Շրջանի սեյսմիկ պայմանները. Համաձայն ՀՀՇՆ 20.04.2020թ.-ի տարածքը գտնվում I սեյսմիկ գոտում՝ գրունտների $A_{max} = 0.3g$ արագացմամբ:

Տարածքի ինժեներա-երկրաբանական կառուցվածքը. ուսումնասիրվող տարածքում առանձնացվել է գրունտների երեք շերտ, ելնելով շերտերի լիթոլոգիական նկարագրություններից և նրանց ֆիզիկա-մեխանիկական հատկություններից:

Շերտ 1. Հողաբուսական շերտ: Գրունտն ըստ շահագործման դժվարության (9ա) I կարգ է, 0 -0,1մ հզորության:

Շերտ 2. Կավավազներ շագանակագույն, միջին խոնավ, պինդ թանձրությամբ, խճի ու խճավազի մինչև 10-15% պարունակությամբ: Էյրովիալ-դեյրովիալ-պրոյուվիալ առաջացումներ են: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն (8գ) III կարգ է:

Շերտ 3. Այրովիալ ծագման լավ գնդավորված ճալաքարային նստվածքներ 5-7% գլաքարով և մոտ 20% ավազակավի, ավազի լցանյութով: Լցանյութը լավ և միջին հղկվածության: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն (6գ) IV կարգ:

Ուսումնասիրվող տեղամասում նախագծվող շինություն կառուցելու համար, որպես հիմնատակ առաջարկվում է.

- Շերտ 2-ը (Կավավազներ) որոնք սեյսմիկ հատկությամբ ըստ (ՀՀՇՆ 20.04.2020թ-ի) 3- րդ կարգ են:

Հաշվարկային դիմադրություն- 2.0 կգ/սմ²

Ընկրկելիության գործակից- 2500 տ/մ³

- շերտ 3-ը (այրովիալ ծագման ճալաքարային նստվածքներ), որոնք սեյսմիկ հատկությամբ ըստ (ՀՀՇՆ 20.04.2020թ-ի) 2-րդ կարգ են:

Հաշվարկային դիմադրություն- 4.0 կգ/սմ²

Ընկրկելիության գործակից-5000 տ/մ³

Գործունեության ենթակա և հարակից տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքերում ներառված բուսական և կենդանական տեսակները բացակայում են, քանի որ տարածքն արդեն ենթարկվել է մարդածին ազդեցությանը, երկար տարիներ տարածքն օգտագործվել է գյուղատնտեսական նպատակներով:

Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում ենթակառուցվածքների փոփոխություններ չեն կատարվելու, նոր ճանապարհներ չեն կառուցվելու: Գործունեության ենթակա տարածք հնարավոր է մոտենալ գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհով:

8.2.Շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը

8.2.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի խոշորացված համայնքի՝ Ծովինար բնակավայրի վարչական տարածքում: Մարզը սահմանակից է Լոռու և տավուշի մարզերին, արևելքից սահմանակից է Ադրբեջանին: Գեղարքունիքի մարզը հիմնականում զբաղեցնում է Սևանա լճի ջրհավաք ավազանը: Մարզի գլխավոր լեռնաշղթաներն են՝ Գեղամա, Արեգունի, Սևանի Արևելյան Սևանի, Վարդենիսի, որտեղ առկա են տասնյակ հրաբխային կոներ՝ հատկապես ուշագրավ են Աժդահակ և Արմաղան հրաբուխները: Լեռների ձագարաձև խառնարաններում գոյացել են գեղեցիկ լճակներ: Արեգունու և Սևանի լեռնաշղթաների Գեղարքունիքի մարզի սահմաններում գտնվող լանջերը զառիթափ են ու կտրտված, իսկ Գեղամա և Վարդենիսի լեռնաշղթաների դեպի Սևանա լիճ նայող լանջերը համեմատաբար մեղմաթեք են:

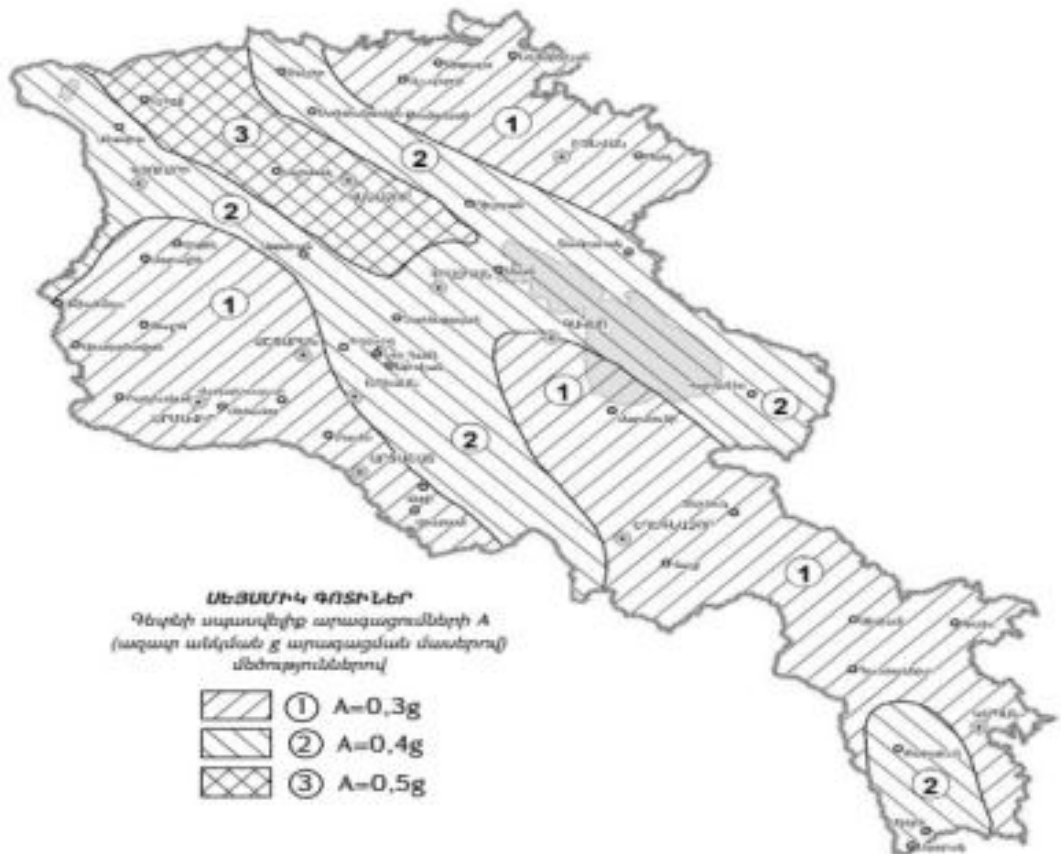
Ռեկիեֆը անհարթ բլրային է: Մակերևույթի ընդհանուր թեքությունը հարավ-արևելյան ուղղությամբ է: Տարածքը տափաստանային միջին լեռնային (1400-2300 ծ.մ.բ.), իրեն բնորոշ տափաստանային բուսականությամբ՝ հատիկաբուսականության գերակշռությամբ, բլրի արանքներում և քարակույտերի մոտ թփերի և առանձին ծառերի առկայությամբ:

Սևանի ավազանի արևմտյան և հյուսիս-արևմտյան ափամերձ տարածքները բնորոշվում են ռելիեֆի տիպիկ հրաբխային կառուցվածքով: Հրաբխային լավաների հոսքահետքերը, հասնելով մինչև լճի ափամերձ տարածքները՝ առաջացրել են արևմտյան ափի բազմաթիվ ծովախորշեր, հրվանդաններ, երբեմն հզոր քարաբեկորների ձևով՝ ընդհուպ մինչև լիճը: Տարածաշրջանում ռելիեֆը բլրաշատ ափսեաձև իջվածքներով է, թույլ բլրակային, աննշան կոնաձև իջվածքներով: Ռելիեֆի այսպիսի ձևերը օժանդակում են մթնոլորտային տեղումների արագորեն ներծծվելուն և մակերեսային հոսք համարյա չի ձևավորվում: Ջրի հատակից դուրս եկած առափնյա շերտը կազմված է ավազա-կավային և գելենչիկային նստվածքներից:

8.2.2. Սեյսմիկա և երկրաբանություն.

Մարզի ինժեներաերկրաբանական և սեյսմատեկտոնական պայմանները բավականաչափ բարդ են: Գրունտների առավելագույն արագացումները գրանցված են Սևանա լճի հյուսիս-արևելյան և արևելյան ափերում: Տարածաշրջանը բնութագրվում է կտրուկ կտրտված բլրային ռելեֆով, խորը ձորակներով: Ստորգետնյա ջրերը հիմնականում կապված են վերին կավճի հասակի կրաքարերի և ուլտրահիմքային ու հիմքային ապարների կոնտակտի հետ, որոնք բնական աղբյուրների տեսքով դուրս են գալիս երկրի մակերես, կրելով սեզոնային բնույթ: Շրջանում մթնոլորտային տեղումներից առաջացած ջրահոսքերը ներծծվելով ապարների շեղքերով ու ծակոտիկներով, սեզոնային բնույթի աղբյուրների և ժամանակավոր հոսքերի տեսքով բեռնաթափվում են Սևանա լիճ:

Ըստ սեյսմիկ հատկության՝ ՀՀՀՆ-20.04.2020թ. «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր»-ի տեղագնական շրջանը գտնվում է I սեյսմիկ գոտում՝ գրունտների $A_{max}=0.3g$ արագացմամբ:

8.2.3. Կլիմա և օդային ավազան.

Տարածաշրջանի կլիման չորային է: Ձմռանը գերիշխում է պարզ արևոտ թույլ սառնամանիքներով եղանակը, ձմռանը չափավոր ցուրտ է: Ամառը տաք է, չոր և անհողմ: Առավելագույն տաք միջին ջերմաստիճանը կազմում է $29^{\circ}C$, ձմռանը՝ $-19.30C$: Հարաբերական խոնավությունը կազմում է 68%: Միջին տարեկան մթնոլորտային տեղումները կազմում են

522մմ: Քամու միջաին տարեկան արագությունը կազմում է 2.6մ/վ, 25 տարվա կրկնելիությունը՝ 25մ/վ: Արեգանային ճառագայթման հաշվարկային մեծությունը կազմում է 2552 օր:

Գործունեության տարածքի կլիմայական բնութագրի համար հիմք է ծառայել ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22-01-2024թ.«Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը և համապատասխան կլիմայական ցուցանիշները Մարտունի համայնքի՝ որպես խոշորացված համայնք և Երանոս բնակավայրի համար:

Օդի ջերմաստիճանը, °C

ՕԴԻ ՄԻՋԻՆ ԵՎ ԷՔՍՏՐԵՄԱԼ ՋԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆԸ,
ՁՄՈԱՆ ՍԿԻՉԲԸ, ՎԵՐՋԸ ԵՎ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աղյուսակ 1 Օդի միջին ջերմաստիճան

Բնակավայրի անվանումը	Միջին ջերմաստիճանն ըստ ամիսների, °C												Միջին տարեկան, °C	Բացարձակ նվազագույն, °C	Բացարձակ առավելագույն, °C
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
20. Մարտունի	-5.2	-4.9	-1.3	5.0	9.8	13.4	16.4	16.3	13.2	8.4	2.5	-2.6	5.9	-31.7	33.6

ՕԴԻ ՀԱՐԱՐԵՐԱԿԱՆ ԽՈՆԱՎՈՐԹՅՈՒՆԸ

Աղյուսակ 10 Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %																
	ըստ ամիսների												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %	
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

20.Մարտունի	68	69	68	66	67	70	73	71	66	64	65	66	68	68	61	73	54
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթը

ՄԹՆՈՒՈՐՏԱՅԻՆ ՏԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Աղյուսակ 12 Մթնոլորտային տեղումները

Բնակավայրի անվանումը	միջին ամսական Տեղումների քանակը _____ մմ օրական առավելագույն													Տեղումների քանակը նոյեմբեր- մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ- հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	ըստ ամիսների														
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	Տարեկան		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
20.Մարտունի	27	31	47	59	74	69	46	31	32	43	38	25	522	168	354
	51	34	40	46	41	69	65	43	59	49	84	41	84		

Քամի

Աղյուսակ 15 **Քամի** (պրոֆիլականացման ենթակա)

Բնակավայրի անվանումը	Ամիսներ	Կրկնեցիությունը, %								Միջին արագությունը, մ/վ	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս - օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր - փետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից առավելագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
		Ըստ ուղղությունների													
		Հյուսիսային	Հյուսիս-արևելյան	Արևելյան	Հարավ-արևելյան	Հարավային	Հարավ-արևմտյան	Արևմտյան	Հյուսիս-արևմտյան						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
26.Մարտունի	հունվար	5	1	1	2	49	37	3	2	85	3.7	Հվ	1.7	ՀվԱրմ	4.0
		1.7	1.7	1.6	2.2	3.6	4.0	2.4	2.2						
	ապրիլ	11	5	3	2	40	30	5	4	78	2.9				
		1.9	2.0	1.7	2.2	3.4	3.8	2.4	2.0						
	հուլիս	30	12	4	1	20	17	5	11	71	1.6				
		2.0	2.1	1.8	1.5	1.7	1.9	1.8	2.0						
	հոկտեմբեր	9	5	2	2	40	35	4	3	83	2.5				
		1.8	1.7	1.6	1.7	2.6	3.1	2.3	1.9						

ԱՐԵՎԱՓԱՅԼ ԵՎ ԱՐԵՎԱԿԱՅԻՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՄԱՆ ՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աղյուսակ 28 Արևափայլի տևողություն (ժ) և առանց արևի օրերի քանակ (օր)

Բնակավայրի անվանումը	Տևողություն	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	Տարեկան
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
21. Մարտունի	ժ	144	150	178	184	237	289	306	299	258	200	161	146	2552
	օր	4	3	3	3	2	0.3	0.3	0.3	1	1	3	4	25

Համաձայն նորմատիվային փաստաթղթի՝ Մարտունի քաղաքը գտնվում է ցուրտ կլիմայական գոտում՝ ծովի մակարդակից 1943մ բարձրության վրա, որին բնորոշ է զով ամառը, ձմռանը շատ ցուրտ է, քամոտ, խոնավ: Ամառը առավելագույն ջերմաստիճանը հասնում է 33.6°C, բացարձակ նվազագույնը՝ -31.7°C, հարաբերական խոնավությունը 68%, տարեկան տեղումները կազմում են 522մմ, քամու միջին արագությունը՝ 1.6- 3.7 մ/վ:

Օդային ավազան. Հայաստանի հանրապետության տարածքում օդային ավազանի աղտոտվածությունը վերահսկվում է ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերկութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից՝ հանրապետության տարածքի 45 (այդ թվում՝ 6 դժվարամատչելի և 3 մասնագիտացված) օդերկութաբանական կայանում:

[illegible]

Մարզի օդային ավագանը գտնվում է բավականին բարվոք վիճակում: Մարզում չկան արտադրական ձեռնարկություններ, հիմնականում ավտոտրանսպորտի արտանետումներն են: Օդային ավագանում հայտնաբերված փոշու քանակությամբ մարզը գտնվում է բարվոք վիճակում: Մարդու գործունեության հետևանքով մթնոլորտային օդ կարող են արտանետվել տարատեսակ գազեր և տարբեր չափերի մասնիկներ: Օդի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2006 թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշման:

25

Նախատեսվող գործունեության տարածքում օդի որակական ցուցանիշների, մթնոլորտն աղտոտող նյութերի և աղտոտվածության մակարդակի ելակետային տվյալների վերաբերյալ՝ տեղեկատվությունը ներկայացվել է «Վնասակար նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաներ բնակավայրերում, որտեղ բացակայում են մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտարկումները» ժամանակավոր առաջարկություններից՝ հրապարակված «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կայքում (<http://meteomonitoring.am/page/1591>): Ներկայացվում է Ծովինար բնակավայրի օդի որակական ցուցանիշներն ըստ բնակչության թվաքանակի, որպես մինչև 10000 բնակիչ ունեցող բնակավայրեր (Երանոս բնակավայրը՝ 4572 մարդ) .

- ✓ Փոշի՝ 0,071 մգ/մ³,
- ✓ ծծմբի երկօքսիդ (SO₂)՝ 0,006 մգ/մ³,
- ✓ ազոտի երկօքսիդ (NO₂)՝ 0.023 մգ/մ³,
- ✓ ածխածնի օքսիդ (CO)՝ 0.8 մգ/մ³:

8.2.4. Հողային ռեսուրսներ.

Տարածաշրջանում տարածված են լեռնատափաստանային և մարգագետնային սևահողերը, գորշ և դաշնագույն անտառային և լեռնաշագանակագույն, լեռնամարգագետնատափաստանային, դարչնագույն անտառային հողերը: Կախված ռելիեֆի պայմաններից և էրոզիայի ենթարկվածության աստիճանից, ըստ մեխանիկական կազմի այս հողերը դասվում են միջակ և ծանր կավավազային տարատեսակների շարքին: Հողերի կլանման տարողությունը համեմատաբար ցածր է, որը պայմանավորված է հումուսի սակավ պարունակությամբ և թեթև կավավազային մեխանիկական կազմով:

Գեղամա և Վարդենիսի լեռնաշղթաների ու Սևանա լճի միջև գտնվող վայրերում զգալի հարթ տարածություններ կան, առկա են շատ որակյալ հողեր և նպատակահարմար են հողագործության համար: Դրանք հատկապես Մասրիկ, Արգիճի գետերի ու Գավառագետի հովիտներն են: Դրանցից համեմատաբար ընդարձակը Մասրիկի դաշտն է՝ շուրջ 10000 հեկտար: Այդ հարթ տարածությունները ծովի մակերևույթից ունեն 1900-2200մ բարձրություն: Տարածքը ներկայացած է միջին բարձրությամբ լեռնաշղթաներով, ուղիղ և ալիքաձև թեքություններով և հարթություններով: Տարածքում գերիշխում են լեռնային սևահողերը, անտառային դարչնագույն հողերը: Մարզի հարավային և արևմտյան հատվածների հողային ծածկույթը հիմնականում ներկայացված է սևահողերով և գետահովտադարավանդային՝ հողերով, իսկ հյուսիսային և հյուսիս-արևելյան հատվածները՝ մարգագետնատափաստանային, անտառային դարչնագույն և անտառային գորշ հողերով: Տարածաշրջանում լճային նստվածքների վրա ձևավորվել են գետահովտային, մարգագետնացած կոպճային և թույլ զարգացած ավազակոպճային հողագրունտների տիպերը: Ավազանի բնական ցամաքային էկոհամակարգերն են մարգագետինները, տափաստանները, անտառային և նոսրանտառային համակեցությունները, ինչպես նաև ժայռա-քարացրոնային և լճի ջրերից ազատված համալիրները:

Մարզի խոշոր հիմնախնդիրներն են՝ հողերի դեգրադացումը, էրոզիան, ափամերձ գոտու

անտառների ջրածածկումը: Մարզի հողային ծածկույթի էրոզիայի առավելագույն ցուցանիշները դիտարկվում են արևելյան և հյուսիսային հատվածներում:

Համաձայն Գեղարքունիքի մարզի միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման նախագծի՝ Սևանի տարածաշրջանում մեծ զանգվածներով հանդիպում են տիպիկ միջին հումուսային ալկալացված սևահողերը՝ լեռնային սևահողերի ենթատիպով: Հումուսի պարունակությունը կազմում է 8-12%: Լեռնային սևահողերն ունեն հումուսի մեծ պաշար՝ 0-60սմ խորության վրա հումուսի պաշարները կազմում են 360տ/հա:

Ռեակցիան վերին հորիզոններում թույլ հիմնային է, ներքևում՝ չեզոք:

Լեռնային սևահողերը օգտագործվում են մեծ մասամբ որպես խոտհարք և արոտավայր, իսկ տեղ-տեղ նաև որոշ գյուղատնտեսական կուլտուրաների մշակման համար (գարի, երկարամյա խոտեր):

Հանքաբանական կազմում գերակշռում են թեթև և միջին շրջանի միներալներ:

Մարդու գործունեության հետևանքով առաջանում է հողային ծածկույթի աղտոտում ծանր մետաղներով (պղինձ, ցինկ, արսեն, կապար, մոլիբդեն, մանգան, նիկել, կադմիում, քրոմ և այլն) և ցիանական միացություններով: Հողերի որակի գիահատումն իրականացվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանի և ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2015թ. հունիսի 16-ի «ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 25-Ն հրամանի համաձայն:

«Հիդրոոդերոնութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն»ՊՈԱԿ-ի էլեկտրոնային կայքում, 2025թ. 3-րդ եռամսյակի տեղեկագրերում հողային ծածկույթի՝ ծանր մետաղներով աղտոտվածության ուսումնասիրման համար դիտարկումներն իրականացվել են միայն

Գեղարքունիքի մարզի Սոթքի հանքարդյունաբերական տարածքում, իսկ այլ բնակավայրերի հոդերում մետաղների պարունակության և աղտոտվածության ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացակայում է:

«Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի էլեկտրոնային կայքում 2024թ. և 2025թ. եռամսյակային տեղեկագրերում հոդերում մետաղների պարունակության և աղտոտվածության ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացակայում է:

8.2.5.Ջրային ռեսուրսներ

Սևանի ավազանի հիդրոերկրաբանական պայմանները բնորոշվում են երկրաբանա-կառուցվածքային, գեոմորֆոլոգիական և ֆիզիկա-աշխարհագրական առանձնահատկություններով: Սևանի ջրավազանային տարածքը ներառում է Ձկնագետ, Մասրիկ, Սոթք գետերի գետավազանները, Վարդենիսի ու Գեղամա լեռներից սկսվող գետերը: Ջրային ռեսուրսների աղտոտման աղբյուրներ են հանդիսանում հիմնականում կոմունալ-կենցաղային և արտադրական կեղտաջրերը: Սևանի ջրավազանային տարածքում ստորերկրյա ջրերի քանակի և որակի նշանակալի փոփոխություններն աննշան են, պայմանավորված բնական պայմաններով՝ ամռան ամիսներին ոռոգման նպատակով հորերի ջրածախսի ավելացմամբ: Տարածաշրջանի ամենամեծ ջրային ռեսուրսը Սևանա լիճն է:

Տարածաշրջանի գլխավոր ջրային արտերիաներից են Սևանա լիճ թափվող Մարտունի և Ծովինար գետերը:

Մարտունի և Ծովինար գետերը: Մարտունի գետը սկիզբ է առնում Վարդենիսի լեռնաշղթայի հյուսիսային լանջերից՝ 3300 մ բարձրությունից ունի 27,6 կմ երկարություն, ջրհավաք ավազանը կամում է 35 101կմ²: Սնումը հիմնականում ձնաանձրևային (58%) է, գետի ջրերն օգտագործվում են ոռոգման նպատակով:

Գործունեության տարածքին մոտ գտնվում է Ծովինար գետը, որը սկիզբ է առնում Վարդենիսի լեռների հյուսիսային լանջերից և անցնելով Ծովինար գյուղի միջով թափվում է Սևանա լիճ՝ հարավային ափում: Երկարությունը 24 կմ է [1][2]:

Հայաստանի հանրապետությունում ջրային ռեսուրսների մոնիթորինգն իրականացվում է շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից: Սևանա լճի ջրի որակի գնահատումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման 12.1 հավելվածի համաձայն՝ լճի մակերևույթից և տարբեր խորություններից: Մոնիթորինգն իրականացվում է տարին 2 անգամ՝ 18 դիտակետերում, հիմնականում անիոնների և կատիոնների, սնուցող նյութերի և ծանր մետաղների առկայությունը որոշելու համար: Համաձայն կազմակերպության կողմից 2025թ. 3-րդ եռամսյակի տեղեկագրի՝ Սևանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 18 դիտակետում:

Համաձայն Գլխավոր (www.armmonitoring.am) էլեկտրոնային էջի՝ 2025թ. 3-րդ եռամսյակում Մարտունի գետի ջրի որակը Գեղհովիտ գյուղից վերև հատվածում հուլիսին և սեպտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանում՝ հուլիսին՝

«անբավարար» (4-րդ դաս):

Ծովինար գետը հիմնականում ցամաքած է, տեղեկագրում գետի ջրի վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացակայում է:

8.2.6. Կենսաբազմազանություն

Տարածաշրջանը լեռնային է և բնորոշվում է լանդշաֆտների ուղղաձիգ գոտիականությամբ՝ ցածր և միջին լեռնաանտառային, մարգագետնատափաստանային, մերձալպյան, ալպյան: Բնական անտառները՝ գիհի և կաղնի ծառատեսակներով ոչ մեծ կղզյակներով տեղակայված են Արեգունյաց լեռնաշղթայի ուղղաձիգ լանջերի վրա, իսկ առանձին ծառեր և ծառերի փոքր խմբեր հանդիպում են նաև լճափի այլ հատվածներում: Հողերի մշակումը, դաշտապաշտպան անտառաշերտերի ստեղծումը, խոտհարքերը, նաև հրդեհները բացասաբար են ազդում հանրապետության բուսածածկույթի և կենդանական աշխարհի վրա:

Սևանա լճի և տարածքի կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով ստեղծվել է «Սևան»ԱՊ-ը:

Բուսական աշխարհ: Տափաստանային գոտին Հայաստանի տարածքի ամենաընդարձակ գոտին է, որը սկսվում է 1500-1600 մ-ից, երկրի հյուսիսային հատվածում

հասնում է մինչև 2000 մ բարձրության, իսկ հարավային հատվածում՝ 2400-2500 մ: Գոտին տափաստանային է և գորշ կարբոնատային, անտառային: Աչքի են ընկնում բուսական համակեցությունների բազմազանությամբ: Ծայրահեղ չորասեր, գուղձավոր, պնդաձիվ հացազգի խոտաբույսերի, փշաբարձիկավոր տարախոտերի առկայությունը բուսականության բնորոշ առանձնահատկություններից է:

Մարզի հիմնական անտառ կազմող ծառատեսակները հանդիսանում են սոճին, եղևին, բարդին, ուռենին, թեղին, հացենին, ակացիան, փշատենին և այլ փշատերև ու սաղարթավոր ծառատեսակներ: Սևանա լճի ջրից ազատված հողագրունտները ծածկված են արհեստական տնկարկներով (սոճի, չիչխան, բարդի և այլ):

Ցածրադիր վայրերում աչքի են ընկնում անապատները ու կիսաանապատները, որոնք առաջացել են լճից ազատված ավազուտների վրա և ունեն երկրորդային ծագում: Այդ տեսակներից որպես ռելիկտային համակեցություններ պահպանվել են՝ տորֆային ճահճուտները, քարացրոնային և ժայռային բուսական խմբավորումները, փովող թփուտները՝ ցածրաճ գիհուտներ (*Juniperus depressa*) և այլն: Թփատեսակներից ամենամեծ մակերեսները զբաղեցնում է չիչխանը:

Չիչխան

Տարածված են նաև արոսենու (արոսենի Կուզնեցովի (*Sorbus kuznetsqvii*), արոսենի Հայաստանի (*S.hajastana*), արոսենի հունական (*S.graeca*)), մասրենու (*Rosa spinosissima*, *R.canina*), ասպիրակի (*Spiraea crenata*), ալոճենու (*Crataegus orientalis*), ուռենու (*Salix caprea*) և այլ համակեցություններ:

Բնական բուսածածկույթին փոխարինելու են գալիս մշակաբույսերը՝ ցորեն, եգիպտացորեն, արևածաղիկ, պտղատու այգիները, իսկ ողողատներում՝ բանջարեղենի մշակությունը: (UNDP): Տարածաշրջանում կան անոթավոր բույսերի 1587 տեսակ, 32 ծառատեսակ, 102 թփերի տեսակ, 1146 բազմամյա խոտաբույս և 307 միամյա ու երկամյա բուսատեսակներ: Շուրջ 60 բուսատեսակներ համարվում են դեղաբույսեր և 100-ը՝ ուտելի են: Կան նաև 267 տեսակի սնկեր, որից 100 տեսակը ուտելի են և 24 տեսակը՝ թունավոր: Տեղանքում աճում են հացազգիներին պատկանող շատ բույսեր՝ շյուղախոտի (*Festuca sp.*), որումի (*Lolium sp.*) 95.1 և դաշտավլուկների (*Poa sp.*) տարբեր տեսակներ:

Ռելիեֆային առանձնահատկությունների շնորհիվ Սևանի ավազանի

բուսականությունն ունի վառ արտահայտված մոզաիկ բնույթ՝ հարուստ և բազմազան: Սևանի ջրհավաք ավազանի տափաստանային գոտին՝ 1906-2400մ ծովի մակերևույթից բարձր է, հիմնականում ներկայացված է չոր և տիպիկ տափաստանների բնորոշ խոտաբույսերով՝ շուղախոտ, փետրախոտ և այլն: Այստեղ աճում են նաև գիհու, մասրենու, արոսենու, կծուխորի, այծատերևուկի և այլ թփուտներ: Բավական շատ են գազերը, ոգնաթփերը, որոնց թվում կան մի շարք հազվագյուտ և անհետացող տեսակներ:

Սևան ազգային պարկի և պահպանական գոտու տարածքում գրանցված են մոտ 1.600 տեսակ բարձրակարգ բույսեր (Հայաստանում գրանցված բարձրակարգ բույսերի կեսից ավելի) այդ թվում՝ 55 հազվագյուտ ու անհետացող, 23 էնդեմիկ, որոնք աճում են միայն Սևանի ավազանում: Դրանք են Լրձուն Սևանի, Ոգնաթուփ Գաբրիելյանի և այլն: Բուսականությունը հիմնականում տափաստանային է՝ հացազգային, տարախոտա-հացազգային /*Festuca valesiaca* Gaudin, *F. ovina* L., *Koeleria albobii* Domin, *K. cristata* (L.) Pers., *Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng, *Stipa capillata* L., *S. Lessingiana* Trin. Et Rupr., *S. Tirsa* Stev., *Elytrigia trichophora* (Link) Nevski, *Galium verum* L., տեսակներ *Agropyron*, *Andropogon*, *Scabiosa*, *Veronica*, *Artemisia*, *Achillea*, *Astragalus*/:

Կարմիր գրքում գրանցված են տարածաշրջանին բնորոշ՝ Խոզանափուշ Ֆյոդորովի-*Cousinia fedorovii* Takht, Լրջուն Սևանի-*Isatis sevangensis* N. Busch, Թրաշուշան հայաստանյան-*Gladiolus hajastanicus* Gabrielian, Հիրիկ Նրբագեղ - *Iris elegantissima* Sosn, Վիշապագլուխ ավստրիական - *Dracocephalum austriacum* L., Գառնառվույտ հայկական - *Oxytropis armeniaca* Sosn. ex Mulk.:

Վիշապագլուխ ավստրիական

Գառնառվույտ հայկական

Ազգային պարկի և պահպանական գոտու տարածքի շուրջ 60 բուսատեսակներ օգտագործվում են որպես դեղաբույսեր, իսկ շուրջ 100 բուսատեսակներ համարվում են ուտելի: Ծովինար գյուղի մերձափնյա տարածքում կա ոչ մեծ ճահիճ, ուր աճում են բոշխ կարճամազ (*Carex hirta*), դուն երկար (*Cyperus longus*), դուն թուխ (*C. fuscus*), ճլախոտ թաբերնեմոնթանի

(*Schoenoplectus tabernaemontani*) և շատ այլ տեսակներ:

Կենդանական աշխարհ: Կենդանական աշխարհը ներկայացված է ողնաշարավոր կենդանիների 330 տեսակներով՝ 44 տեսակ կաթնասուններ՝ գիշատիչներ, միջատակերներ, կրծողներ, չղջիկներ (գայլ, աղվես, նապաստակ, կզաքիս, փոքրուղ, աքիս, լուսա, ոչ հաճախ նաև արջ և այլն), թռչունների՝ 267 տեսակ, 4 տեսակ երկկենցաղներ, 16 տեսակ սողուններ և 9 տեսակ ձկներ:

Կաթնասունները պատկանում են հետևյալ կարգերին.

- ❖ Միջատակերներ (*Insectivora*),
- ❖ Կրծողներ (*Rodentia*),
- ❖ Նապաստակներ (*Logomorpha*),
- ❖ Չղջիկներ (*Chiroptera*),
- ❖ Գիշատիչներ (*Carnivora*),
- ❖ Սմբակավոր/կճղակավոր կաթնասուններ (*Artiodactyla*):

Համաձայն «Գեղարքունիք» միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման նախագծի՝ մարզի տարածքում հաշվարկվում են 43 տեսակի փափկամարմիններ, 639 տեսակի հողվածոտանիներ, որոնք պատկանում են միջատներին: Դրանցից 6-ը Հայաստանի էնդեմներ են: Կապտաթիթերը (*Maculinea nausithous* Bergs), որն հայտնի է պարկի պահպանական գոտուց, գրանցված է Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցանկում:

Սևանա լճի ձկները ներկայացված են սաղմոնազգի-Salmonidae, սիգազգի Coregonidae և ծածանազգի-Cyprinidae ընտանիքներով: Սաղմոնազգիներին են պատկանում Սևանի իշխանը (*Sevan Trout-Salmo ischchan* Kessler 1877) իր 4 էկոլոգիական ենթատեսակներով՝ Ամառային բախտակ (*S. ischchan aestivalis*), Ձմեռային բախտակ (*S. ischchan ischchan*), Գեղարքունի (*S. ischchan gegarkuni*), Բոջակ (*S. ischchan danilewskii*): Սիգազգիների ընտանիքի ներկայացուցիչը կլիմայավարժեցված սիգն է (*Whitefish-Coregonus lavaretus*): Ծածանազգի ձկնատեսակներին են պատկանում լճի երկու էնդեմիկները՝ Սևանի կողակը (*Khrami carp Varicorhinus capoeta sevangi*) և Սևանի բեղլուն (*Sevan 17 barble-Barbus goktschaicus*): 1980-ական թվականների սկզբից լճում սկսել է հանդիպել նաև արծաթափայլ լճածածանը (*Crucian carp-Carassius auratus gibelio*), որը պատահաբար լիճ է ներթափանցել արարատյան դաշտի ջրային համակարգերից:

Տարածաշրջանում հանդիպում են նաև 4 տեսակի երկկենցաղներ՝ Ցատկողներ (*Salientia*) կարգին պատկանող՝ Լճագորտ (*Rana ridibunda*), Փոքրասիական գորտ (*Rana macrocnemis*), Կանաչ դդոռ (*Bufo viridis*), Շելկովնիկովի ծառագորտ (*H.a.shelkovnikovi*):

Սողուններից հանդիպում են՝ Սպիտակափոր ժայռային, Նաիրյան ժայռային, Ռոստոմբեկովի ժայռային, Հայկական ժայռային, Վալենտինի ժայռային մողեսները, իսկ օձերից սովորականը, ջրային լորտուները, պղնձօձը, լեռնատափաստանային իծը: Երկկենցաղներից առկա են կանաչ դդոռը, լճագորտը, փոքրասիական գորտը և շելկովնիկի ծառագորտը[11]:

Ջրային կամ ջրաճահճային կենդանիների համար որպես ապրելավայր ծառայում են Սևանա լճի ջրերը, ափամերձ գոտու ճահճուտներն ու լիճ թափվող գետերի գետաբերանները: Վերջին 4 տասնամյակի ընթացքում Սևանա լճի մակարդակի իջեցումը, ինչպես նաև

ճահճուտների արհեստական չորացումը, նախկին ժայռոտ ափերի վերացումը խիստ բացասաբար են անդրադարձել ավազանի կենդանական աշխարհի վրա, որը հատկապես ցայտուն կերպով արտահայտված է թռչունների վրա:

Սևանի ավազանում հանդիպում էին 267 տեսակի թռչուններ՝ ձկնկուլ (Pelecaniformes) - 4 տեսակ, արագիլ, տատեղ, ջրցուլ (Ciconiiformes) - 11 տեսակ, ֆլամինգո (Phoenicopteriformes) - 1 տեսակ, հոպուպ, սագեր, բադեր և այլն: Թռչուններից 48 տեսակը բնադրող են: Այսօր դրանցից շատերը՝ մոխրագույն սագը, տուրպան, կարմրակտուց և կարմրագլուխ բադերը, սպիտակագլուխ բադը (սավկան), չեն բնադրում լճի տարածքում: Էնդեմ հանդիսացող Սևանի ծովորորի համար բնական միջավայրը դարձել է էկոլոգիապես անկայուն: Պարկում մեծ պոպուլյացիաներով հանդիպում են՝ մեծ քնամուկը (*Glis glis*), պարսկական սկյուռը (*Sciurus persicus*), անտառային մուկը (*Apodemus sylvaticus*), այծյամը (*Capreolus capreolus*), լայնականջ ոզնին (*Tadarida teniotis*) և այլն:

ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված են՝ Կաթնասունների 6 տեսակ, (գործ արջը, ջրասամույրը, անտառային կատուն, բեզուարյան այծ-*Capra aegagrus Erxleben* և այլն), սողուններից 2 տեսակ(խայտաբղետ՝ Անդրկովկասյան բազմագույն մողեսիկ-*Eremias arguta transcaucasica* Darevsky, 1953) և փոքրասիական մողեսները- *Darevskia rostombekovi* Darevsky 1957), 39 թռչնատեսակներ (Հայկական որոր-*Larus armenicus*), վարդագույն հավալուսն - *Pelecanus onocrotalus* Linnaeus, ձկնկուլը և այլն), սագանմաններից՝ սպիտակագլուխ բադ կամ սավկա - *Oxyura leucocephala* Scopoli, ձկներից՝ Սևանի իշխանը իր տարատեսակներով, Սևանի բեղլուն (*Barbus goetschaicus* Kessler) և Սևանի կողակը (*Varicorhinus capoeta sevangi*, Filippi) հողվածոտանիներից՝ Արիոն կապտաթիթեռը - *Maculinea arion zara* Jachontov, Մթնշաղային կապտաթիթեռ - *Maculinea nausithous*, Անտեսված կապտաթիթեռ - *Agrodiaetus neglectus* Dantchenko, Նինայի կապտաթիթեռ - *Agrodiaetus ninae* Forster, Թուրքական կապտաթիթեռ - *Agrodiaetus turcicus* Koçak, գրանցված են միջազգային միության Կարմիր գրքում:

Հայկական որոր

Նինայի կապտաթիթեռ

Նախատեսվող գործունեության տարածքում կարմիր գրքում գրանցված

բուսատեսակները, կենդանատեսակները և կենդանիների բնադրավայրերը բացակայում են:

8.2.7. Հատուկ պահպանվող տարածքներ.

Մարզի բնության հատուկ պահպանվող տարածք է «Սևան» ազգային պարկը՝ 150,1հազ. հա մակերեսով: Այն գտնվում է շրջակա միջավայրի նախարարության կառավարման ներքո՝ «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գործառույթների միջոցով: Այն բաժանվում է չորս՝ արգելոցային, արգելավայրային, ռեկրացիոն և տնտեսական գոտիների: Պարկի տարածքում են գտնվում «Նորաշենի», «Լիճք-Արգիշի», «Գիլլի» և «Արտանիշի» արգելոցները՝ 7464 հա ընդհանուր մակերեսով, որից ցամաքայինը կազմում է 4289հա, ջրայինը՝ 3175հա: Այստեղ է գտնվում նաև երկու՝ «Գավառագետի» և «Գիհի-կաղնուտային ռելիկտային» արգելավայրերն՝ ընդհանուր 2652հա մակերեսով:

8.2.8. Պատմության և մշակութային հուշարձաններ

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. մարտի 15-ի «ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐՎՈՂ ԵՎ ՕՏԱՐՄԱՆ ՈՉ ԵՆԹԱԿԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 385-Ն որոշման՝ Ծովինար գյուղի վարչական տարածքի համար սահմանվում է հուշարձանների հետևյալ ցանկը.

4.52 ԾՈՎԻՆԱՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1			ԱՄՐՈՑ ԹԵՅՇԵԲԱԻՆԻ («ՕՉԱԲԵՐԴ»)	Ք.ա. 1 հազ., Ք.ա. 8-6 դդ.	գյուղի հս-աե մասում	<	1
	1.1		Արցանագրություն	Ք.ա. 735-714 թթ.		<	1.3
	1.2		Բնակատեղի	Ք.ա. 1 հազ.		<	1.1
	1.3		Ղամբարանադաշտ	Ք.ա. 1 հազ.	ամրոցի հվ կողմում	<	1.2
2			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	9-20 դդ.	գյուղի աե մասում, Մարտունի-Վարդենիս մայրուղուց ցախ	S	2: Ենթակայությանը ներկայացված է 1 հուշարձան (2.1)
3			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՀԻՆ ԳՅՈՒՂ»	ուշ միջնադար - 1837 թ.	գյուղի հս մասում, Մարտունի-Ծովինար խաչմերուկից ցախ	S	10
	3.1		Քարայր - կացարան	վաղ	գյուղատեղիի հվ	S	10.1

4		ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՓԱՌԿՈՒՆՔ» («ՀԻՆ ԿԱՐՄՐԱՇԵՆ»)	միջնադար 9 դ.-1949 թ.	մասուն գյուղից 8 կմ հվ	S	գյուղատեղի Վե- րին Քյուլաղջան (11)
	4.1	Գերեզմանոց	9-17 դդ.	գյուղատեղիի հվ-ամ եզրին	S	11.4: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 3 հուշարցան (11.4.1-11.4.3)
	4.2	Գերեզմանոց	9-20 դդ.	գյուղատեղիի հս մասուն	S	11.3: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 38 հուշար- ցան (11.3.1- 11.3.38)
	4.3	Եկեղեցի Սբ. Պողոս- Պետրոս	13 դ.		S	11.1: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 4 հուշարցան (11.1.1-11.1.4)
	4.4	Եկեղեցի	19 դ.		S	11.2: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 4 հուշարցան (11.2.1-11.2.4)
	4.5	Գերեզմանոց	15-16 դդ.	գյուղատեղիի հս-ամ եզրին	S	11.5: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 4 հուշարցան (11.5.1-11.5.4)
5		ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	9-17 դդ., 19 դ.	գյուղից 15 կմ հվ, «Խրբեքի ջուր» գետի ափին	S	գյուղատեղի Օրգլու (12)
	5.1	Գերեզմանոց	10-16 դդ.	Եկեղեցու շուրջը	S	12.2: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 1 հուշարցան (12.2.1)
	5.2	Եկեղեցի	10-11 դդ.	գյուղատեղիի կենտրոնում	S	12.1: Ենթակայու- թյամբ ներկայաց- ված է 1 հուշարցան (12.1.1)
	5.3	Մատուռ	14-15 դդ.	Եկեղեցուց հս	S	12.3
	5.4	Զրաղաց	19 դ.	գյուղատեղիի ամ մասուն	S	12.4
6		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 8 կմ հվ, Փառկունք գյուղատեղի տանող ճանապարհի	<	13

7		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ «ԱՍՈՅԻ ԴԸՆԳ»	Ք.ա. 2-1 հազ.	ցախ կողմում գյուղից 13-14 կմ հվ-աե	<	14
8		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ «ԻԾՈՒ ԿՈՂԵՐ»	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հվ եզրին	<	15
9		ԽԱՉՔԱՐ	14-15 դդ.	գյուղից 10 կմ հվ, «Թո- փի գլուխ» վայրում, նո- րակառույց մատուռում	<	18
10		ԽԱՉՔԱՐ	14-15 դդ.	գյուղից 10 կմ հվ, «Թո- փի գլուխ» վայրում, նո- րակառույց մատուռում	<	19
11		ԽԱՉՔԱՐ	14-15 դդ.	գյուղից 10 կմ հվ, «Թո- փի գլուխ» վայրում, նո- րակառույց մատուռում	<	20
12		ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1978 թ.	գյուղի հս մասում, գոր- ծող գերեզմանոցի տա- րածքում	S	21

8.2.9. Բնության հուշարձաններ.

Գեղարքունիքի մարզում և Սևանի ավազանը հարուստ են բնական հուշարձաններով: ՀՀ Կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի N967-Ն որոշման համաձայն՝ մարզում կան 16 բնության հուշարձաններ, որից 7-ը՝ երկրաբանական, 6-ը՝ ջրաերկրաբանական, 1-ը՝ ջրագրական և 1-ը՝ կենսաբանական: Բնական հուշարձանների մի մասն ունի հատուկ պահպանվող տարածքների կարգավիճակ:

Մարզի տարածքում պահպանվել են բազմաթիվ միջնադարյան ճարտարապետական հուշարձաններ, առանձնապես ուշագրավ բնական հուշարձաններ, խառնարանային լճեր, խարամային կոներ, ընդարձակ քարային ծովեր:

ՀՀ Կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի N967-Ն որոշման համաձայն՝ Գեղարքունիքի մարզում առկա են հետևյալ բնության հուշարձանները.

	Երկրաբանական հուշարձաններ	
1	«Սևկատար» հրաբուխ	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքից 20 կմ արլ
2	«Աժդահակ» հրաբուխ	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքից 25 կմ հվ-արլ
3	Անանուն» ծալքավորում	Գեղարքունիքի մարզ, Սևանա լճի հս-արլ ափին,

		երկաթուղու պաստառի հատվածում, Սևան քաղաքի մոտ 45 կմ հեռավորության վրա
4	«Քարե ծով» քարացրոններ (չինգիլներ)	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն գյուղից 1 կմ դեպի խարամային քարհանք
5	«Անանուն» հրաբխային արտահայտված շերտավորություն	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն գյուղից 1 կմ հվ, հրաբխային խարամների գործող քարհանքի մոտ
6	«Արմաղան» հրաբուխ	Գեղարքունիքի մարզ, Մաղինա գյուղից 3.5 կմ արմ 27. «Հայրավանք» բրածո ֆաունա Գեղարքունիքի մարզ, Հայրավանք գյուղից 2-3 կմ հս-ա
7	Հայրավանք» բրածո ֆաունա	Գեղարքունիքի մարզ, Հայրավանք գյուղից 2-3 կմ հս-ար
Ջրաերկրաբանական հուշարձաններ		
1	«Սարանց» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքի Հացառատ թաղամասում, ծ.մ-ից 1937 մ բարձրության վրա
2	«Խաչերի» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Գավառ քաղաքի արմ ծայրամասում
3	«Անանուն» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Ակունք գյուղի տարածքում, ծ.մ-ից 1980 մ բարձրության վրա
4	«Անանուն» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Լճավան գյուղի տարածքում, ծ.մ-ից 2045 մ բարձրության վրա
5	«Անանուն» աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ, Կարճաղբյուր գյուղի հվ-արլ եզրին, ծ.մ-ից 1930 մ բարձրության վրա
6	«Վանքի աղբյուր» աղբյուրների խումբ	Գեղարքունիքի մարզ, Սարուխան գյուղի հվ ծայրամասում, ծ.մ-ից 1977 մ բարձրության վրա
Ջրագրական հուշարձաններ		
1	«Ակնա» լիճ	Գեղարքունիքի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից 10 կմ արմ, Ակնասար լեռան լանջին
Կենսաբանական հուշարձաններ		
1	«Ենթալպյան մարգագետին»	Գեղարքունիքի մարզ, Դրախտիկ գյուղի մոտ

2021թվականի հոկտեմբերի 21-ի կառավարության N1718-Ն որոշմամբ հաստատված է նաև «Թառ(Կարմիր Կատար)հրաբուխ երկրաբանական հուշարձանը՝ մոտ 3440մ ծ.մ, որը գտնվում է Գեղարքունիքի մարզ, Գեղամա լեռնաշղթայի կենտրոնական-ջրբաժանային հատվածում, Աժդահակ հրաբխից հարավ-արևմուտք, Աժդահակ հրաբխին միանում է Կամուրջ հրաբխով:

Գործունեության տարածքը չի առնչվում վերը ներկայացված պատմամշակութային և բնության հուշարձանների հետ:

8.2.10. Սոցիալ-տնտեսական.

Մարզի տարածքը կազմում է 5351քառ.կմ, ներառում է 5 քաղաքներ և 93 գյուղական բնակավայրեր: Մարզի տարածքում է գտնվում Սևանա լիճը և «Սևան»ԱՊ-ը: Մարզկենտրոնը Գավառ քաղաքն է: 2024թ. տարեսկզբի դրությամբ մարզի բնակչությունը կազմում է 213,2հազ. մարդ:

Ներկայացվում է մարզի ներկա վիճակն ըստ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի /armstat.am/ կայք էջի:

Տարածքը Territory	5 351 քառ. կմ/ sq. km
Հայաստանի Հանրապետության տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, % Territory share of the marz in the territory of the Republic of Armenia, %	18.0
Համայնքներ, 2024թ. տարեսկզբի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2024	5
Քաղաքներ Towns	5
Գյուղեր Villages	93
Բնակչության թվաքանակը 2024թ. տարեսկզբի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2024	213.2 հազ. մարդ/ ths. person
այդ թվում՝ including:	
քաղաքային urban	67.6 հազ. մարդ/ ths. person
գյուղական rural	145.6 հազ. մարդ/ ths. person
Հայաստանի Հանրապետության բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2023թ., % Share of marz population in the total population of the Republic of Armenia 2023, %	7.1
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2023թ., % Share of urban population size 2023, %	31.7
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	345 083.3 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	81 413.2 հա/ ha

2023թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական ոլորտների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 2.0 %,
- գյուղատնտեսություն 11.6 %,
- շինարարություն 4.6 %
- մանրածախ առևտուր 2.3 %
- ծառայություններ 0.8 %:

Մարզի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը հանքագործական արդյունաբերությունն է: Կարևոր նշանակություն ունի նաև մշակող արդյունաբերությունը, որի մեջ մեծ տեսակարար կշիռ ունի սննդամթերքի արտադրությունը: Մարզում են գտնվում բազմաթիվ հանքավայրեր, որոնցից են ոսկու, դոլոմիտի, բազալտի, ավազի, հրաբխային տուֆի հանքավայրերը: Շահագործվող հանքավայրերից մի մասին բաժին է ընկնում երկրում արդյունահանվող հանքաքարի զգալի մասը:

Մարզի տնտեսության առաջատար ուղղությունը գյուղատնտեսությունն է, հատկապես հացահատիկի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի և անասնաբուծական մթերքի արտադրությունները: Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են 345 083.3հա, որից վարելահողերը՝ 81 413.2հա: Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում

են ավտոմոբիլային տրանսպորտով: Մարզի տարածքով անցնում է Երևան-Սևան-Դիլիջան հանրապետական նշանակության մայրուղին:

Մարտունի համայնք. Համաձայն Մարտունու խոշորացված համայնքի 2022-2026թ.հնգամյա զարգացման ծրագրի՝ Մարտունին գտնվում է Սևանի ավազանի հարավային մասում Գեղամա և Վարդենիսի լեռնավահանների միջև՝ ծովի մակադակից 1920- 2020մ բարձրությունների վրա: Տարածքի կլիման բարեխառն լեռնային է՝ կարճատև զով ամառներով և ցուրտ ձմեռներով: Հուլիսի միջին ջերմաստիճանը կազմում է $+14^{\circ}\text{C}$, $+17^{\circ}\text{C}$, իսկ հունվարինը՝ -6°C ից- 10°C է: Օդի առավելագույն ջերմաստիճանը գրանցվել է $+31^{\circ}$, իսկ նվազագույնը՝ -25° : Ձմռանը գոյանում է կայուն ձնածածկույթ: Մթնոլորտային տեղումները տարեկան քանակը կազմում է 400մմ է, որը ըստ բարձրության ավելանում է մինչև 800մմ: Տեղումների առավելագույնը թափվում է զարնան վերջին և ամռան սկզբին: Տարածքին բնորոշ են մերձափնյա բրիզները:

Տարածքի ջրագրական ցանցը պատկանում է Սևանի ավազանին:

Մարտունի քաղաքը նախկինում Գեղարքունիք գավառի Կզնուտ գյուղն է, որը 1832 թվականին վերանվանվեց Ներքին Ղարանլուղ, իսկ Խորհրդային Հայաստանի ժամանակաշրջանում վերանվանվել է Մարտունի՝ ի պատիվ Ալեքսանդր Մյասնիկյանի: 1962 թվականին Մարտունին դարձել է քաղաքատիպ ավան, իսկ 1993 թվականից հետո հանրապետական նշանակության քաղաք:

2021թ./24.09/ ՀՀ վարչատարածքային բաժանման մասին օրենքի 328Ն որոշմամբ, ՏԻՄ ընտրությունների միջոցով 05/12/2021թ ձևավորվել է Մարտունի խոշորացված համայնքը՝ 17 բնակավայրերով: Բնակչությունը կազմում է 2024թ. տարեալգրի դրությամբ կազմում է 11900 մարդ: Մարտունի համայնքում առկա է պետական պահպանության ցանկում ընդգրկված 303 միավոր պատմամշակութային հուշարձան, որոնցից յուրաքանչյուրում ընդգրկված են տասնյակ ու հարյուրավոր այլ կոթողներ, վավերագրություններ, հնավայրեր, հոգեւոր այլ արժեքներ: Մարտունու տնտեսությունն ունի ինչպես գյուղատնտեսական, այնպես էլ արդյունաբերական ուղղվածություն: Այժմ համայնքում առկա են գործող միջին ձեռնարկություններ՝ հացաբուլկեղենի, փայտամշակման, կահույքի արտադրության, բեռոնի, եվրոպատուհանների արտադրություն, ալրադաց, քարի արտադրամաս, զարգացած է ձնկաբուծությունը, արևային էներգիայի, կաթնամթերքի, ապահաճոնների արտադրությունները:

Մարտունու տարածաշրջանը եղել է Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսական զարգացած շրջաններից մեկը: Նպաստավոր պայմաններ է ունեցել հացահատիկի, կարտոֆիլի, կաղամբի, այգեգործության, այլ կուլտուրաների, ինչպես նաև անասնապահության զարգացման համար: գտնվելով Հայաստանի երկու տուրիստական դարպասների՝ Գորիսը և Դիլիջանը միացնող ամենակարճ ճանապարհների վրա, Մարտունի համայնքը տուրիզմի զարգացման տեսանկյունից ունի մեծ պոտենցիալ, որը վերջին տարիներին սկսել է ակտիվանալ:

Մարտունի համայնքում գործում է Մարտունու քաղաքի կենտրոնական գրադարան ՀՈԱԿ-ը, մարզադպրոց, երաժշտական դպրոց, արվեստի դպրոց, ծննդատուն, ատամնաբուժարան, դեղատներ: Համայնքի բնակավայրերում հիմնականում առկա են փոքրիկ գրադարաններ՝ մշակույթի շենքերում: Մարտունի համայնքի համար գերխնդիրներից է Սևանա լճի ափամերձ հատվածի ճահճացումը, ճանապարհների, բակերի, մայրերի, խաղահրապարակների, բազմաբնակարան բնակելի շենքերի տանիքների, մուտքերի, կոյուղու, խմելու և ոռոգման ջրագծերի վատ վիճակը, գյուղատնտեսական

մթերքների իրացումը: Համայնքում բացակայում են թատրոնն ու կինոն, կենտրոնական գրադարանի շենքը գտնվում է անմխիթար վիճակում:

Ծովինար բնակավայր. վարչատարածքային միավոր Գեղարքունիքի մարզում: Ծովինարի տարածքը հին ժամանակներում մտնում էր Մեծ Հայքի Սյունիք նահանգի Գեղարքունիք գավառի մեջ: Պատմական տարբեր շրջաններում այն Մարտունու տարածքի կազմում մտած եղել է Այրարատ նահանգի մեջ: Ծովինարի գյուղատարածքը ձգվում է Սևանա լճի հարավային ափամերձ գոտում, Սևանա լճից մոտավորապես 2 կմ հեռավորության վրա, Վարդենիս տանող ճանապարհի մոտ, Երևանից՝ 145 կմ, Մարտունուց՝ 15 կմ հարավ-արևելք: Գյուղը զբաղեցնում է շուրջ 4 կմ² տարածք: Բնակավայրը գտնվում է ծովի մակերևույթից 2000մ բարձրության վրա: Բնակչությունը զբաղվում է անասնապահությամբ, այգեգործությամբ, տնկիների և կարտոֆիլի մշակմամբ: Համաձայն ՀՀ վիճակագրության կայք էջի՝ Ծովինար բնակավայրի բնակչությունը 2024 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է 4572 մարդ: Բնակավայրը գաիֆիկացված է, ապահովված է ջրամատակարարման համակարգով:

Գյուղից 1 կմ արևելք. Թեյշեբանի՝ Օձաբերդ կիկլոպյան ամրոցը մ.թ.ա. 2րդ-1-ին հզմ. և ուրարտական սեպագիր արձանագրությունը (մ.թ.ա. 735-714թթ), 3 կմ հվարմ. գտնվում է Կարմիր խաչեր գյուղատեղին և պատմական Վաղվեր գյուղը իր Մբ. ՊողոսՊետրոս Եկեղեցիով 13-րդ դ.: Գյուղից անմիջապես հս. կան հին բնակավայրի ավերակներ՝ Փառկանք 10-17-րդ դդ.: Բնակավայրում գործում է (19-րդ դ.) Մբ. Աստվածածին եկեղեցին:

9. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը, հզորությունները, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր(շինարարության և շահագործման, փակման փուլեր).

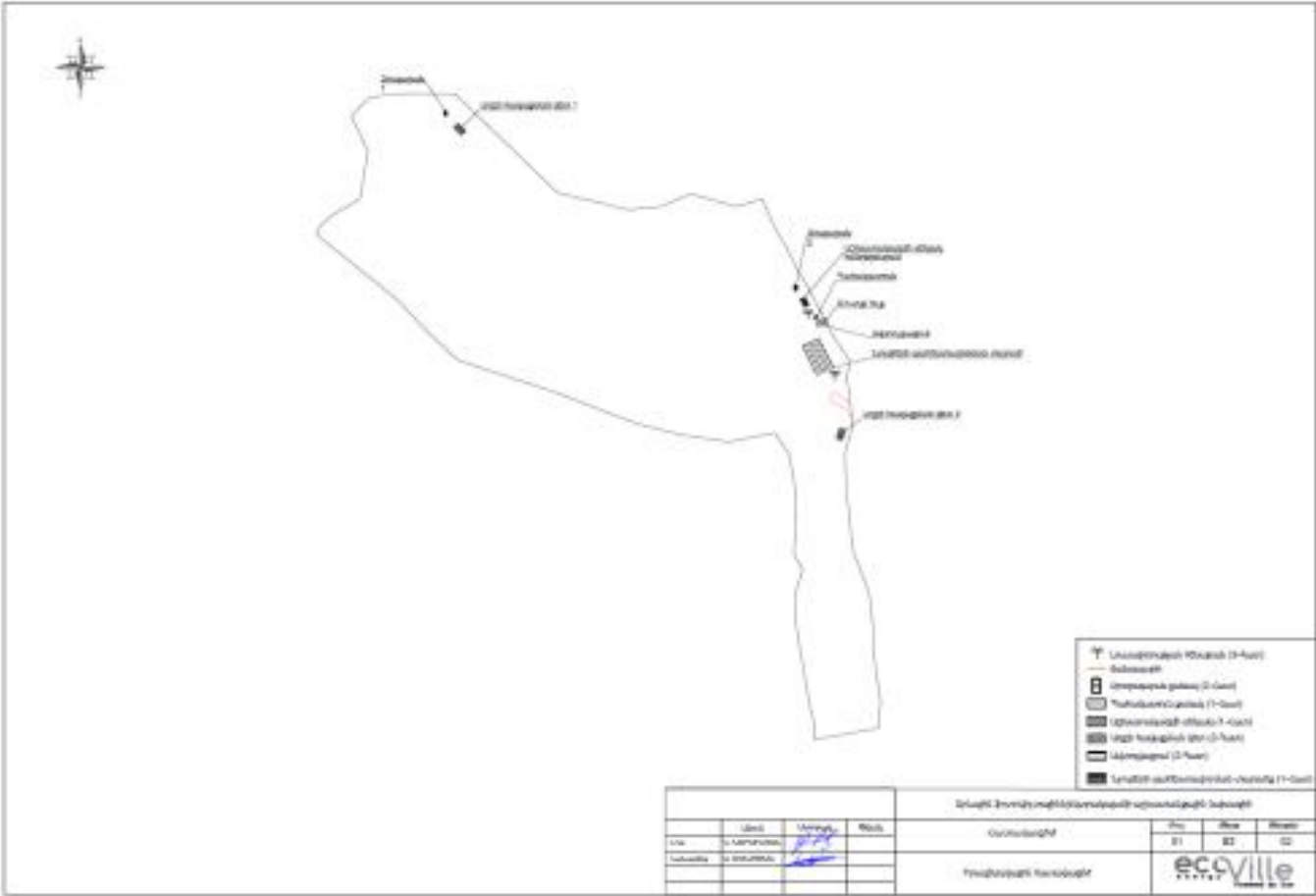
«Ծովինար-1» արևակայանի կառուցումը իրականացվելու է Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի Ծովինար բնակավայրի վարչական տարածքի 2 հողամաս հասցեում՝ 11.7986 հա տարածքի վրա : Համաձայն «ՀԷՅ» ՓԲԸ-ի կողմից տրված տեխնիկական պայմանի՝ նախատեսվում է կառուցել 7000կՎտ հզորության արևակայան, որը միացվելու է «Փարվանա» 110կՎ օդային գծի մոտակա խարսխային հենարանին, կառուցելով համապատասխան երկարության 110կՎ լարման էլեկտրահաղորդման գիծ: Կառուցվելու է համապատասխան հզորության 110/0.8/0.8 կՎ լարման տրանսֆորմատորային ենթակայան:

Կայանի կառուցման նախագիծը իրականացվել է լիցենզավորված կազմակերպության կողմից համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 2023թ. ապրիլի 21-ի «Էլեկտրատեղակայանքներ սարքվածքի կանոններ» N583-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան: Գործունեությունն իրականացվելու է ՀՀ կառավարության 21 ապրիլի 2023 թվականի «Էլեկտրակայանքների շահագործման անվտանգության կանոնները հաստատելու մասին» N 583-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան:

9.1 Շինարարության փուլ.

9.1.1.Շինհրապարակ. Գործունեության իրականացման համար կազմակերպվելու շինհրապարակ:

Շինհրապարակի կազմակերպման հատակագիծ

Շինհրապարակում տեղակայվելու է.

- գրասենյակ/աշխղեկի սենյակ/
- հանդերձարան
- խոհանոց
- պահակատուն
- նյութերի պահեստավորման տարածք
- բիոզուգարան՝ 2 հատ
- աղբի հավաքման կետ՝ 2 հատ
- հողի հավաքման վայր
- մեքենաների անիվների լվացման հարթակ՝ 1 հատ, 8,0x3,5 մ չափերի:

Շինհրապարակն ապահովված է լինելու գիշերային լուսավորությամբ:

Շինարարության ժամանակ աշխատողների համար նախատեսվող ճաշարանը, գրասենյակը, տեղադրվելու են ժամանակավոր վագոն տնակներում:

Շինհրապարակի տարածքում կատարվելու է մեքենաների անիվների լվացում, որի համար նախատեսված է մուտքերի և ելքերի մոտ 1 հատ անիվների լվացման ցնցուղներ՝ 8,0x3,5 մ չափերի: Անիվների լվացում պահանջող մեքենաները պետք է անցնեն անիվների լվացման սարքի միջով՝ շինհրապարակից դուրս գալուց առաջ: Շինհրապարակում մեքենաների անիվների լվացումից առաջացած հոսքաջրերն ուղղորդվելու են դեպի տարածքում տեղադրվող բիոզուգարաններ: Իսկ անձրևաջրերից առաջացող հոսքաջրերը պլաստմասսե վերգետնյա խողովակներով, բակային սելավային ջրացանցի միջոցով հեռացվելու են դեպի տարածքում տեղադրվող համապատասխան տարողության պարզարան: Պարզարանում տեղի է ունենում մեխանիկական նստեցում: Պարզեցված ջուրը կօգտագործվի շինարարական աշխատանքների ժամանակ շինարարական հրապարակի ջրցանման և անիվների լվացման համար, իսկ փոքր քանակներով նստվածքը կհեռացվի որպես շինաղբ:

Շինհրապարակը ցանկապատվելու է: Տեղադրվելու է ժամանակավոր անթափանց ծալքավոր ցանցաթաղանթ, որի արտաքին մասում փակցվելու է տեղեկատվական ցուցանակ, որի վրա լինելու է տեղկատվություն գործունեության, Ձեռնարկողի, Կապալառուի, շինթույլտվության վերաբերյալ: Շինհրապարակն ապահովված է լինելու գիշերային լուսավորությամբ, էլեկտրականությամբ, անվտանգության և հակահրդեհային միջոցներով:

Գործունեության ենթակա տարածքում բացակայում են ջրամատակարարման և ջրահեռացման, գազամատակարարման համակարգերը:

Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ. Շինարարության փուլում օգտագործվելու են տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ, որոնք լինելու են Կապալառու կազմակերպության սեփական միջոցները կամ վարձակալվելու են այլ կազմակերպություններից: Օգտագործվելու են, մասնավորապես.

- հորատող-1հատ,
- ավտոմոբիլային մոնիպուլյատոր-1 հատ

- ինքնաթափ-1 հատ,
- ավտոաշտարակ-1 հատ,
- էքսկավատոր- 1 հատ
- կցորդային բեռնատար և այլն:

Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցները լինելու են Կապալառու կազմակերպությանը կամ ձեռք են բերվելու պայմանագրային հիմունքներով: Անհրաժեշտության դեպքում Նախաձեռնողը կարող է օգտագործել այլ տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ:

Լուսավորություն և ջեռուցում. Շինարարական աշխատանքները կատարվելու են ցերեկային ժամերին:

Հողային ռեսուրսներ. Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կատարվելու են հողային աշխատանքներ՝ կայանի կառուցման ժամանակ արևային վահանակները կրող կոնստրուկցիաների հիմքերի համար նախատեսված հորատանցքերի և դեպի ենթակայան տանող ստորգետնյա էլեկտրական գծի անցկացման նպատակով խրամուղիների փորման և լուսավորության հենասյուների տեղադրման, հողատարածքի ցանկապատման, ենթակայանում տրանսֆորմատորի տեղադրման, յուղընդունիչ հորի կառուցման հողային աշխատանքներ: Տարածքում առկա է հողաբուսական շերտ՝ 0-0.1 մ³ հզորության:

Ընդամենը հանվելու է 2065.6մ³ հողային գրունտ, որից բուսահողը՝ 206.5մ³: Հանվող 1859,02մ³ հողային զանգվածից՝ 1269.4մ³ կատարվելու է հետ լիցք, մնացած 589.7մ³-ը կհեռացվի աղբավայր՝ համայնքապետարանի կողմից հատկացված վայր, որը կճշտվի շինթույլտվության փուլում: Հանվող բուսահողը պահվելու է տեղում, օգտագործվելու է տարածքի հարթեցման և բարեկարգման համար:

Ջրային ռեսուրսներ. Աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի: Ջրցանի և տեխնիկական նպատակով օգտագործվելու է տեխնիկական ջուր, որը տարածք է բերվելու ջրցան մեքենաներով՝ պայմանագրային հիմունքներով: Տեխնիկական ջրի պայմանագիրը հնարավոր է կնքել միայն ընկերության կողմից համապատասխան թույլտվությունները ստանալուց հետո: Պայմանագիրը կկնքվի Կապալառու կազմակերպության կողմից՝ տեխնիկական ջրի մատակարարման լիցենզիա ունեցող ընկերության կամ անձի հետ՝ շինարարական աշխատանքների սկսվելու պահից: Պայմանագրում կնշվի տեխնիկական ջրի մատակարարման աղբյուրը:

Կեղտաջրերի հեռացում. Աշխատողներն օգտվելու են տարածքում տեղադրվող՝ 2 հատ շարժական 1,0*1,5 չափերի բիոգուգարաններից՝ լվացարանով:

Բիոգուգարանների մաքրումը կատարվելու է մասնագիտական կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Թափոններ. Շինարարության փուլում առաջանալու են տարբեր տեսակի թափոններ՝ կենցաղային աղբ, աղտոտված լաթեր, մետաղական մասերի մնացորդներ(մետաղյա լարեր):

Սոցիալական. Շինարարական աշխատանքներին ներգրավվելու են 20 մարդ՝ 8 ժամյա աշխատանքային գրաֆիկով: Ներգրավվելու են համայնքի բնակիչներ, որոնք տարածք են

հասնելու սեփական տրանսպորտային միջոցներով:

Բարեկարգում. Կառուցապատման ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում, թափոնների հեռացում, տարածքի հնարավորինս նախկին տեսքի բերում, օգտագործված ճանապարհների կարգաբերում: Կատարվելու է փոսերի լիցք՝ հողային զանգվածով, իսկ ենթակայանի որոշ հատվածներ կլցվեն ավազախճով:

9.1.2.Նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակացույցը.

Ընդհանուր գործողությունները տևելու են 24 ամիս կամ 2 տարի՝ ըստ ժամանակացույցի, որից հողային աշխատանքները տևելու են 4 ամիս: Բուն շինարարական աշխատանքները տևելու են 572 օր:

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է ըստ նախատեսված ժամանակացույցի՝ հերթականությամբ.

- Նախագծային աշխատանքներ
- Հողային աշխատանքներ
- Խրամուղիների նախապատրաստական աշխատանքներ
- Մալուխների անցկացում
- Կրող կոնստրուկցիաների տեղադրում
- Մալուխների, ինվենտորների, վահանակների տեղադրում
- Հողանցման համակարգի անցկացում
- Ճանապարհի կարգաբերում, ցանկապատ
- Կայանի կարգաբերում, էլեկտրասարքավորումների տեղակայում և այլն:

Ժամանակացույց (Ամիսը)

Հ/Հ	Աշխատանքի անվանումը	ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԸԱԹՅՆԵՐՈՒՎ																							
		1				2				3				4				5				6			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Համալիր փորձաքննություն և նախագիծ																								
2	Ապացույթների մեղցեղում																								
3	Հոլալի աշխատանքներ																								
4	Հոլալում և կողմ կոնսոլիդացիաների իմացելի բնութագրի աշխատանքներ																								
5	Խրախոսների քանակի աշխատանքներ																								
6	Խրախոսների նախապատրաստական աշխատանքներ																								
7	Մալուխների անցկացում																								
8	Խրախոսների ելույթ																								
9	Կողմ կոնսոլիդացիաների տեղադրում																								
10	ԸՀ խորհրդակցությունների տեղադրում																								
11	Կախանակների տեղադրում																								
12	ԸՀ նախագիծն ընդունում																								
13	Ապացույթների մանրագրի կառուցում																								
14	Բնութագրումների տեղադրում																								
15	ԱՀ կախանակների տեղադրում																								
16	Lan/Wi-Fi համակարգի տեղադրում																								
17	Հոլալից մանրագրի տեղադրում																								
18	Էլեկտրասարքավորումների ընդունում և անցկացում																								
19	ԱՅԿ-ի միացումը 110/2x0.8/4 լարման ենթակային																								
20	Կալանի կառուցում, փորձարկում և անցկացում փուլ																								

Ժամանակացույց (Վեջր)

Գ/Ը	Աշխատանքի անվանումը	ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵԿՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԱՐԱՅՆԵՐՈՎ																							
		7				8				9				10				11				12			
		25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
1	Համալիր փորձաքննություն և նախաքննում																								
2	Աստղափորումների մոնիթորինգ																								
3	Հողային աշխատանքներ																								
4	Հողատու և կողմ կոնստրուկցիաների իրավունքների ընտրության աշխատանքներ																								
5	Խոտանյութների քանակական աշխատանքներ																								
6	Հետազոտական կոնստրուկցիաների ձևեր, տարածքի քանակաշարժում																								
7	Ապրիլների անցկացում																								
8	AC մալուխների տեղադրում																								
9	Կողմ կոնստրուկցիաների տեղադրում																								
10	DC խողովակների տեղադրում																								
11	Կախմանների տեղադրում																								
12	DC մալուխների մոնիթորինգ																								
13	Անվտանգության մոնիթորինգի կատարում																								
14	Ինվենտարների տեղադրում																								
15	AC վախմանների տեղադրում																								
16	Lo/Wi-Fi համակարգի տեղադրում																								
17	Հողանցման համակարգի տեղադրում																								
18	Էլեկտրասարքավորումների մոնիթորինգ և ենթակառուցվածք																								
19	ԱՅԻԿ-ի միացումը 110/2x0.8կմ խողովակ ենթակառուցվածքին																								
20	Կապակցի կառուցվածքում, զործարկում և անվտանգության փորձ																								

Ժամանակացույց (Ամից)

Հ/Հ	Անշնայատանը ձևավորումը	ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇԱՐԱՅՆԵՐՈՒ																							
		13				14				15				16				17				18			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Համալիր փորձաքննություն և նախագծում																								
2	Ստացվողումների մեղքերում																								
3	Հրդեհի աշխատանքներ																								
4	Հրատուրմ և կողմ կոնստրուկցիաների հիմքերի ցետունային աշխատանքներ																								
5	Քրամուղիների քանդում աշխատանքներ																								
6	Քրամուղիների նախապատրաստական աշխատանքներ																								
7	Սալոնների անցկացում																								
8	Քրամուղիների եղելք																								
9	Կողմ կոնստրուկցիաների տեղադրում																								
10	ԸՇ խողովակների տեղադրում																								
11	Կահանակների տեղադրում																								
12	ԸՇ ճաղիների ճնշում																								
13	Անվազանության մանավանդակի կառուցում																								
14	Ինվեստիցիաների տեղադրում																								
15	ԱՇ վահանակների տեղադրում																								
16	Լան/ՄԻ համակարգի տեղադրում																								
17	Հրդեհի համակարգի տեղադրում																								
18	Ինվեստիցիաների տեղադրում																								
19	ԱՇԿ-ի միացումը 110/20 ՋԿՎ լարման եղելքներին																								
20	Կապակի կապակցում, գործարկում և անվտանգության վերա																								

ժամանակացույց (4երդ)

Հ/Հ	Աշխատանքի անվանումը	ԱՇԽԱՏԱՆԱԲԱՆԻ ՏԵԿՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԱՐԱՑՆԵՐԿ																							
		19				20				21				22				23				24			
		25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
1	Համալիր փորձաքննություն և հաշվարկ																								
2	Ապագայի մոտեցումների ձևակերպում																								
3	Հոյակապ աշխատանքներ																								
4	Հրահանգներ և կրթական հաստատությունների հիմնական աշխատանքներ																								
5	Կրթական հաստատությունների աշխատանքներ																								
6	Հրահանգներ և կրթական հաստատությունների հիմնական աշխատանքներ																								
7	Ապագայի մոտեցումների անցում																								
8	AC մարտնչների տեղադրում																								
9	Կրթական հաստատությունների տեղադրում																								
10	DC խոսքերի տեղադրում																								
11	Կապիտալների տեղադրում																								
12	DC մարտնչների ձևակերպում																								
13	Ապագայի մոտեցումների անցում																								
14	Կապիտալների տեղադրում																								
15	AC մարտնչների տեղադրում																								
16	Կապիտալների տեղադրում																								
17	Հրահանգներ և կրթական հաստատությունների տեղադրում																								
18	Կրթական հաստատությունների տեղադրում																								
19	ԱՄԿ-ի միջոցով 1102x28x4 բլոկի անցում																								
20	Կապիտալների տեղադրում, փոխադրում և անցում																								

9.1.3 Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր.

Ջուր: Նախատեսվող գործունեության շինարարության և շահագործման փուլերում բնառեսուրսներից օգտագործվելու է ջուր՝ աշխատողների խմելու և կենցաղային կարիքները հոգալու նպատակով: Աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի: Ջրցանի և հողային գրունտի խոնավացման համար օգտագործվելու է տեխնիկական ջուր՝ ըստ պահանջի: Ջրցանի համար նախատեսվող տեխնիկական ջուրը բերվելու է ավտոցիստեռնով՝ պայմանագրային հիմունքներով, համապատասխան լիցենզիա ունեցող անձանց կամ ընկերությունների կողմից: Ձեռնարկողը բոլոր համապատասխան թույլտվությունները ստանալուց հետո, դիմում է համայնքին Շինթույլտվություն ստանալու համար, որից հետո մինչև շինարարական աշխատանքների սկիզբը, կկնքի պայմանագիրը, որտեղ կնշվի ջրի մատակարարման աղբյուրը, քանի որ պայմանագիրը կնքվում է շինթույլտվություն ստանալուց հետո այս փուլում հնարավոր չէ ներկայացնել տեխնիկական ջրի մատակարարման աղբյուրը:

Ջուրը լցվելու է տարածքում տեղադրվող համապատասխան տարողության բաքի մեջ, որից էլ ցնցուղային եղանակով կատարվելու է ջրցան: Ջրցանի համար կօգտագործվի նաև փոշեճնշիչ սարքավորում: Ջրի մատակարարման հաճախականությունը կատարվելու է ըստ կարիքի: Տեխնիկական ջուրն ըստ անհրաժեշտության օգտագործվելու է հրդեհամարման, ջրցանի և անիվների լվացման համար:

Շինարարությունը տևելու է 572 օր, շինարարության ընթացքում աշխատելու են առավելագույնը 20 աշխատակից, որից 3-ը ԻՏՌ:

Տեխնիկական ջուրն ըստ անհրաժեշտության օգտագործվելու է տարածքի հրդեհամարման, մեքենաների անիվների լվացման, տարածքի ջրցանման համար:

ա) Շինանձնակազմի կենցաղային և տնտեսական ջրածախսը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$W_{\text{Է.ձ.}} = (n \times N + n1 \times N1) \times T, \text{ որտեղ}$$

n – ԻՏ աշխատողների, ծառայողների թվաքանակն է՝ 3 մարդ

N – ԻՏՍՄ ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.016 մ³օր/մարդ

$n1$ – սպասարկող աշխատողների թվաքանակն է՝ 17 մարդ

$N1$ – սպասարկողների ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.025 մ³օր/մարդ

T – աշխատանքային օրերի թիվն է՝ 572 օր:

$$W_{\text{խ.տ.}} = (3 \times 0.016 + 17 \times 0.025) \times 572 = 270,6 \text{ մ}^3/\text{շին. ժամ. կամ } 0,473 \text{ մ}^3/\text{օր:}$$

Ելնելով տարածքի կլիմայական պայմաններից, ինչպես նաև անվտանգության կանոններից շահագործման փուլում տարածքի ջրցան չի նախատեսվում:

Ջրցանի համար օգտագործվող ջրի ծախսը որոշվում է հետևյալ կերպ՝

$$U1 = S1 \times K1 \times T, \text{ որտեղ՝}$$

$S1$ – ջրվող տարածքի մակերեսը 2300 մ², (շինհրապարակ, ճանապարհներ)

$K1$ – 1 մ² օրական ջրցանի նորմը, 0.0015 մ³,

T – ջրցանի ժամանակահատվածը օրերով՝ 104 (առավելագույնը 104օր) հողային աշխատանքների ժամանակ:

$U1 = 2300 \times 0.015 \times 104 = 3588 \text{մ}^3/\text{շին. ժամ.}$

Մեքենաների անիվների լվացման համար Շինարարության փուլում նախատեսվում է մեքենաների լվացում՝ 2-3 հատ, օրը 1 անգամ հաճախականությամբ, տեղադրվելու են 1 հատ լվացման կետ, ջրաքանակի նորման ընդունված է $0,8 \text{լ/վրկ}$: Շին.տեխնիկայի աշխատանքը հաշվարկված է 1040 ժամ:

$$Q2 = 0.8 \times 1 = 0,8 \text{լ/վրկ կամ } 2880 \text{լ/ժամ կամ } 2.9 \text{մ}^3/\text{ժամ}$$
$$\text{կամ } 2.9 \text{մ}^3 \times 1040 \text{ ժամ} = 3016 \text{շին/ժամ}$$

Օգտագործվող նյութեր.

Գործունեության իրականացման ընթացքում օգտագործվելու են հետևյալ նյութերը.

- մալուխ
- մետաղ՝ ալյումին, պողպատ
- մեկուսիչ նյութեր
- բետոն, ամրան
- մետաղական խողովակներ
- մետաղական շերտապողպատ
- խիճ
- մետաղական ցանց
- տուֆ քար:

Հաղորդալարերը լինելու են պողպատ-ալյումինե:

Արևակայանի, և ենթակայանի կառուցման, համար օգտագործվելու է բետոնանյութ, որը բերվելու է պատրաստի վիճակում, մասնագիտացված կազմակերպություններից՝ պայմանագրային հիմունքներով: Բետոնն օգտագործվելու է հիմնականում արևակայանում մետաղական կոնստրուկցիաների հիմքերի բետոնացման աշխատանքների, հենասյուների, ցանկապատի, լուսավորության վահանակների տեղադրման, պահակակետի, ենթակայանի կառուցման ժամանակ: Օգտագործվելու է B12.5 և B25 դասերի բետոն: Շինարարության համար նախատեսված նյութերը մատակարարվելու են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպություններից:

Անհրաժեշտ շինանյութերը գործունեության վայր են բերվելու ըստ տեսակների և անհրաժեշտության, տեղադրվելու են տակդիրների վրա: Տարածքում վառելիքի պահեստավորում չի նախատեսվում:

Շահագործման փուլում բնառեսուրսների օգտագործում չի նախատեսվում, գործելու է միայն էլեկտրամատակարարման համակարգը:

9.2. Շահագործման փուլ.

Արևային կայան. համաձայն ընկերությանը տրված լիցենզիայի՝ նախատեսվում է կառուցել 7000կՎտ հզորության արևային կայան: Համաձայն նախագծի՝ նախատեսվում է 6.900ՄՎտ դրվածքային հզորության արևային ֆոտովոլտային կայանի կառուցում: Արևային ֆոտովոլտային կայանը գոյություն ունեցող 110կՎ ցանցին միանում է 10000կՎԱ

110/2x0.8կՎ տրանսֆորմատորի միջոցով, օգտագործվում է նաև 25կՎԱ 0.8/0.4կՎ տրանսֆորմատոր՝ սեփական կարիքների համար:

Ֆոտովոլտային կայանի գեներատորային մասը նախատեսվում է կառուցել 13338 հատ 625Վտ բազմաբյուրեղային ֆոտովոլտային վահանակներով, որոնք 23 հատ 300 կՎտ ելքային հզորությամբ փոխակերպիչների փոփոխական հոսանքի ելուստներից մալուխներով միանում են ենթակայանի 0.8կՎ լարման գլխավոր ընդունիչ վահաններին: Ընտրվել են Jinko Solar JKM625N-66HL4M-BDV-F4-EN ֆիբմային արտադրության 23.14% ՕԳԳ-ով, IP 68 տիպի բազմաբյուրեղ երկերեսանի ֆոտովոլտային մոդուլներ, մեկ մոդուլի չափսերը՝ 2382x1134x30մմ: Փոխակերպիչները Huawei արտադրության, մոդելը՝ SUN2000-300KTL-H2 300կՎտ ելքային հզորության, ցանցային տեսակի, 6 MPPT 28 մուտքերով: Արևային էլեկտրակայանի տեղադրման համար նախատեսվում է կառուցել ցինկով զավանապատված մետաղական կոնստրուկցիաներով, բետոնե հիմքերով ամրացված հողի վրա: Փոխակերպիչներն ունեն 28-ական հաստատուն հոսանքի մուտք, որոնք միացվում են 26 հատ հաջորդաբար միացված ֆոտովոլտային պանելներով: Փոխակերպիչները և ֆոտովոլտային վահանակները տեղադրվում են կոնստրուկցիայով՝ հորիզոնի նկատմամբ 30° թեքվածությամբ: Ֆոտովոլտային վահանակների կոնստրուկցիաները նախատեսված են մինչև 35մ/վ քամու արագության համար (տարածքում քամու առավելագույն արագությունը ըստ շինարարական կլիմայաբանություն նորմերի 24մ/վ է, (ՀՀՇՆ 22-01-2024): Կայանի զբաղեցրած օգտակար մակերեսը կազմում է 33,120.30մ², կառուցապատման մակերեսը՝ 516.97մ²: Արևակայանի տեղադրման համար նախատեսվում է կառուցել մետաղական կոնստրուկցիաներ, որոնք ամրացվում են գետնին երկաթբետոնյա հիմքերով:

Արևային կայանի վահանակների մաքրում կամ լվացում չի նախատեսվում, խիստ անհրաժեշտության դեպքում այն կիրականացվի չոր եղանակով:

Արևակայանի միացումները, մալուխագիծ. Ֆոտովոլտային վահանակների շղթաները միմյանց միացվում են վահանակների մուտքին 4մմ² (EU)/12AWG(US), L=1200մմ և PV1-F1x4մմ² մալուխներով: Մոդուլների և փոխակերպիչների համար նախատեսված են MC4 տիպի կոնեկտորներ: Շղթաներին զուգահեռ միացումներն ապահովված են փոխակերպիչներում, յուրաքանչյուր 22 կամ 23 շղթայի համար նախատեսված է առանձին փոխակերպիչ: Փոխակերպիչի հաստատուն հոսանքի " + " և " - " շղթաների մուտքերը պաշտպանված են 15Ա ապահովիչներով: Փոխակերպիչն ունի համացանցին միանալու և տվյալները փոխանցելու հնարավորություն, նրանում ներկառուցված են DC և AC իմպուլսային գերլարրումների պաշտպանիչ սարքեր (SPD): Յուրաքանչյուր փոխակերպիչից դեպի ՏԵ ցածր լարման վահաններ էլեկտրամատակարարումն իրականացվում է այլումնենե հաղորդաջղերով պոլիվիլիթրիդե մեկուսացմամբ, հարթ ժապավենով մետաղե զրահով, առանց բարձիկի զրահի տակ, արտաքին ծածկույթը պոլիվիլիթրիդ, АББ6IIIв տիպի նյութի 3x150մմ², 3x185մմ² հատույթի մալուխագծով:

Մալուխները խրամուղու մեջ տեղադրելուց առաջ փորված խրամուղու մեջ պատրաստվում է 100մմ հաստությամբ ավազե անկողին, այնուհետև տեղադրվում են մալուխները և ծածկվում 150մմ ավազե շերտով, որից հետո խրամուղին լցվում է ավազակոպճային խառնուրդով, այնքան որ հնարավոր լինի մալուխից 250մմ բարձրության վրա տեղադրել

ագդանշանային ժապավեն, ապա խրամուղին լցվում է ավազակոպիճով: Մալուխները խրամուղում տեղադրվում են գետնից 0.7մ խորության վրա: Մալուխները տեղադրվում են օձաձև, ջերմային դեֆորմացիաներից խուսափելու համար: Մալուխները կարճ միացման և գերբեռնվածության հոսանքներից պաշտպանվում են մուտքային եռաֆազ 315 Ա ավտոմատ անջատիչներով: Բաց տարածքում տեղակայվող ավտոմատ անջատիչները IP 65 տիպի են, իսկ փակ տարածքում՝ IP 31 տիպի:

Արևային ֆոտովոլտային կայանի կողմից արտադրված էլեկտրաէներգիայի, ներքին ցանցից դուրս, հաշվառման համար անհրաժեշտ է սահմանազատման տեղում տեղադրել երկկողմանի երկսակագնային էլ. հաշվիչով: Մալուխագիծն անցնում է միայն արևակայանի տարածքվ, այլ հողամասերով չի անցնում:

Ներտարածքային լուսավորության համակարգ. Լուսավորության հաշվարկն իրականացվել է Dialux համակարգչային ծրագրով՝ 3D մոդելավորմամբ, համաձայն ՀՀՇՆ 22-03-2017 նորմերի: Հաշվարկի միջոցով ընտրվել է լուսավորության հենարանների բարձրությունը, միջհենարանային հեռավորությունը, լուսարձակների հզորությունը և թեքման անկյունը:

Լուսավորության ցանցը կառուցվում է 4մ բարձրության մետաղական բարձակներով հենարաններով (բարձրությունը սահմանափակված է հաշվի առնելով ստվերների առկայությունը ֆոտովոլտային վահանակների վրա): Սնող մալուխներն անցկացվում են ստորգետնյա եղանակով: Լուսավորությունը կառավարվում է լուսավորության ղեկավարման արկղից (ԼՂԱ), ունի ավտոմատ և ձեռքի կառավարման ռեժիմներ, տեղադրվում է Տ/ե-ում՝ պատին: Ավտոմատ կառավարումն իրականացվում է ըստ բնական լուսավորվածության աստիճանից:

Տեսահսկման համակարգ. Տեսահսկման համակարգը ապահովում է պահպանվող տարածքի շուրջօրյա տեսահսկում, ինֆորմացիայի գրանցում և արտացոլում պահակատան էկրանին: Տարածքի տեսահսկման համակարգը բաղկացած է հասցեավոր տեսախցիկներից, ինֆորմացիոն ստորգետնյա մալուխներից, ցանցային կոմուտատորներից: Ինֆորմացիոն և տեսահսկման բոլոր մալուխները անցկացվում են խողովակներով:

Պաշտպանական հողանցում. Հողի մակերևույթին 0.6մ խորության վրա հավաքվում է հողանցման սարքվածքը (կոնտուրը), որը բաղկացած է.

- հողանցման հորիզոնական հաղորդիչից (40x4 շերտապողպատ),
- հողանցման հաղորդաձող (50x50x5, L=1.5մ անկյունակ),
- հողանցման հաղորդալարերից:

Հողանցման սարքվածքն իրականացվել է տեսական հաշվարկի հիման վրա: Հողանցման դիմադրությունը տարվա ցանկացած եղանակի չպետք է գերազանցի 4Օհմը: Լաբորատոր չափումներից հետո, եթե այն մեծ է նորմավորված դիմադրությունից անհրաժեշտ է խփել լրացուցիչ էլեկտրոդներ: Պաշտպանական հողանցումն իրականացվում է հողանցման հաղորդալարերով: Այդ նպատակով ֆոտովոլտային վահանակների այլումինե իրանը հողանցման հաղորդալարով միացվում է հողանցման համակարգին: Բոլոր մետաղական ոչ հոսանքատար սարքավորումները պետք է հողանցվեն:

Ենթակայան. նախագծով նախատեսվում է «Օովինար-1» արևային կայանի տարածքում 10000կՎԱ հզորության 110/0,8-0,8կՎ լարման տրանսֆորմատորային ենթակայանի կառուցում և ենթակայանի միացումը «Փարվանա» 110կՎ օղային գծին: Ենթակայանում

տեղադրվում է 110/35կՎ լարման 1 հատ եռաֆազ երկփաթույթ տրանսֆորմատոր, 10000կՎԱ հզորության:

ԲԲՄ-ում նախատեսվում է տեղադրել հետևյալ 110կՎ սարքավորումները՝

- Դրսի տեղադրման էլեգազային անջատիչ – 1 լրակազմ:
- Եռաբևեռ բաժանիչ մեկ հողանցման դանակով, էլ. շարժիչային շարժաբերով -1 լրակազմ:
- Հոսանքի տրանսֆորմատոր – 3 հատ:
- Ունակային լարման տրանսֆորմատոր – 3 հատ:
- Գերլարման սահմանափակիչ գրանցասարքով – 3 հատ:
- Հողանցիչ միաբևեռ ձեռքի շարժաբերով – 1 հատ:

Բաշխիչ սարքավորում 0,8կՎ նախատեսված է փակ տիպի (ՓԲՄ):

ՓԲՄ-ում նախատեսվում է տեղադրել հետևյալ բջիջները

- Մուտքի բջիջ – 2 հատ:
- Գծային բջիջ - 4 հատ:
- Սեփական կարիքի տրանսֆորմատորի բջիջ – 1 հատ:

10000 կՎԱ ուժային տրանսֆորմատորի պաշտպանության և ղեկավարման համար օգտագործվում է PC830-ՄТ2 տիպի տերմինալ, որն ունի վրարների և իրադարձությունների գրանցման էլեկտրոնային մատյան, անջատիչի տեղային և հեռավար ղեկավարման և աղղանշանային սարքեր:

Ենթակայանն զբաղեցնելու է 489.6մ² տարածք: Ուժային տրանսֆորմատորի տակ նախատեսված է յուղահավաք, որը պետք է ներառի ամբողջ յուղը և հրդեհի մարման ժամանակ օգտագործվող ջուրը:

Ենթակայանի լուսավորություն. նախագծով նախատեսված է 110կՎ ԲԲՄ-ի տարածքի լուսավորություն: 110կՎ ԲԲՄ-ում տեղադրվում են LED լուսարձակներ: Լուսարձակները տեղադրվում են 110կՎ արտաքին ցանկապատի կանգնակների վրա և շենքի պատերին: Լուսարձակների սնումն իրականացվում է ОИВ-12 տիպի լուսավորության վահանակից՝ պղնձե մալուխներով: Ենթակայանում աշխատանքային լարումն ընդունված է ~220Վ:

Ենթակայանի հողանցում. Ենթակայանի հողանցման համակարգը բաղկացած է հիմնական (ենթակայանի տարածքում) և տարածքից դուրս գտնվող հողանցման կոնտուրներից, որոնք միացված են իրար: Հողանցման կոնտուրը իրականացվում է 40x4 շերտապողպատով, որը տեղադրվում է հողում 0,7մ խորությամբ և ուղղահայաց էլեկտրոդներով (անկյունակներ) 56x56x5մմ՝ 2մ երկարությամբ: Հողանցման սարքվածքի դիմադրությունը տարվա յուրաքանչյուր պահին չպետք է գերազանցի 0,5 Օհմ-ը: Հողանցման սարքվածքի մոնտաժից հետո անհրաժեշտ է ստուգել դիմադրությունը, չբավարարելու դեպքում ավելացնել էլեկտրոդներ:

Ենթակայանի շանթապաշտպանություն. 110կՎ ԲԲՄ-ում տեղադրված սարքավորումների կայծակի հարվածներից պաշտպանության համար նախագծով նախատեսվում է տեղադրել 1 հատ շանթարգել մուտքային պորտալի վրա և 1 հատ առանձին կանգնած շանթարգելով՝ 15մ բարձրությամբ: Ենթակայանի ամբողջ տարածքը մտնում է շանթարգելների պաշտպանիչ գոտու մեջ:

Սեփական կարիքներ. սեփական կարիքների ապահովման համար նախատեսվում է տրանսֆորմատորի տեղադրում: Ենթակայանի սեփական կարիքների սպառիչների սնուցումը իրականացվելու է ՓԲՄ-ում տեղադրվող 0.8/0.4կՎ, 25կՎԱ հզորությամբ սեփական կարիքների տրանսֆորմատորից:

Ենթակայանի միացումները. Նախատեսվող ԵԿ-ն գտնվում է Փարվանա ՕԳ-ի միջանկյալ հենարանների հատվածում: Ենթակայանը գոյություն ունեցող «Փարվանա» օդային գծին միանում է թռիչքաձև: Ճյուղավորվող հաղորդալարերը 76.0մ թռիչքով միանում են ենթակայանի պորտալի: Ճյուղավորումն իրականացնելու համար, նախագծով նախատեսված է ՕԳ-ի N13 հենարանից 37.0մ հեռավորության վրա, Մ 110-4 երկշղթա անկյունային հենարանի տեղադրում: Հենարանի վերևի փոքր և մեջտեղի երկու երկար լայնակներն օգտագործվում են «Փարվանա» ՕԳ-ի N13 և N12 միջանկյալ հենարաններին միանալու համար: Մ 110-4 հենարանի ներքևի երկու փոքր լայնակները հենարանի վրա տեղադրվում են ուղղահայաց դիրքով և օգտագործվում են Ճյուղավորումն իրականացնելու համար: Թռիչքում միջֆազային հեռավորությունները ապահովելու համար, պորտալին միացող ծայրային հաղորդալարերը պետք է մոնտաժվեն պորտալի ոտքերին՝ 11.3մ բարձրության վրա: Նախատեսվում է «Փարվանա» ՕԳ-ի ապամոնտաժում է NN12-13 հենարանների 200.0մ հատվածում: Ապամոնտաժային աշխատանքների ժամանակ N12 և N13 հենարանների կայունությունը պետք է ապահովվի հողային խարխիսների տեղադրումով: 110կՎ ԲԲՄ-ն նախատեսված է բաց տիպի: Հաղորդադրավորումը իրականացվում է А С -95/16 տիպի պողպատ-ալյումինե հաղորդալարով:

Փարվանա ՕԳ-ի հաղորդալարը АС 150/24 տիպի է, ճոպանը С-50 տիպի: Փարվանա ՕԳ-ից Ճյուղավորումը նախատեսված է АС-95/16 տիպի հաղորդալարով: N12* Մ 110-4 հենարանից մինչև պորտալ նախատեսված է 2 հատ շանթապաշտպան ճոպանի մոնտաժում:

Ենթակայանի հողանցում. նախատեսվում է հաղորդալարի մեկուսիչներ և շանթապաշտպան ճոպանի ամրացումներ: АС-150/24 և АС-95/16 տիպի հաղորդալարերի մեկուսացման և ճոպանի ձգող ամրացումների համար նախատեսված են ПС70Е տիպի ապակե մեկուսիչներ: Հաղորդալարի ձգող շարանները կոմպլեկտավորված են 10 հատ ПС70Е տիպի մեկուսիչներով: Պահող շարանը կոմպլեկտավորված է 9 հատ ПС70Е տիպի մեկուսիչներով: «Փարվանա» ՕԳ-ի N12 միջանկյալ հենարանի վրա, հաղորդալարերի համար նախատեսված են լրացուցիչ պահող շարաններ՝ պոլիմերային մեկուսիչներով, ուժեղ քամու ժամանակ հաղորդալարերի մոտեցումը հենարանի իրանին կանխելու համար:

Հաղորդալարերի և ճոպանի պաշտպանությունը թրթռումից. Հաղորդալարերի համար վիբրացիայի տատանամարիչներ չեն պահանջվում, քանի որ, տարեկան միջի ջերմաստիճանի դեպքում հաղորդալարերում մեխանիկական լարումները չեն գերազանցում 4.0կգ/մմ²: Ճոպանի վրա վիբրացիայի տատանամարիչներ չեն պահանջվում, քանի որ, տարեկան միջի ջերմաստիճանի դեպքում, ճոպանում մեխանիկական լարումները չեն գերազանցում 18.0կգ/մմ²:

Հիմքեր. N12* Մ 110-4 հենարանի տակ նախատեսված է տիպարային երկաթբետոնե հիմքեր: Հիմքերի ընտրությունը կատարված է ըստ հենարանի վրա ազդող ուժերի և գրունտների ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների: Հիմքերի տակ նախատեսված է

խճային ծածկ 100մմ շերտով: Հիմքերի տեղադրումից հետո գրունտի հետլիցքը պետք է կատարվի տոփանումով՝ յուրաքանչյուր 20սմ հետլիցքից հետո:

Հենարանի հողակցում. Հենարանների հողակցումը նախատեսված է ճառագայթային հողակցչներով (Ø12մմ տրամագծով կլոր պողպատ): Ճառագայթային հողակցիչի երկարությունն ընտրված է գրունտի էկվիվալենտ տեսակարար դիմադրության համապատասխան: Ճառագայթային հողակցիչների տեղադրման խորությունը գրունտում 0.5մ է:

Տեսահսկման համակարգ. Տարածքում տեղադրվելու է տեսահսկման համակարգ, որն ապահովում է տարածքի շուրջօրյա տեսահսկում, ինֆորմացիայի գրանցում և արտացոլում պահակատանը տեղադրված մոնիտորի էկրանին: Տարածքի տեսահսկման համակարգը բաղկացած է հասցեավոր տեսախցիկներից:

Պահակակետ. Պահեստային շինություն. տարածքում կառուցվելու է պահակակետ, որը ներառելու է պահեստային շինություն՝ ներքին հարդարումով: Շինությունը հատակագծում ունի ուղղանկյուն տեսք՝ 5.50 x 4.9մ արտաքին չափերով, հարկի մաքուր բարձրությունը 2.8 մ է: Պահակատան շինությունում նախատեսվում է առանձնացված տարածք, որն օգտագործվելու է որպես պահեստ՝ վնասված վահանակների ժամանակավոր պահման համար: Արտաքին պատերը կրող են, իրականացված երկշերտ կանոնավոր շարվածքի տուֆ քարից: Ծածկն իրականացված է միաձույլ ե/բ-ից: Պահակակետում մոնիթորինգի նպատակով տեղադրվելու են հեռուստացույց, մոնիտոր՝ անվտանգության համակարգերի արդյունքներին հետևելու համար, ինչպես նաև ծխի տվիչ, ազդանշանային և հակահրդեհային համակարգ:

Հակահրդեհային համակարգ. Ենթակայանի տարածքում նախատեսվում է հակահրդեհային ազդանշանային համակարգ՝ կրակմարիչ, ծխի և ջերմաստիճանի տվիչներ:

Ցանկապատում. Կայանի ամբողջ տարածքը ցանկապատվում է 2 մ բարձրության մետաղական ցանկապատով՝ ծալքաթիթեղով:

10. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները, մարդու առողջություն(շինարարության և շահագործման, փակման փուլեր).

Գործունեության իրականացման ենթակա տարածքը ներառում է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի Ծովինար բնակավայրի վարչական տարածքը: Գործունեությունն իրականացվելու է 11.7986 հա տարածքի վրա:

Արևային կայանի կառուցման շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները և ռիսկերը շինարարության և շահագործման փուլերում հիմնականում կապված են՝

- օդային ավազանի՝ պայմանավորված շինտեխնիկայի, հողային աշխատանքների արդյունքում օդային ավազան ծխագազերի, փոշու արտանետումների,

- ջրային և հողային ռեսուրսների օգտագործման,

- կենսաբազմազանության, լանդշաֆտի փոփոխությունների,

- արտակարգ իրավիճակների առաջացման,
- թափոնների կառավարման,
- շինարարության ընթացքում աշխատանքի անվտանգության և մարդու առողջության հետ:

Արևային ֆոտովոլտային կայանը էլեկտրաէներգիայի ստացման ամենատարածված ձևերից մեկն է: Դրա միջոցով հնարավոր է դառնում արևի էներգիան կերպափոխելու էլեկտրական հաստատուն կամ փոփոխական հոսանքի, և ունենալ մատչելի գներով էլեկտրաէներգիայի սպառում, ինչը կարևոր է բնառեսուրսային վառելիքից զուրկ Հայաստանի հանրապետության համար:

Կառուցման բոլոր տարրերը պետք է համապատասխանեն ազգային ստանդարտներին, շինարարական նորմերին, տեխնիկական կանոնակարգի (ՏԿ)-ի պահանջներին:

Գործունեության տարածքը անբարեկարգ, այժմ համայնքի և բնակիչների կողմից չօգտագործվող, բուսածակույթից զուրկ տեղանք է: Գործունեության իրականացման ընթացքում ենթակառուցվածքների փոփոխություններ չեն առաջանալու, կատարվելու են միայն հողային աշխատանքներ:

ՇՄԱԳ-ի հիմնական նպատակն է գործունեության իրականացման արդյունքում վեր հանել շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր բոլոր ազդեցությունները, մշակել ազգային և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան բնապահպանական և սոցիալական մեղմմանն ուղղված միջոցառումներ և ներկայացնել դրանց արդյունավետ իրականացման մեխանիզմները: Շրջակա միջավայրի գնահատումները կատարելու համար հիմք են հանդիսացել գործունեության իրականացման նախագիծը, վերջինիս վերաբերյալ գոյություն ունեցող գրականությունը, համակարգչային տեղեկատվությունը, քարտեզագրական նյութերը, համայնքի և այլ կառույցների կողմից տրված տեղեկատվությունը, կարծիքները, առաջարկությունները:

Կատարվել է նաև գոյություն ունեցող բնապահպանական և սոցիալական ելակետային պայմանների ուսումնասիրություն, որի հիման վրա գնահատվել են այն բոլոր ազդեցությունները, որոնք կառաջանան արևային կայանի շինարարության և շահագործման ընթացքում: Նախատեսվող գործունեության տարածքը ընտրվել է այնպես, որպեսզի նվազագույնի հասցվի շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունը: Տարածքի հողի նպատակային նշանակությունը փոխվել է էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների:

Շահագործման փուլում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները կապված են լինելու արևային կայանի, ենթակայանի անվտանգ շահագործման, հողային ռեսուրսների հնարավոր աղտոտման, ինչպես նաև թափոնների առաջացման հետ:

10.1 Օդային ավազան.

Շինարարության փուլ.

Գործունեության իրականացման հետևանքով օդային ավազան լինելու են արտանետումներ ծխագազերի տեսքով՝ ավտոտրանսպորտի և շինարարական տեխնիկայի

շահագործումից, ինչպես նաև հողային աշխատանքների (փորման, բեռնման, բեռնաթափման), ճանապարհների օգտագործման ժամանակ առաջացող փոշու տեսքով: Շահագործվող տեխնիկայի և շին հրապարակի անկազմակերպ փոշու արտանետումների հաշվարկի արդյունքները.

Վնասակար նյութը	Տեսակարար արտանետումները, գ/կգ	Արտանետումները	
		գ/վրկ	տ/շին. ժամանակահատված: /1040 ժամ/
CO (ածխածնի մոնօքսիդ)	36.4	0,1	0,374
CH (ածխաջրածիններ)	0,243	0.00067	0.0025
NOx (ազոտի օքսիդներ, երկօքսիդի հաշվարկով)	42.3	0.11	0,411
ՊՄ (պինդ մասնիկներ)	4.3	0.0119	0,044
Ծծմբային անհիդրիդ		0,011	0,0416
Փոշու անկազմակերպ արտանետում		0,14	0.42

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ կայանի շահագործման ընթացքում աղտոտումը գործնականում զրոյական է, օդային ավազանի աղտոտման մակարդակը կարելի է գնահատել նշված ցուցանիշներից շատ ցածր: Ազդեցությունները կանխատեսվում են միայն շինարարության ընթացքում ավտոմեքենաների աշխատանքից, ինչը կրելու է կարճաժամկետ և ժամանակավոր բնույթ: Արևային կայանի համար նախատեսված տարածքը գտնվում է բնակելի տարածքից մոտ 877մ հեռավորության վրա, շինարարության փուլում Օդային ավազան արտանետումները նվազեցնելու նպատակով կառավարման պլանով նախատեսվում են բնապահպանական միջոցառումներ:

Շահագործման փուլում օդային ավազանի և կլիմայի վրա հնարավոր ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:

10.2 Հողային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Համաձայն անշարժ գույքի նկատմամբ պետական գրանցման վկայականի՝ արևակայանի, ենթակայանի հողի նպատակային նշանակությունը էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների: Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը էներգետիկայի: Համաձայն կատարված ուսումնասիրությունների՝ տարածքում հողի վերին շերտը բուսահող է՝ 0,10մ հզորության, ըստ փորված տարբեր հորատանցքերի: Արևային կայանի կառուցման շինարարության փուլում կատարվելու են հողի գրունտի քանդման աշխատանքներ՝ մեխանիզմներով և ձեռքով:

Արևային կայանի կառուցման ժամանակ կատարվելու են՝ արևային վահանակները կրող կոնստրուկցիաների հիմքերի, տրանսֆորմատորի և յուղընդունիչի տեղադրման, ենթակայանում մալուխային խրամուղիների կառուցման, ցանկապատի հենասյուների տեղադրման, մետաղացանցերի անցկացման համար հողային աշխատանքներ:

Ենթակայանի կառուցման ժամանակ, հողային գրունտի փորման արդյունքում հանվելու է մոտ 237.8մ³ գրունտ, որից 23.78մ³ բուսահողն է: Հանվող հողային գրունտը՝ մոտ 214.02մ³ տեղափոխվելու է համայնքի հետ համաձայնեցված վայր՝ վերջինիս համաձայնությամբ, իսկ բուսահողը կառանձնացվի և կպահպանվի տեղում՝ տարածքի հարթեցման և բարեկարգման նպատակով: Հողի տեղակայման վայրը կորոշվի շինթույլտվության փուլում:

Արևային կայանի հետ կապված գործողությունների արդյունքում հանվելու է մոտ 1827.8մ³ գրունտ, որից հանվող բուսահողի ծավալը կազմվելու է 182.75մ³: Հանվող 1645.1մ³ հողային զանգվածից 1269.41մ³ հողը կատարվելու է հետ լիցք, մնացած 375.69մ³-ը կհեռացվի աղբավայր:

Ընդամենը հանվելու է 2065.6մ³ հողային գրունտ, որից բուսահողը՝ 206.5մ³: Հանվող 1859.1մ³ հողային զանգվածից՝ 1269.4մ³ կատարվելու է հետ լիցք, մնացած 589.7մ³-ը կհեռացվի աղբավայր՝ համայնքապետարանի կողմից հատկացված վայր, որը կճշտվի շինթույլտվության փուլում: Հանվող բուսահողը պահվելու է տեղում, օգտագործվելու է տարածքի հարթեցման և բարեկարգման համար:

Հաշվետվությունում նախատեսվում են գործունեության իրականացման հետևանքով հողային ռեսուրսների վրա բացասական ազդեցությանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ:

Շահագործման փուլ. հողային ռեսուրսների վրա հնարավոր էական ազդեցություն չի կանխատեսվում: Արևային մոդուլներով զբաղեցված տարածքում ստեղծվելու է նոր էկոհամակարգ, առաջանալու են ստվերային տարածքներ, հողի խոնավության նոր ռեժիմ: Նկատի ունենալով թվարկված փոփոխությունները, հնարավոր են հողի որակի առավել դրական փոփոխություններ:

10.3 Ջրային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Համաձայն «Հայր և որդի Տիտիգյաններ»ՍՊԸ ընկերության կողմից կատարված ուսումնասիրության՝ տեղամասում ստորերկրյա ջրեր չեն բացահայտվել և ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում են 5 մետրից խորը հորիզոններում:

Ամենամոտ ջրային ռեսուրսը Ծովինար գետն 98մ, Սևանա լիճը գտնվում է 2277մ հեռավորության վրա: Գործունեության իրականացումն ուղղակի ազդեցություն չի կարող ունենալ գետի վրա, քանի որ գործունեությունն իրականացվելու է ցանկապատված տարածքում: Բացի այդ գետը հիմնականում ցամաքած է և գործունեության տարածքից բաժանվում է ձորակով: Սևանա լճից տարածքը բաժանվում է միջպետական նշանակության ճանապարհով:

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ աշխատողների համար խմելու ջուրը

բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով և բալոններով՝ ըստ կարիքի: Ջրցանի և տեխնիկական նպատակով օգտագործվելու է տեխնիկական որակի ջուր, որը տարածք է բերվելու ջրցան մեքենաներով՝ պայմանագրային հիմունքներով՝ ըստ պահանջի: Տեխնիկական ջրի մատակարարման պայմանագիրը կկնքվի գործունեության իրականացման շինարարության փուլում՝ համապատասխան լիցենզիա ունեցող ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի հետ, հստակեցնելով ջրի մատակարարման աղբյուրը:

Գործունեության ենթակա տարածքում առկա են հողերի մելորացման նպատակով ջրատար, ջրատար առվակներ, որոնք օգտագործվում են տեղի բնակչության կողմից իրենց հողամասերի ռոտզման նպատակով: Արևակայանի կառուցման ժամանակ հաշվի առնվել նշված առուների, ջրատարի առկայությունը, օգտագործման նպատակը: Միամանակ դրանք գնահատվել են որպես պատմամշակութային արժեքներ և նախագծային լուծումները այդ տարածքներն առանաձնացվել են: Տարածքի ցանկապատման լուծումներն այնպես են նախագծվել, որ նշված առուները մնացել են ցանկապատ տարածքից դուրս, վերջիններիս կիրառությանը չխոչընդոտելու նպատակով:

Կեղտաջրերի հեռացում. շինարարության փուլում տեղադրվելու է 1x1,5 չափերի 2 հատ բիոգոլգարան, որոնց սպասարկումը շինարարության փուլում կատարվելու է մասնագիտացված ծառայությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Շահագործման փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր ազդեցություն կարող է առաջանալ տարածքում առկա ջրատարների, ջրատարի ջրային հոսքի հնարավոր խափանումներով: Արևակայանի կառուցապատման լուծումներում պահպանված են համապատասխան լուծումները, բացառելով բնակիչների կողմից ջրային ռեսուրսների անխափան օգտագործումը:

10.4 Կենսաբազմազանություն.

Շինարարության փուլ: Արևակայանի և ենթակայանի կառուցման տարածքը էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր են՝ հողատեսքը էներգետիկայի: Բնական լանդշաֆտները չոր տափաստաններ են: Տարածքն անտառածածկ չէ, տարածքում բացակայում է բուսականությունը, ծառերը, ծառաթփերը: տեղ-տեղ առկա է խոտածածկ: Տարածքն արդեն ենթարկվել է մարդու ազդեցությանը, նախկինում՝ սովետական միության տարիներին, տարածքն օգտագործվել է որպես արոտավայր և վարելահող:

Գործունեության տարածքում բացակայում են ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակները և կենդանատեսակները, ուստի գործունեության իրականացման հետևանքով կենսաբազմազանությանը վտանգ չի սպառնում:

Կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչները համեմատաբար պակաս ազդեցության կենթարկվեն՝ պայմանավորված կենդանիների շարժունակությամբ:

Շինարարության ընթացքում՝ տեխնիկական միջոցների աղմուկի մակարդակի ավելացման պատճառով որոշ տեսակներ հնարավոր է հեռանան այդ տարածքներից, սակայն դա կունենա ժամանակավոր բնույթ, հետագայում հնարավոր է վերադառնան իրենց

նախկին տարածքները:

Շահագործման փուլ: Արևային էլեկտրակայանի կառուցելու արդյունքում տարածքի մի մասը ծածկվելու է արևային վահանակներով՝ ստվերելով հողի զգալի մասը: Արևային էլեկտրակայանի վահանակները ստվերում են զբաղեցված տարածքի մոտ 30 տոկոսը: Մնացածը մասնակիորեն է ստվերվում: Մասնակիորեն լուսավորված տարածքներում հնարավոր է առաջանալ բուսականություն: Էկոհամակարգի վրա որոշակի ազդեցություն է թողնելու նաև հողի խոնավության նոր ռեժիմը, որը հետևանք է լինելու մթնոլորտային տեղումներից առաջացող խոնավության անհամաչափ բաշխման: Արևային վահանակներով ծածկված տարածքի տեղումները ցած հոսելով վահանակների արտաքին մակերևույթից բաշխվելու են տարբեր ձևով և հնարավոր է կենսաբազմազանության առումով որոշակի դրական փոփոխություն առաջացնել: Գործող արևային կայանների տարածքում կատարված մոնիթորինգի արդյունքում հաստատվել է, որ Արևային վահանակների ստվերված տարածքում ձևավորվում է նոր բուսականություն, որտեղ հնարավոր է առաջանան նաև կենդանիների բնադրավայրեր:

Հաշվի առնելով շահագործման փուլում նոր էկոհամակարգի ձևավորման հնարավորությունը և նպաստավոր պայմանները, կենսաբազմազանության վրա բացասական ազդեցություններ չեն կանխատեսվում:

10.5 Թափոններ.

Շինարարության փուլում առաջանալու են թափոններ՝ աղբի, օգտագործվող նյութերի մնացորդների, յուղոտված լաթերի տեսքով: Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի՝ «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների ցանկի» N430-Ն և 2006թ. հոկտեմբերի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյացող արտադրության (այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման) և սպառման թափոնների ցանկը հաստատելու մասին» N 342-Ն հրամանների՝ գործունեության արդյունքում առաջացող թափոնները պատկանում են 3-5-րդ դասերին:

Առաջանալու է.

- մալուխների, հաղորդալարերի մնացորդներ՝ կտորների տեսքով սև մետաղներ պարունակող թափոններ(ծածկազիր՝ 35131200 01 995)՝ 10կգ, օգտագործման համար ոչ պիտանի չաղտոտված ալյումինե հաղորդալար (ծածկազիր՝ 35310105 01 99 5)՝ 3կգ և օգտագործման համար ոչ պիտանի չաղտոտված պղնձե հաղորդալար (ծածկազիր՝ 3531030501013)՝4կգ թափոնների տեսքով:

Սև մետաղի հիմնական բաղադրությունը երկաթն է, ջերմակայուն է, ունի բարձր խտություն: Պղնձե և ալյումինե հաղորդալարերը պարունակում են պղինձ/վարդագույն փափուկ մետաղ է, հալվում է բարձր ջերմաստիճանում/ և ալյումին/արծաթափայլ սպիտակ մետաղ է , հալվում է բարձր ջերմաստիճանում/:

- Յուղոտված լաթեր (4-րդ 58200600 01 01 4)՝ 2կգ/տարի: Միկրոֆիբրիայից կտորներ են, կտորից ձեռնոցներ, որոնք օգտագործվում են շինարարության մեջ, աղտոտվում են հնարավոր է յուղով կամ կարող են վնասվել: Դյուրավառ են:
- Յուղերով աղտոտված ավազ (յուղի պարունակությունը 15%-ից պակաս (4-րդ դաս՝ 31402303 01 03 4)՝ 1մ³: Շինարարական տեխնիկայի տակ օգտագործվելու է ավազ, որը հնարավոր արտահոսքերի դեպքում կարող է աղտոտվել յուղով: Ավազը բնական, հատիկավոր նյութ է, օգտագործվում է շինարարական աշխատանքների ընթացքում:
- Փորման աշխատանքների ընթացքում առաջացած վտանգավոր նյութերով չաղտոտված հող» (ծածկագիրը՝ 31401100 08 99 5)՝ 589.7մ³: Շինարարության ընթացքում առաջացող ավելցուկային հողային զանգվածն է: Հողի կազմությունը տես հողային ռեսուրսներ բաժիններում:
- Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի)՝ (ծածկագիր՝ 91200400 01 00 4)՝ 2400կգ/տարի քանակով: Կենցաղային չտեսակավորված աղբի կազմությունը խառը կենսաբանական և այլ մնացորդներ են, որի տարանջատումը ՀՀ-ում չի կատարվում:

Առաջանալու են նաև շաքից դուրս եկած մեկուսիչներ, եռակցման խարամ, ինչպես նաև պարզարանում կեղտաջրերի նստեցման և պարզեցման արդյունքում առաջացած նստվածք/շլամ՝ 94300100 04 00 4/, որոնք կուտակվելու են հատուկ տարաների մեջ, այնուհետև աղբահանություն իրականացնող կազմակերպության կողմից տեղափոխվում և տեղադրվում են աղբավայրում:

Կենցաղային աղբի հաշվարկները.

Կենցաղային աղբի ծավալը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$M=n*m$$

m – 1 հերթափոխում կենցաղային աղբի ծավալն է մեկ մարդու հաշվով՝ 120կգ/տարի

n – աշխատողների թիվն է/ըստ ամենաձանրաբեռնված հերթափոխի/,

հետևաբար,

$$M=20*120=2400\text{կգ/տարի}$$

Շինարարական աշխատանքները տևելու են 2 տարի, հետևաբար կենցաղային աղբի քանակը կկազմի.

$$M=2*2400=4800\text{կգ/տարի կամ }7.7\text{կգ/օր}$$

Շահագործման փուլում. Արևակայանի և տրանսֆորմատորային ենթակայանի շահագործման ընթացքում՝ հնարավոր վթարների կամ ենթակայանի վերանորոգման ժամանակ կառաջանան վտանգավոր թափոններ: Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի N 430-Ն և N 342-Ն հրամանների՝ հնարավոր առաջացող թափոններն

են.

- Հալոգեններ, պոլիքլորացված դիֆենիլներ և տերֆենիլներ չպարունակող բանեցված տրանսֆորմատորային յուղեր (3-րդ դաս՝ 54100207 02 033)՝ 13 տոննա քանակով: Թափոնի առաջացման հնարավոր քանակը պայմանավորված է տրանսֆորմատորում յուղի քանակությամբ: Դյուրավառ են:
- Յուղոտված լաթեր (4-րդ 58200600 01 01 4)՝ 2կգ քանակով:
- Ասֆալտի և ասֆալտբետոնե խառնուրդի մնացորդներ (4-րդ դաս՝ 31401200 01 00 4)՝ 8մ³ քանակով:
- Յուղերով աղտոտված ավազ (յուղի պարունակությունը 15%-ից ավել (3-րդ դաս՝ 31402303 04 03 3)՝ 0,5մ³:

Վտանգավոր թափոնները լիցենզավորման ենթակա գործունեություն են համաձայն՝ «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքի, ուստի վերջիններիս գործածությունը պետք է իրականացվի համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպությունների կողմից:

Շահագործման փուլում՝ վթարների կամ վերանորոգման դեպքում թափոնների քանակական գնահատում հնարավոր է կատարել, ելնելով կատարված աշխատանքների փաստացի արդյունքներից: Շահագործման փուլում թափոնների հաշվառումը կատարվելու է թափոնների գոյացման փաստացի ծավալների հիման վրա՝ համաձայն ՀՀ Կառավարության 14 սեպտեմբերի 2006թ N 1343-N որոշման:

Շահագործման փուլում Նախաձեռնողը անհրաժեշտության դեպքում կառաջնորդվի վերը նշված Օրենքների դրույթների պահանջներից և թափոնների կառավարումը կիրականացնի համապատասխան թափոնների վերաբերյալ լիցենզիայի առկայության դեպքում:

Հաշվետվությունում նախատեսվում են թափոնների ազդեցության մեղմմանն ուղղված միջոցառումներ, որոնց ճիշտ կառավարման արդյունքում ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույնը իրականացվի համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպությունների կողմից:

10.6 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության Ինստիտուտի աշխատակիցների կողմից 2025թ. հունիսի 26-ին կատարվել է «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ-ին պատկանող 11.7986 հա արևային կայանի համար նախատեսված տարածքի դաշտային-հնագիտական հետազոտություն: Տեղանքի հնագիտական ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ տարածքի որոշ հատվածներ, չնայած նրան, որ նրա որոշակի տեղամասեր ժամանակին ենթարկվել են մելիորացիայի և երկար տարիներ օգտագործվել գյուղատնտեսական նպատակներով (որպես վարելահող), այստեղ պահպանվել են հնագիտական միավորներ: Տարածքում առկա են հնագիտական ռիսկեր, քանի որ առկա են հնագիտական միավորներ: Այսուհանդերձ, ծրագրի իրականացումը հնարավոր է դառնում բացառապես այն պարագայում, որ նախատեսված աշխատանքները իրականացվեն բացառելով հնագիտական արժեքների վրա, որևէ ազդեցություն: Միևնույն ժամանակ, առաջարկում են ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությանը՝ արևային կայանի վերջնական նախագիծը

պատրաստելուց հետո, այն ուղարկել ԿԳՄՄ նախարարություն՝ դիրքորոշում և հաստատում ստանալու համար: Կայանի մոնտաժման ընթացքում անհրաժեշտ կլինի խստորեն պահպանել ծրագրի իրականացման համար հատկացված սահմանները, քանի որ հայցվող տարածքի շրջակայքում ևս առկա են փաստագրված հնագիտական միավորներին համահունչ միավորներ:

Համաձայն ներկայացված պահանջի արևակայանի կառուցման վերջնական նախագիծն ուղարկվել է ԿԳՄՄ նախարարություն՝ համաձայնեցման: Հավելված 7:

Համաձայն կատարված ուսումնասիրության՝ գործունեության ենթակա տարածքը չի առնչվում ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներով ամրագրված Գեղարքունիքի մարզի Ծովինար բնակավայրում հաշվառված պատմամշակութային և բնության հուշարձանների հետ: Գյուղի հարավային կողմում առկա է «Իծու Կողեր» դամբարանադաշտ, որի պահպանական գոտու և տարածման սահմանների մասին տեղեկատվություն չկա:

Լուսանկար 2. - «Վիճառցար» ՄԳԸ-ի կողմից Ծովինար համայնքի վարչական սահմաններում պեղման կայան կառուցելու համար նախատեսված տարածքի առաջին (սառնիկ) եռօրյա լուսանկարի կենտրոնում առկա ազդանշանային բնակատեղի (զգալի լուսանկար)

10.7 Աղմուկ և թրթռում.

Շինարարության փուլ: Ներկայացվող տեղանքում աղմուկի և տատանումների մակարդակը ցածր է, քանի որ բացակայում են աղմուկ առաջացնող արտադրությունները: ՀՀ-ում աղմուկի մակարդակը կանոնակարգվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի՝ «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» N2-III-11.3 Սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀԾՆ 22-04-2014 «Պաշտպատություն աղմուկից» Շինարարական նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2001 թվականի հոկտեմբերի 1-ի N 82 Հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին N79-Ն հրամանների պահանջներին համապատասխան:

Բնակավայրերի համար աղմուկի սահմանված թույլատրելի մակարդակը ցերեկային ժամերի համար կազմում է 55 դԲ (A), կամ ֆոնային մակարդակի ոչ ավել քան 3 դԲ (A) ավելացում: Աշխատատեղերում ավտոմեքենաների և սարքավորումների աղմուկի մակարդակը 80 դԲ (A) գերազանցելու դեպքում աշխատողները պետք է օգտագործեն անհատական պաշտպանական միջոցներ (գլխարկներ, ականջակալներ և այլն): Գործունեության ընթացքում աղմուկ առաջացնող շինտեխնիկայի օգտագործումը սահմանափակ է կամ քիչ հավանական, քանի որ կատարվելու են միայն հողային, բետոնապատման աշխատանքներ:

Շինարարության ընթացքում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը կապված է լինելու շինարարական տեխնիկայի, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Արևային էլեկտրակայանի շինարարության ընթացքում բնակավայրերին կամ առանձին բնակելի տներին, մեքենաների աղմուկի մակարդակը չի կարող հասնել, հաշվի առնելով բնակավայրերից ունեցած հեռավորությունը՝ մոտ 877մ: Բացի այդ գործունեության տարածքը բնակավայրից բաժանվում է ձորակով, գետով, որոնք ևս նպաստում են աղմուկի մակարդակի նվազեցմանը: Բացի այդ աղմուկից պաշտպանվող շերտեր են ծառայում ցանկապատը, կանաչ տարածքները: Շինարարական աշխատանքները կատարվելու են ցանկապատված տարածքում, որը կմեղմի աղմուկի և թրթռումների մակարդակը: Քանի որ շինարարական սարքավորումներն աշխատելու են միայն ցերեկային ժամերին, հերթականությամբ՝ ցանկապատված շինհրապարակի սահմաններում, ապա աղմուկի մակարդակը չի գերազանցի թույլատրելի նորմերը:

Բացի այդ գործունեության ընթացքում աղմուկ առաջացնող շինտեխնիկայի օգտագործումը սահմանափակ է կամ քիչ հավանական, քանի որ կատարվելու են միայն հողային, բետոնապատման աշխատանքներ: Աղմուկի մակարդակի հաշվարկը ներկայացված է հավելված 9-ում:

Միաժամանակ համապատասխան բնապահպանական միջոցառումների կիրառման դեպքում շինարարական աղմուկի և թրթռումների մակարդակը գործունեության և շինհրապարակին հարակից տարածքներում շատ ցածր կլինի ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նորմերից:

Թրթռում – շինարարական սարքավորումներն ու տեխնիկան աշխատելու են միայն ցերեկային ժամերին, ոչ մշտական, հերթականությամբ, ուստի թրթռման մակարդակը ցածր կլինի սահմանային թույլատրելի նորմերից: Բացի այդ համաձայն՝ ՀՀ առողջապահության նախարարի 17 մայիսի 2006թ. թիվ 533-Ն հրամանի՝ նախատեսվում է թրթռաարագության (վիբրոարագության) կամ թրթռաարագացման (վիբրոարագացման) համարժեքային (ըստ էներգիայի) ճշգրտված մակարդակի որոշում գործիքային չափման միջոցով: Ելնելով վերոգրյալից Կապալառու կազմակերպությունը շինարարության ընթացքում կկատարի աշխատող շինտեխնիկայի թորոշումների չափագրում, ելնելով փաստացի արդյունքներից:

Միաժամանակ համապատասխան բնապահպանական միջոցառումների կիրառման արդյունքում շինարարական աղմուկի և թրթռումների մակարդակը գործունեության և շինհրապարակին հարակից տարածքներում կլինեն ցածր ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված

նորմերից:

Շահագործման փուլում որոշակի աղմուկի ավելացում կնկատվի ենթակայանի մոտ, սակայն այն կլինի ոչ էական, քանի որ արևակայանի տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու և աղմուկի մակարդակը չի կարող ազդեցություն ունենալ բնակիչների վրա:

10.8 Էլեկտրական և մագնիսական դաշտ.

Արևակայանը և ենթակայանը նախագծվել են ՀՀ և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Միաժամանակ նկատի ունենալով բնակավայրերից ունեցած հեռավորությունը, այն չի կարող զգալի Էլեկտրական և մագնիսական դաշտ ստեղծել և որևէ ազդեցություն ունենալ շրջակա միջավայրի և բավականին մեծ հեռավորության վրա գտնվող բնակավայրերի վրա:

10.9 Արտակարգ իրավիճակներ.

Շինարարության փուլ: Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում հնարավոր են արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերի առաջացում՝ կապված.

- բնական աղետների(երկրաշարժ, սողանք, ջրհեղեղ և այլն) և անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների փոփոխության (քամու լծեղացում,փոթորիկ),
- հրդեհների առաջացման, հեղուկ նյութերի արտահոսքի,
- աշխատողների վնասվածքների և շահագործվող տեխնիկայի վթարների հետ:

Համաձայն «Հայր և որդի Տիտիգյաններ» ՍՊԸ-ի կողմից կատարված ուսումնասիրությունների՝ գործունեության ենթակա տարածքում ֆիզիկաերկրաբանական վտանգավոր երևույթներն՝ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ, տվյալ տարածքում բացակայում են:

Հաշվի առնելով շինարարական աշխատանքների կարճաժամկետ բնույթը և հեռավորությունը բնակավայրերից, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները կլինեն շատ ցածր:

Շահագործման փուլում արտակարգ իրավիճակ կարող է ստեղծվել.

- հնարավոր հրդեհային իրավիճակների,
- կլիմայական և այլ երևույթների (երկրաշարժ, քամի և այլն) դեպքում:

Արտակարգ իրավիճակների և անվտանգության ազդեցությունները նվազեցնելու նպատակով հաշվետվությունում նախատեսվում են բնապահպանական միջոցառումներ:

10.10 Մարդու առողջություն, աշխատանքի անվտանգություն.

Գործունեության իրականացման ընթացքում հնարավոր են մարդու առողջությանը և աշխատանքի անվտանգությանը սպառնացող վտանգներ՝ կապված.

- ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված՝ էներգետիկայի, քաղաքաշինական, առողջապահական, բնապահպանական և այլ նորմերի խախտման,
- ոչ բավարար աշխատանքային պայմանների,
- թափոնների հավաքման, կուտակման, տեղափոխման,

- շինտեխնիկայի շահագործման,
- արտակարգ իրավիճակների առաջացման,
- շինարարության ընթացքում մարդու անվտանգությանը, առողջությանը սպառնացող այլ երևույթների հետ:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում մարդու առողջության և անվտանգության վրա անմիջական ազդեցությունը կապված է նաև էլեկտրահարման, սանիտարական իրավիճակի և այլ գործոնների հետ: Պոտենցիալ վտանգ առողջության և անվտանգության համար կարող է առաջանալ խմելու ջրի և սննդամթերքի որակի (աղտոտման) պատճառով:

Կայանի կառուցման փուլում պահպանվելու են մարդկանց կյանքի և առողջության ապահովման պայմանները:

Շահագործման փուլում Արևակայանի, ենթակայանի անվտանգության գոտու ապահովումը նախատեսված է ոլորտին առնչվող ՀՀ օրենքների, ՀՀ կառավարության 21 ապրիլի 2023 թվականի «Էլեկտրակայանների շահագործման անվտանգության կանոնները հաստատելու մասին» N 583-Ն որոշման, տեխնիկական կանոնակարգերի, Առողջապահության նախարարության հրամանների պահանջներին համապատասխան:

10.11 Սոցիալական գործոններ.

Շինարարության փուլ: Գործունեությունն իրականացվելու է Գեղարքունիքի մարզի Ճամբարակ համայնքի Ծովինար բնակավայրի վարչական տարածքում:

Արևային կայանի կառուցումը նախատեսում է որոշակի սոցիալական ազդեցություններ, կապված.

- Աշխատանքների իրականացման ընթացքում՝ կից գտնվող արոտավայրերի, ճանապարհի հնարավոր խաթարումներ, եթե աշխատանքները կատարվեն անփութորեն և դուրս գան նախատեսվող գործունեության սահմաններից կամ չնախատեսված հանգամանքներում վնասվեն արոտավայրերի տարածքները:
- Գյուղացիների կողմից օգտագործվող ջրատար առուների օգտագործման խաթարում կամ սահմանափակում:
- Բնակչությանը պատճառվող անհանգստություն՝ մեքենաների և շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժից:
- Դրական սոցիալական ազդեցությունները կապված կլինեն տարածքում նոր ծառայությունների և ենթակառուցվածքների ստեղծման, ինչպես նաև նոր աշխատատեղերի բացման հետ:

Ենթակա տարածքում առկա են ինքնահոս ջրատար առուներ, որոնք գյուղացիների կողմից օգտագործվում են գյուղատնտեսական տարածքների ոռոգման և անասունների ջրման նպատակով: Նախագծային լուծումները տրված են այնպես, որպեսզի չխոչընդոտեն գյուղացիների կողմից դրանց օգտագործումը: Նախատեսվում է արևակայանի տարածքի ցանկապատից առաձևացնել ջրատարի տարածքը, թողնելով ազատ, որպեսզի գյուղացիների համար խոչընդոտ չստեղծվի: Արևակայանի կառուցման ընթացքում մալուխագին անցնելու է միայն արևակայանի տարածքով, իսկ ենթակայանից գոյություն

ունեցող ՕԳ-ին միանալու է թոփաքաձ, ուստի այլ հողային տարածքներով չի անցնելու, այլ ենթակառուցվածքների հետ չի հատվելու: Նախատեսվում է նաև բարեկարգել գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհը, գյուղացիների տեղաշարժը հեշտացնելու համար:

Շինարարական աշխատանքները կրելու են ժամանակավոր բնույթ, գործունեության տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու, ուստի ազդեցությունները կլինեն նորմերի սահմաններում:

Շահագործման փուլում լինելու են դրական սոցիալական ազդեցություններ, այն կնպաստի.

- Հայաստանի Հանրապետությունում ներմուծվող էներգառեսուրսներից կախվածության նվազմանը, կանաչ էներգիայի զարգացմանը:
- Համայնքում նոր ծառայությունների և ենթակառուցվածքների ստեղծմանը:
- Աշխատատեղերի բացմանը:
- Մարզի և համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

Շահագործման փուլում մոնիթորինգ իրականացնելու նպատակով ընդգրկվելու են 2-4 աշխատողներ, որոնք աշխատելու են հերթափոխային գրաֆիկով: Ներգրավվելու են հիմնականում համայնքի բնակիչները, որոնք տարածք են հասնելու սեփական տրանսպորտային միջոցներով:

Նախաձեռնողը նախատեսում է մասնակցություն ունենալ համայնքի զարգացման ծրագրերին: Նախաձեռնողի, համայնքի և Ծովինար բնակավայրի բնակիչների միջև պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել, որպեսզի Նախաձեռնողը մասնակցություն ունենա բնակավայրի սոցիալ-տնտեսական խնդիրների լուծմանը: Ընկերությունը արևակայանի շահագործման ընթացքում, ֆինանսական հնարավորությունների դեպքում, բնակավայրին կտրամադրի սոցիալական աջակցություն, ինչպես նաև կմասնակցի բնակավայրի առանձին խնդիրների լուծմանը՝ համայնքի և բնակավայրի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավման նպատակով:

10.12 Լանդշաֆտ և Բարեկարգում.

Գործունեության իրականացումն առաջացնելու է լանդշաֆտի լրացուցիչ ծանրաբեռնվածություն: Սակայն այն չի ունենալու տեսողական ազդեցություն, քանի որ գործունեության տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու՝ կից միջպետական նշանակության ավտոճանապարհին, բնակավայրից գործունեության տարածքը բաժանվում է ձորակով:

Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում, թափոնների և վտանգավոր նյութերի հեռացում, բոլոր ժամանակավոր կառույցների ապամոնտաժում, ճանապարհների կարգաբերում: Կատարվելու է փոսերի լիցք՝ հողային զանգվածով:

11.Շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա վնասակար ազդեցությունների

բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիրը (Բնապահպանական կառավարման պլան).

Բնապահպանական կառավարման պլանը սահմանում է գնահատման հաշվետվությունում նշված գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի բաղադրիչների՝ օդային ավազան, հողային, ջրային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության, արտակարգ իրավիճակների, աղմուկի մակարդակի, ինչպես նաև թափոնների կառավարման, մարդու առողջության և աշխատանքի անվտանգության հետ կապված հնարավոր ազդեցությունների մեղմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ:

Նախագծի և բնապահպանական միջոցառումների ճիշտ կիրառման արդյունքում՝ գործունեության իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույնը:

11.1 Օդային ավազան.

Շինարարության փուլ. Օդային ավազան արտանետումների հնարավոր ազդեցությունը կրճատելու և մեղմելու նպատակով.

- օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում շինարարական հրապարակը օրվա ընթացքում օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում շինարարական հրապարակը, բացառությամբ վերանորոգվող և վերակառուցվող փողոցների, օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրել՝ բացառելով կեղտաջրերի թափանցումը շինարարական հրապարակի սահմաններից դուրս,

- ավազը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը տեղափոխել փոշու համար անթափանց ծածկոցներով ծածկված տրանսպորտային միջոցներով,

- ավազը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը պահեստավորել փակ տարածքներում կամ ծածկել անթափանց թաղանթներով,

- ցանկապատել շինարարական հրապարակը,

- շինարարական աղբը տեղափոխել դրանց հեռացման համար հատուկ հատկացված վայրեր և հատուկ սահմանված երթուղով,

- շինարարական տեխնիկան և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործել միայն սարքին վիճակում, պարբերաբար իրականացնել ստուգումներ,

- բացառել տարածքում թափոնների բաց այրումը,

- փոշեռսիչ և փոշեճնշիչ սարքավորումների կիրառում՝ համաձայն քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2026 թվականի հունվարի 15-ի «ՀՀԾՆ 13-05-2026 «շինարարական արտադրության կազմակերպում» Հայաստանի Հանրապետության շինարարական նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության

քաղաքաշինության նախարարի 2008 թվականի հունվարի 14-ի N11-Ն ու Հայաստանի հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2008 թվականի հունվարի 14-ի N07-Ն հրամաններն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N02-Ն հրամանի պահանջներին:

Շահագործման փուլում օդային ավազանի վրա հնարավոր ազդեցություն չի կանխատեսվում:

11.2. Հողային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Հողային ռեսուրսների աղտոտումից պահպանելու նպատակով նախատեսվում է .

- հողի բերրի շերտի հանել և պահել համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 02.1.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1404-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան,

- բերրի շերտը հանելու, պահեստավորելու և պահպանելու ընթացքում ձեռնարկվում են միջոցներ, որոնք բացառում են դրա որակական հատկանիշների վատթարացումը:

- նախքան բերրի շերտի հանելը՝ հողի մակերեսը մաքրել խոշոր քարերից, թփերից, կոճղերից,

- հողի բերրի շերտը օգտահանել, հեռացնել ապարները, պահեստավել առանձին,

- ջրային և հողմնային հողատարումից զերծ պահելու համար պահեստավորված հողաթմբերը ծածկել խոտաբույսերով կամ հողաթմբերի ամրացնել, ծածկել անջրթափանց թաղանթով,

- հողային աշխատանքներ կատարելու ժամանակ անհրաժեշտ է նախագծերը համաձայնեցնել ստորգետնյա կոմունիկացիաները շահագործող կազմակերպությունների հետ,

- արևակայանի և ենթակայանի կառուցման փուլում հանվող հողային զանգվածը կուտակել տարածքում՝ ծածկելով անջրթափանց թաղանթով

- հողային զանգվածի մի մասն օգտագործվելու է անմիջապես տեղում՝ հետլցման և տարածքի բարեկարգման համար, բուսաշերտը տարածքի բարեկարգման համար,

- ավելցուկային գրունտը տեղափոխել համայնքի կողմից հատկացված վայր,

- ճանապարհի ջրցանը և գրունտի խոնավեցումը կատարել այնպես, որպեսզի չառաջանան մակերևութային հոսքաջրեր,

- շինարարության ընթացքում կօգտագործվեն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները,

- շինարարական հրապարակից դուրս եկող տրանսպորտային միջոցների անվադողերը լվանալ՝ շրջակա տարածքը չաղտոտելու նպատակով,

- շինարարական նյութերը տարածք կբերվեն օգտագործումից առաջ, կտեղադրվեն հատուկ տակդիրների, իսկ շինարարական տեխնիկական կայանել շինհրապարակի առանձնացված տեղերում,

- այն հատվածներում, որոնք նախատեսված են շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և կայանման համար տեղադրել մանրախիճ,

- մեքենաներից և սարքավորումներից վառելիքի և/կամ քսայուղերի արտահոսքի դեպքում, փոված մանրախիճը տեղափոխել համապատասխան աղբավայր, այն փոխարինելով նորով,

- շինարարական տեխնիկայի, լիցքավորումը և սարքավորումների վերանորոգումը կատարել գործունեության տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կետերում:

Շահագործման փուլում Հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է տարածքների մաքրում և բարեկարգում:

11.3 Ջրային ռեսուրսներ.

Շինարարության փուլ: Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելու, նպատակով նախատեսվում է.

- գործունեության իրականացման ընթացքում աշխատողների համար կմատակարարվի խմելու որակի ջուր՝ բերովի(շերտով),

- աշխատողների կենցաղային կարիքները հոգալու, ինչպես նաև հրդեհաշիջման նպատակով ենթակայանի տարածքում կտեղադրվի համապատասխան տարողության ջրի բաք,

- շինհրապարակում կտեղադրվի պլաստմասե տարա՝ հոսքաջրերի, անձրևաջրերի հեռացման և հավաքման նպատակով,

- պարզարանում առաջացած նստվածքը կտեղափոխվի աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- ճանապարհների ջրցանն իրականացնել տարվա չոր եղանակներին՝ ըստ անհրաժեշտության,

- ջրցանի և փոշենստեցման, մեքենաների անիվների լվացման համար կօգտագործվի տեխնիկական որակի ջուր, որը բերվելու է ավտոցիստեռնով՝ պայմանագրային հիմունքներով, կամ օգտագործել պարզարանի ջուրը,

- գոյություն ունեցող ջրատար առվակների տարածքը մեկուսացնել ցանկապատման միջոցով՝ վերջինիս մեջ կեղտաջրերի ներթափանցումը կանխարգելու նպատակով,

- առվակների տարածքի ցանկապատումը նախատեսել այնպիսի լուծումներով, որը կբացառի ջրային ռեսուրսից բնակիչների օգտվելու հնարավորությունը, չի խոչընդոտի ջրային հոսքի խաթարմանը,

- շինհրապարակում տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների լվացումից առաջացած շինարարական հոսքաջրերը կուղղորդվեն տարածքում տեղադրված բիոգուգարաններ,

- շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարել համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում,

- շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի վիճակում մասնագիտացված կազմակերպությունների բետոնախատնիչ մեքենաներով՝ ըստ պահանջի,

- բետոնանյութի լցվածությունն ապահովել այնպես, որպեսի բետոնանյութը տեղափոխման ժամանակ չթափվի ճանապարհներին՝ երթևեկությանը չխոչընդոտելու և հողածածկը և ասֆալտածածկը չվնասելու համար:

Կեղտաջրեր. Շինարարության ընթացքում առաջացած կենցաղային և շինարարական կան հոսքաջրերի շրջակա միջավայրի աղտոտման կանխարգման նպատակով.

- կտեղադրվի 2 հատ 1x1.5 չափերի բիոգուգարան,

- բիոգուգարանների մաքրումը կկատարվի լիցենզիա ունեցող մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Շահագործման փուլում. Ջրային ռեսուրսների պահպանման համար նախատեսվում է.

- աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով,

- աշխատողների կենցաղային և սանիտարական կարիքները կհոգան սանիտարական հանգույցից (բիոգուգարան),

- բիոգուգարանի մաքրումը կատարել մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Արևային կայանի վահանակների մաքրում կամ լվացում չի նախատեսվում, խիստ անհրաժեշտության դեպքում այն կիրականացվի չոր եղանակով:

11.4 Կենսաբազմազանություն.

Շինարարության փուլ. գործունեության իրականացման հետևանքով կենսաբազմազանության վրա հնարավոր ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելելու համար նախատեսվում է.

- գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում՝ դրանց պահպանության նպատակով, ընկերությունը տեղեկացնել համապատասխան պատասխանատու գերատեսչություններին,

- շինարարական աշխատանքներն իրականացնել բացառապես ցերեկային ժամերին՝ տարածքում հնարավոր գոյություն ունեցող որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար,

- խախտված հողային զանգվածի հնարավորինս արագ վերականգնում՝ տարածքում կենդանական աշխարհի տեղաշարժը չխաթարելու նպատակով,

- շինարարական աշխատանքներն իրականացնել միայն ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու, բնականոն վարքին չխանգարելու համար:

Շահագործման փուլում Կենդանական աշխարհին չվնասելու համար նախատեսվում է.

- հնարավորինս նվազեցնել տարածքի գիշերային լուսավորությունը՝ կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելու նպատակով:

11.5.Թափոններ.

Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- խուսափել տարածքում վտանգավոր նյութերի և մետաղական թափոնների կուտակումից,

- նյութերի մնացորդները(մետաղական մասեր, մետաղալարեր) Կապալառու կազմակերպության կողմից հավաքել հատուկ տարողությունների մեջ և հանձնել մասնագիտացված կազմակերպություններին,

- բետոնի մնացորդները, եռակցման խարամը, մեկուսիչները հավաքել համապատասխան տարողությունների մեջ և տեղափոխել/տեղադրել համայնքի կողմից հատկացված վայր, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր, անհրաժեշտ քանակի դեպքում հանձնել շինարարական ընկերություններին,

- ավելցուկային հողային գրունտը տեղափոխել համայնքի կողմից հատկացված վայր,

- շինհրապարակում կենցաղային աղբը հավաքել համապատասխան աղբարկղերում և տեղափոխել աղբավայր՝ համայնքապետարանի համաձայնությամբ,

- շինարարության ժամանակ առաջացած յուղոտված լաթերը, պարկերը հավաքել հատուկ չիրկիզվող տարողությունների մեջ, հանձնել թափոնների ջերմային վնասագերծում կատարող լիցենզավորված կազմակերպություններին:

Շահագործման փուլում Ենթակայանի տարածքում հնարավոր վթարների կամ վերանորոգման ժամանակ հողային ռեսուրսների մեջ տրանսֆորմատորային յուղի արտահոսքերը կանխելու նպատակով նախատեսվում է.

- տրանսֆորմատորի տակ կառուցել 1 հատ առանձին յուղընդունիչ՝ 15մ³ հզորությամբ,

- հնարավոր վթարների դեպքում յուղընդունիչում հավաքված յուղը, յուղոտված լաթերը և յուղային նյութեր պարունակող այլ մասերը հեռացնել և հանձնել համապատասխան լիցենզիա ունեցող վերամշակող կազմակերպություններին,

- հալոգեններ, պոլիքլորացված դիֆենիլներ և տերֆենիլներ չպարունակող բանեցված

տրանսֆորմատորային յուղերը հավաքել համապատասխան տարրաների մեջ և հանձնվելու է մասնագիտացված վերամշակող կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- հնարավոր արտահոսքերի դեպքում կիրառել spill kit կոչված ներծծիչ կտորներ, որոնք հնարավորություն են տալիս արագ ներծծելու յուղային զանգվածը,

- ասֆալտ-բետոնե խառնուրդի մնացորդները հանձնել ասֆալտապատող ընկերություններին,

- յուղերով աղտոտված ավազը կամ մանրախիճը հանձնել մասնագիտացված ընկերություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով կամ վերջիններիս բացակայության դեպքում տեղափոխել աղբավայր,

- սև և գունավոր մետաղի ջարդոնը հանձնել մասնագիտացված կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Արևակայանի շահագործման ընթացքում առաջանալու են նաև վնասված վահանակներ և այլ խոտանված մասեր, որոնք կուտակվելու են տարածքում՝ փակ պահեստային շենքում, մինչև համապատասխան կազմակերպություններին հանձնելը: Արևային կայանի ներկրված վահանակներն ունեն օգտագործման երաշխիք, համաձայն որի շարքից դուրս եկած կամ վնասված վահանակները հետ են վերադարձվելու արտադրող կազմակերպությանը՝ նորով փոխարինելու նպատակով: Մնացած ժամանակաշրջանում շարքից դուրս եկած վահանակները կկուտակվեն պահեստարանում՝ մինչև դրանց արտահանման կամ վերամշակման հնարավորությունների ստեղծումը:

11.6. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

Հնագիտական շերտերի պահպանման համար նախատեսվում է.

- Հնագիտական միավորների տարածքում բացառել արևային վահանակների և կառուցապատման այլ տարրերի տեղադրումը:
- Կայանի մոնտաժման ընթացքում անհրաժեշտ կլինի խստորեն պահպանել ծրագրի իրականացման համար հատկացված սահմանները, քանի որ հայցվող տարածքի շրջակայքում ևս առկա են փաստագրված հնագիտական միավորներին համահունչ միավորներ:
- Կառուցապատման ընթացքում ապահովել հնագետի ներկայությունը:
- Կառուցապատման աշխատանքներն իրականացնել բացառելով հնագիտական արժեքների վրա, որևէ ազդեցություն:
- Շինարարական աշխատանքների ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի կամ հուշարձանի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցնել և տեղեկացնել համապատասխան պետական մարմնին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները կազմակերպելու համար: Ուսումնասիրությունների ընթացքում շինարարական աշխատանքները

հնարավոր կլինի շարունակել այլ տեղամասերում, մինչև համապատասխան թույլտվության տրամադրումը:

11.7 Աղմուկ և թրթռում.

Շինարարության փուլում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին,
- տրանսպորտային միջոցները և շինարարական տեխնիկան օգտագործել միայն սարքին վիճակում,
- պարբերաբար ստուգել և կարգաբերել տեխնիկական միջոցները, տրանսպորտային միջոցների շարժիչները,
- անհրաժեշտության դեպքում կիրառել խկացուցիչներ:

Շահագործման փուլում Արևակայանի, Էնթակայանի և դրանց տարրերի անցկացման ժամանակ հաշվի առնել տարածքի կլիմայական պայմանները՝ քամու ճնշումը, սառցակեղևի շերտի հաստությունը, օդի ջերմաստիճանը, հաղորդալարերի և մետաղաձուլանների պարը, թրթռումը:

Արևակայանի տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու և աղմուկի մակարդակը չի կարող ազդեցություն ունենալ բնակավայրերի վրա:

11.8 Արտակարգ իրավիճակներ.

Շինարարության փուլ: Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ազդեցությունները մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.

- պահպանել հրդեհանվտանգության նորմերը, նախատեսվող գործունեության վայրն ապահովել հրդեհաշիջման վահանակով, հակահրդեհային կրակմարիչներով կամ հիդրատներով, տեղադրել ջրի բաք,

- աշխատակիցներին նախապատրաստել արտակարգ իրավիճակներում գործելու պայմաններին, տարածքն ապահովել առաջին օգնության ծառայությունների հետ հուսալի կապով,

- հեղուկ նյութերը տեղափոխել շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,

- մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել:

Շահագործման փուլում արտակարգ իրավիճակները կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.

- արևակայանն և Էնթակայանն ապահովել հրդեհաշիջման միջոցներով, տեսահսկման տեսախցիկներով, ավտոմատ կառավարման համակարգով, հրդեհաշիջման միջոցներով՝ հակահրդեհային կրակմարիչներով, ծխի և ջերմաստիճանի տվիչներով, ազդանշանային

համակարգերով, անվտանգության նշաններով,

- արևակայանի տարածքում տեղադրվելու են փոխակերպիչներ(ինվենտորներ), տեսահսկման համակարգ՝ գիշերային տեսանելիության հնարավորությամբ, հրդեհաշիջման վահանակ,

- պարբերաբար ստուգել ադետներին հակազդելու համակարգերի աշխատունակությունը,

- գործունեության տարածքում փակցնել արտակարգ իրավիճակների պլանը՝ ներառված անբարենպաստ պայմանների և վթարային իրավիճակներին ուղղված միջոցառումները՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով,

- անվտանգության համակարգերի արդյունքներին հետևելու նպատակով նախատեսվում է, մշտական մոնիթորինգ, հերթափոխային գրաֆիկով՝ 2-4 աշխատողի միջոցով:

11.9 Մարդու առողջություն, աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն.

Շինարարության փուլում աշխատողների առողջությունը, աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումը և անվտանգությունն ապահովվելու համար նախատեսվում է.

- պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները,

- շինարարության ամբողջ ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել բժշկական միջոցների բավարար քանակը, ջրի և սննդամթերքի որակի, դրանց տեղափոխման հիգիենիկ պայմաններն ու անվտանգությունը,

- շին.հրապարակն ապահովվել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով,

- աշխատողների համար հատկացնել ընդհանուր ծառայությունների տարածք՝ հանգստի և անձնական հիգիենայի կարիքները հոգալու համար(տնակ),

-աշխատողներին ապահովել էլեկտրապաշտպանության միջոցներով, ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցառումներ հնարավոր ռիսկերի ազդեցությունը կանխարգելելու համար, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ դադարեցնել աշխատանքը,

- շինհրապարակում և հարակից տարածքում տեղադրել հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ, տեղեկատվական, ինչպես նաև կողմնակի մարդկանց մուտքն արգելող նշաններ,

- շինհրապարակն ապահովել հակահրդեհային միջոցներով, լուսավորության սարքերով՝ գիշերային տեսանելիության հնարավորությամբ,

-վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, բացառել գործնետության վայրում խոտանված սարքերի կուտակումները,

-վերահսկել մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառել մեքենաների կուտակումները,

-նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը և հասարակական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով,

- մալուխային գծերի տեղադրումը կատարել բացառելով մալուխային գծերի հավաքակցման և շահագործման գործընթացում վտանգավոր մեխանիկական լարումների և վնասվածքների առաջացումը,

- մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել:

Շինաշխատանքները կկատարվեն պահպանելով շինարարության ժամանակացույցը և աշխատանքի անվտանգության կանոնները:

Շահագործման փուլում Մարդու առողջության պահպանման նպատակով նախատեսվում է.

-ապահովել առաջին բուժօգնության անհրաժեշտության դեղարկղիկով,

- կիրառվող հաղորդալարերի և մալուխների թաղանթները և մեկուսացումը պետք է համապատասխանի անցկացման եղանակին և շրջապատող միջավայրի պայմաններին,

-Էլեկտրամատակարար կազմակերպությունը պետք է ապահովի իր սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական ցանցերին անմիջականորեն միացված՝ սպառողի սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական գծերի պաշտպանությունն էլեկտրական վնասվածքներից՝ համաձայն միացման պայմանագրի,

-Արևակայանի կառուցման և շահագործման աշխատանքները պետք է կատարել ՀՀ կառավարության 21 ապրիլի 2023 թվականի «Էլեկտրակայանների շահագործման անվտանգության կանոնները հաստատելու մասին» N 583-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան:

11.10 Սոցիալական գործոններ.

Շինարարության փուլում բացվելու է նոր աշխատատեղեր՝ 20 մարդու համար, որոնք աշխատելու են 8 ժամյա աշխատանքային գրաֆիկով:

Արևակայանը Ծովինար բնակավայրից գտնվում է մոտ 877մ հեռավորության վրա, վերջինս գյուղից բաժանվում է ձորակով: Գործունեության իրականացումը բնակիչներից հողային տարածքների ձեռք բերման, հողերի օտարման խնդիրներ չի առաջացնելու: Նոր ճանապարհների կառուցում չի նախատեսվում, գործունեության վայր մոտենալու համար օգտագործվելու են գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները: Գործունեության իրականացումը չի խոչընդոտելու ենթակառուցվածքներին, քանի որ գտնվում է համապատասխան նորմատիվային հեռավորության վրա և չի խաչվելու վերջիններիս հետ:

Շահագործման փուլում ընդգրկվելու են 2-4 աշխատողներ՝ մոնիթորինգ իրականացնելու նպատակով, հերթափոխային գրաֆիկով: Գործունեությունը նպաստելու է համայնքի և բնակավայրի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավմանը:

11.11 Լանդշաֆտ, բարեկարգում.

Շինարարության փուլ: Լանդշաֆտի վրա էական վնասակար ազդեցությունները մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- բացառել նախատեսված նախագծից դուրս կառուցապատման այլ աշխատանքները, լանդշաֆտային այլ փոփոխությունները,
- հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտմանը, տարածքների վնասմանն, աղտոտմանն ուղղված գործողությունները:

Բարեկարգում. շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում.

- շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո տարածքը մաքրել ավելորդ թափոններից և հնարավորինս բերել նախկին տեսքի,
- շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժել և հեռացնել տարածքից,
- կատարել գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցման աշխատանքներ,
- Արևակայանի տարածքն ամբողջությամբ ցանկապատվելու է 2 մ բարձրության մետաղական ցանկապատով:

Ենթակայանի տարածքի որոշ հատվածներ բետոնապատվելու են կամ լցվելու են մանրախճով:

Ելնելով գործունեության բնույթից՝ հրդեհավտանգությունն ապահովելու նպատակով, տարածքի ազատ հատվածներում կանաչապատման աշխատանքներ չեն կատարվելու:

12. Նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը (Մոնիթորինգ).

Մոնիթորինգը՝ ԲԿՊ-ում նախանշված մեղմացնող միջոցառումների կատարման, դրանց արդյունավետությունը ստուգելու և վերահսկելու նպատակով իրականացվող գործընթաց է, գործընթացում մթնոլորտային օդում, ջրային ռեսուրսներում վնասակար նյութերի պարունակությունը վերահսկելու, ինչպես նաև թափոնների կառավարումը ճիշտ կազմակերպելու համար նախատեսված է իրականացնել մոնիթորինգ (մշտադիտարկումներ)՝ շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանը կամ մեղմմանն ուղղված:

Այդ նպատակով նախատեսվում է.

- շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցությունների մեղմմանն ուղղված միջոցառումների կիրառման հսկողություն:
- Համապատասխան մասնագետների կողմից ստուգայցերի կատարում՝

շինարարական և անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանման նպատակով:

- Բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության տեխնիկական վերահսկողություն՝ ամենօրյա ռեժիմով:
- Գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլիացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով:
- Տրանսպորտային միջոցների երթևեկության վերահսկում՝ դաշտային տարածքներում վերջիններիս տեղաշարժը բացառելու և վերահսկելու նպատակով:
- Շին տեխնիկայի և մեքենաների համապատասխան տեխնիկական վիճակի պարբերաբար ստուգումների իրականացում՝ անսարք վիճակում գտնվող և արտահոսքեր ունեցող մեքենաների օգտագործումը բացառելու նպատակով:
- Անվտանգության համակարգերի արդյունքներին հետևելու նպատակով մշտական մոնիթորինգի իրականացում:
- Շինարարության իրականացման ժամանակացույցի պահպանման վերահսկողություն:
- Բարեկարգման աշխատանքների կատարման ապահովում, վերահսկում:

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների մեղմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ճիշտ կիրառման արդյունքում գործունեության իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույն:

Բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի համար նախատեսվում է ծախսել տարեկան 400 հազար դրամ:

13. Բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլան.

№	Արտադրական գործընթացում ազդեցության ենթակա շրջակա միջավայրի բաղադրիչները և ազդող գործոնները	Մեղմող միջոցառման անվանումը	Միջոցառման իրականացման պատասխանատու	Վերահսկող
1	Շինարարությանփուլ Օդային ավազան	Օդային ավազան արտանետումները մեղմելու նպատակով նախատեսվում է. - օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում շինարարական հրապարակը օրվա ընթացքում օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում շինարարական հրապարակը, բացառությամբ վերանորոգվող և վերակառուցվող փողոցների, օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրել՝ բացառելով կեղտաջրերի թափանցումը շինարարական հրապարակի սահմաններից դուրս, - ավազը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը տեղափոխել փոշու համար անթափանց ծածկոցներով ծածկված տրանսպորտային միջոցներով, - ավազը, ցեմենտը, գաջը, խիճը, այլ սորուն նյութերը, հողային զանգվածները, ինչպես նաև շինարարական աղբը պահեստավորել փակ տարածքներում կամ ծածկել անթափանց թաղանթներով,	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ

		- ցանկապատել շինարարական հրապարակը, - շինարարական աղբը տեղափոխել դրանց հեռացման համար հատուկ հատկացված վայրեր և հատուկ սահմանված երթուղով: - շինարարական տեխնիկան և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործել միայն սարքին վիճակում, պարբերաբար իրականացնել ստուգումներ: - բացառել տարածքում թափոնների բաց այրումը: Շահագործման փուլում օդային ավազանի վրա հնարավոր ազդեցություն չի կանխատեսվում:		
2	Հողային ռեսուրսներ	Հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է. - հողի բերրի շերտի հանում և պահում համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 02.1.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1404-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան, - բերրի շերտը հանելու, պահեստավորելու և պահպանելու ընթացքում ձեռնարկվում են	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ

	միջոցներ, որոնք բացառում են դրա որակական հատկանիշների վատթարացումը: - նախքան բերրի շերտի հանելը՝ հողի մակերեսը մաքրել խոշոր քարերից, թփերից, կոճղերից, - հողի բերրի շերտը օգտահանել, հեռացնել ապարները, պահեստավորել առանձին, - ջրային և հողմնային հողատարումից զերծ պահելու համար պահեստավորված հողաթմբերը ծածկել խոտաբույսերով կամ հողաթմբերի ամրացնել, ծածկել անջրթափանց թաղանթով, - արևակայանի և ենթակայանի կառուցման փուլում հանվող հողային զանգվածը կուտակել տարածքում՝ ծածկելով անջրթափանց թաղանթով, - հողային զանգվածն օգտագործել տեղում՝ հետլցման, բուսաշերտը տարածքի բարեկարգման համար, - ավելցուկային գրունտը տեղափոխել համայնքի կողմից հատկացված վայր, - շինարարության ընթացքում կօգտագործվեն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները, - շինարարական նյութերը տեղադրել հատուկ տակդիրների, իսկ շինարարական տեխնիկան կայանվելու է շինհրապարակի առանձնացված տեղում,		
--	---	--	--

		- այն հատվածներում, որոնք նախատեսված են շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և կայանման համար տեղադրել մանրախիճ, - մեքենաներից և սարքավորումներից վառելիքի և/կամ քսայուղերի արտահոսքի դեպքում, փոված մանրախիճը տեղափոխվելու է համապատասխան աղբավայր, այն փոխարինելով նորով, - շինարարական տեխնիկայի, լիցքավորումը և սարքավորումների վերանորոգումը կատարել գործունեության տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կետերում: Շահագործման փուլում հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է. -տարածքների մաքրում և վերականգնում:		
3	Ջրային ռեսուրսներ	Ջրային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է. - գործունեության իրականացման ընթացքում աշխատողների համար կմատակարարվի խմելու թրակի ջուր՝ բերովի(շշերով), - աշխատողների կենցաղային կարիքները հոգալու, ինչպես նաև հրդեհաշիջման նպատակով կդեղադրվեն համապատասխան տարողության ջրի բաքեր,	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ

		- շինհրապարակում կտեղադրվի պլաստմասե տարա՝ հոսքաջրերի, անձրևաջրերի հեռացման և հավաքման նպատակով, - պարզարանում առաջացած նստվածքը կտեղափոխվի աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով, - ճանապարհների ջրցանն իրականացվելու է տարվա չոր եղանակներին՝ ըստ անհրաժեշտության, - ջրցանի և փոշենստեցման, մեքենաների անիվների լվացման համար կօգտագործվի տեխնիկական որակի ջուր, որը բերվելու է ավտոցիստեռնով՝ պայմանագրային հիմունքներով, կամ օգտագործել պարզարանի ջուրը, - գոյություն ունեցող ջրատար առվակների տարածքը մեկուսացնել ցանկապատման միջոցով, քացառելով կեղտաջրերի ներթափանցումը կանխարգելելու նպատակով, - առվակների տարածքի ցանկապատումը նախատեսել այնպիսի լուծումներով, որը կբացառի ջրային ռեսուրսից բնակիչների օգտվելու հնարավորությունը, չի խոչընդոտի ջրային հոսքը , - շինհրապարակում տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների լվացումից առաջացած շինարարական հոսքաջրերը		
--	--	---	--	--

	կուղղորդվեն տարածքում տեղադրված բիոզուգարաններ, - շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարել համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում, - շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի վիճակում մասնագիտացված կազմակերպությունների բետոնախատնիչ մեքենաներով՝ ըստ պահանջի, - բետոնանյութի լցվածությունն ապահովել այնպես, որպեսի բետոնանյութը տեղափոխման ժամանակ չթափվի ճանապարհներին՝ երթեկությանը չխոչընդոտելու և հողաձածկը և ասֆալտաձածկը չվնասելու համար: Կեղտաջրեր. Կեղտաջրեր. Շինարարության ընթացքում առաջացած կենցաղային և շինարարական կան հոսքաջրերի շրջակա միջավայրի աղտոտման կանխարգման նպատակով. - կտեղադրվի 2 հատ 1x1.5 չափերի բիոզուգարան, - բիոզուգարանների մաքրումը կատարել լիցենզիա ունեցող մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:		
--	---	--	--

		Շահագործման փուլում. Ջրային ռեսուրսների պահպանման համար նախատեսվում է. - աշխատողների համար խմելու ջուրը բերել պատրաստի վիճակում՝ շշերով, - աշխատողների կենցաղային և սանիտարական կարիքները կհոգան սանիտարական հանգույցից (բիոզուգարան), - բիոզուգարանի մաքրումը կատարել մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով: Արևային կայանի վահանակների մաքրում կամ լվացում չի նախատեսվում, խիստ անհրաժեշտության դեպքում այն կիրականացվի չոր եղանակով:		
4.	Կենսաբազմազանություն	Արևային կայանի կառուցման տարածքում կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով նախատեսվում է. - գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում՝ դրանց պահպանության նպատակով, ընկերությունը տեղեկացնել համապատասխան պատասխանատու գերատեսչություններին, - շինարարական աշխատանքներն իրականացնել բացառապես ցերեկային ժամերին՝ տարածքում հնարավոր գոյություն	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ

		ունեցող որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար: - խախտված հողային զանգվածի հնարավորինս արագ վերականգնում՝ տարածքում կենդանական աշխարհի տեղաշարժը չխաթարելու նպատակով, - շինարարական աշխատանքներն իրականացնել միայն ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու, բնականոն վարքին չխանգարելու համար: Շահագործման փուլ. Կենդանական աշխարհին չվնասելու համար նախատեսվում է. - հնարավորինս նվազեցնել տարածքի գիշերային լուսավորությունը՝ կենդանիների որոշ տեսակների բնականոն վարքին չխանգարելու նպատակով, - խախտված հողաշերտի հնարավորինս արագ վերականգնում՝ տարածքում կենդանական աշխարհի տեղաշարժը չխաթարելու նպատակով:		
5.	Թափոններ	Շինարարության փուլում առաջանալու են թափոններ, որի համար նախատեսվում է. - խուսափել տարածքում վտանգավոր նյութերի և մետաղական թափոնների կուտակումից, - նյութերի մնացորդները(մետաղական մասեր, մետաղալարեր) Կապալառու	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ

		կազմակերպության կողմից հավաքել հատուկ տարողությունների մեջ և հանձնել մասնագիտացված կազմակերպություններին, - բետոնի մնացորդներ, եռակցման խարամբ, մեկուսիչները հավաքել համապատասխան տարողությունների մեջ և տեղափոխել/տեղադրել համայնքի կողմից հատկացված վայր, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր, անհրաժեշտ քանակի դեպքում հանձնել շինարարական ընկերություններին, -ավելցուկային հողային գրունտը տեղափոխել համայնքի կողմից հատկացված վայր, - շինհրապարակում կենցաղային աղբը հավաքել համապատասխան աղբարկղերում և տեղափոխել աղբավայր՝ համայնքապետարանի համաձայնությամբ, -շինարարության ժամանակ առաջացած յուղոտված լաթերը, պարկերը հավաքել հատուկ չիրկիզվող տարողությունների մեջ, հանձնել թափոնների ջերմային վնասագերծում կատարող լիցենզավորված կազմակերպություններին: Շահագործման փուլ. Ենթակայանի տարածքում հնարավոր վթարների կամ վերանորոգման ժամանակ հողային ռեսուրսների մեջ տրանսֆորմատորային յուղի արտահոսքերը կանխելու նպատակով		
--	--	---	--	--

		նախատեսվում է. - կառուցվել յուղընդունիչ-յուղահավաք ընդհանուր առավելագույն 1 հատ 15մ³ տարողությամբ: - հնարավոր վթարների դեպքում յուղընդունիչում հավաքված յուղը, յուղոտված լաթերը և յուղային նյութեր պարունակող այլ մասերը հեռացվելու և հանձնել համապատասխան վերամշակող կազմակերպություններին, - հալոգեններ, պոլիքլորացված դիֆենիլներ և տերֆենիլներ չպարունակող բանեցված տրանսֆորմատորային յուղերը հավաքվելու է համապատասխան տարրաների մեջ և հանձնել մասնագիտացված վերամշակող կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով, - հնարավոր արտահոսքերի դեպքում կիրառել spill kit կոչված ներծծիչ կտորներ, որոնք հնարավորություն են տալիս արագ ներծծելու յուղային զանգվածը, -ասֆալտ-բետոնե խառնուրդի մնացորդները հանձնել ասֆալտապատող ընկերություններին, - յուղերով աղտոտված ավազը կամ մանրախիճը հանձնել մասնագիտացված ընկերություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով, վերջիններիս բացակայության		
--	--	---	--	--

		դեպքում տեղադրել աղբավայրում, - սև և գունավոր մետաղի ջարդոնը հանձնել մասնագիտացված կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով: Արևակայանի շահագործման ընթացքում առաջանալու են նաև վնասված վահանակներ և այլ խոտանված մասեր, որոնք կուտակվելու են տարածքում՝ փակ պահեստային շենքում, մինչև համապատասխան կազմակերպություններին հանձնելը: Արևային կայանի ներկրված վահանակներն ունեն օգտագործման երաշխիք, համաձայն որի շարքից դուրս եկած կամ վնասված վահանակները հետ են վերադարձվելու արտադրող կազմակերպությանը՝ նորով փոխարինելու նպատակով: Մնացած ժամանակաշրջանում շարքից դուրս եկած վահանակները կկուտակվեն պահեստարանում՝ մինչև դրանց արտահանման կամ վերամշակման հնարավորությունների ստեղծումը:		
6.	Արտակարգ իրավիճակներ	Արտակարգ իրավիճակները կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է. - պահպանել հակահրդեհային նորմերը, նախատեսվող գործունեության վայրն ապահովվել հրդեհաշիջման վահանակով, հակահրդեհային, կրակմարիչներով կամ հիդրատներով, - աշխատակիցներին նախապատրաստել արտակարգ իրավիճակներում գործելուն, - տարածքն ապահովել առաջին օգնության	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ

		ծառայությունների հետ հուսալի կապով, - հեղուկ նյութերը տեղափոխել շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար, - մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել: Շահագործման փուլ. - Արևակայանը և ենթակայանն ապահովել հրդեհաշիջման միջոցներով, տեսահսկման տեսախցիկներով, ավտոմատ կառավարման համակարգով, հրդեհաշիջման միջոցներով՝ հակահրդեհային կրակմարիչներով, ծխի և ջերմաստիճանի տվիչներով, ազդանշանային համակարգերով, անվտանգության նշաններով, արտաքին լուսավորության և տեսախսկման սարքերով, - պարբերաբար ստուգել աղետներին հակազդելու համակարգերի աշխատունակությունը, - գործունեության տարածքում փակցնել արտակարգ իրավիճակների պլանը՝ ներառված անբարենպաստ պայմանների և վթարային իրավիճակներին ուղղված միջոցառումները՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, - անվտանգության համակարգերի արդյունքներին հետևելու նպատակով նախատեսվում է, մշտական մոնիթորինգ, հերթափոխային գրաֆիկով՝ 2-4 աշխատողի միջոցով:		
--	--	---	--	--

7.	Աղմուկ և թրթռում	Շինարարության փուլում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է. - շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին, - տրանսպորտային միջոցները և շինարարական տեխնիկան օգտագործել միայն սարքին վիճակում, - պարբերաբար ստուգել և կարգաբերել տեխնիկական միջոցները, տրանսպորտային միջոցների շարժիչները - անհրաժեշտության դեպքում կիրառել խլացուցիչներ: Շահագործման փուլ. - արևակայանի, ենթակայանի և դրանց տարրերի իրականացման ժամանակ հաշվի առնել տարածքի կլիմայական պայմանները՝ քամու ճնշումը, սառցակեղևի շերտի հաստությունը, օդի ջերմաստիճանը, հաղորդալարերի և մետաղաձուլանների պարը, թրթռումը, - Արևակայանի տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու և աղմուկի մակարդակը չի կարող ազդեցություն ունենալ բնակավայրերի վրա:	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ
8.	Պատմամշակութային հուշարձաններ	Հնագիտական շերտերի պահպանման համար նախատեսվում է. • Կայանի մոնտաժման ընթացքում անհրաժեշտ կլինի խստորեն պահպանել ծրագրի	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ

		իրականացման համար հատկացված սահմանները, քանի որ հայցվող տարածքի շրջակայքում ևս առկա են փաստագրված հնագիտական միավորներին համահունչ միավորներ: • Կառուցապատման ընթացքում ապահովել հնագետի ներկայությունը: • Կառուցապատման աշխատանքներն իրականացնել բացառելով հնագիտական արժեքների վրա, որևէ ազդեցություն • Շինարարական աշխատանքների ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի կամ հուշարձանի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցնել և տեղեկացնել համապատասխան պետական մարմնին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները կազմակերպելու համար: Ուսումնասիրությունների ընթացքում շինարարական աշխատանքները հնարավոր կլինի շարունակել այլ տեղամասերում, մինչև համապատասխան թույլտվության տրամադրումը:		
9.	Մարդու առողջություն, աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն	Գործունեության իրականացման շինարարության ընթացքում հնարավոր են աշխատողների հետ կապված վնասվածքներ, որի համար նախատեսվում է. - պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ

		պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները, -շինարարության ամբողջ ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել բժշկական միջոցների բավարարանակը, ջրի և սննդամթերքի որակի, դրանց տեղափոխման հիգիենիկ պայմաններն ու անվտանգությունը, - շին.հրապարակն ապահովվել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով, - աշխատողների համար հատկացնել ընդհանուր ծառայությունների տարածք՝ հանգստի և անձնական հիգիենայի կարիքները հոգալու համար(տնակ), -աշխատողներին ապահովել էլեկտրապաշտպանության միջոցներով, ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցառումներ հնարավոր ռիսկերի ազդեցությունը կանխարգելելու համար, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ դադարեցնել աշխատանքը, - շինհրապարակում և հարակից տարածքում		
--	--	--	--	--

		տեղադրել հնարավոր վտանգների մասին նախագգուշացնող նշաններ, տեղեկատվական, ինչպես նաև կողմնակի մարդկանց մուտքն արգելող նշաններ, - շինհրապարակն ապահովել հակահրդեհային միջոցներով, լուսավորության սարքերով՝ գիշերային տեսանելիության հնարավորությամբ, -վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, բացառել գործունեության վայրում խոտանված սարքերի կուտակումները, -վերահսկել մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառել մեքենաների կուտակումները, մի քանի շինարարական տեխնիկական միջոցների աշխատանքը մեկ տեղամասում, - նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը և հասարակական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով, - մալուխային գծերի տեղադրումը կատարել բացառելով մալուխային գծերի հավաքակցման և շահագործման գործընթացում վտանգավոր մեխանիկական լարումների և վնասվածքների առաջացումը, - մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների		
--	--	---	--	--

	Ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել: Շինաշխատանքները կկատարվեն պահպանելով շինարարության ժամանակացույցը և աշխատանքի անվտանգության կանոնները: Շահագործման փուլում Մարդու առողջության պահպանման նպատակով նախատեսվում է. -ապահովել առաջին բուժօգնության անհրաժեշտության դեղարկղիկով, - կիրառվող հաղորդալարերի և մալուխների թաղանթները և մեկուսացումը պետք է համապատասխանի անցկացման եղանակին և շրջապատող միջավայրի պայմաններին, -Էլեկտրամատակարար կազմակերպությունը պետք է ապահովի իր սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական ցանցերին անմիջականորեն միացված՝ սպառողի սեփականությունը հանդիսացող էլեկտրական գծերի պաշտպանությունն էլեկտրական վնասվածքներից՝ համաձայն միացման պայմանագրի, -Արևակայանի կառուցման և շահագործման աշխատանքները պետք է կատարել ՀՀ կառավարության 21 ապրիլի 2023 թվականի «Էլեկտրակայանների շահագործման անվտանգության կանոնները հաստատելու մասին» N 583-Ն որոշման պահանջներին		
--	---	--	--

		համապատասխան:		
10.	Սոցիալական գործունեք.	Շինարարության փուլում բացվելու է նոր աշխատատեղեր՝ 20 մարդու համար: Գործունեության իրականացումը բնակիչներից հողային տարածքների ձեռք բերման, հողերի օտարման խնդիրներ չի առաջացնելու: Նոր ճանապարհների կառուցում չի նախատեսվում, գործունեության վայր մոտենալու համար օգտագործվելու են գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները: Գործունեության իրականացումը չի խոչընդոտելու ենթակառուցվածքներին, քանի որ գտնվում է համապատասխան նորմատիվային հեռավորության վրա և չի խաչվելու վերջիններիս հետ: Շահագործման փուլում ընդգրկվելու են 2-4 աշխատողներ՝ մոնիթորինգ իրականացնելու նպատակով, հերթափոխային գրաֆիկով:	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ
11.	Բարեկարգում, լանդշաֆտ	Լանդշաֆտի վրա էական վնասակար ազդեցությունները մեղմելու նպատակով նախատեսվում է. - բացառել նախատեսված նախագծից դուրս կառուցապատման այլ աշխատանքները, լանդշաֆտային այլ փոփոխությունները, - հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտմանը, տարածքների վնասմանն, աղտոտմանն ուղղված գործողությունները:	Կապալառու	«ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ

		Բարեկարգում. շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում. - շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո տարածքը մաքրել ավելորդ թափոններից և բերել հնարավորինս նախկին տեսքի, - շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժել և հեռացնել տարածքից, - կատարել գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցման աշխատանքներ, - Արևակայանի տարածքն ամբողջությամբ ցանկապատվել 2 մ բարձրության մետաղական ցանկապատով: Ենթակայանի տարածքի որոշ հատվածները բետոնապատվելու են կամ լցվելու են մանրախճով: Ելնելով գործունեության բնույթից՝ հրդեհավտանգությունն ապահովելու նպատակով, տարածքի ազատ հատվածներում կանաչապատման աշխատանքներ չեն կատարվելու:		
--	--	---	--	--

14. Մոնիթորինգի (մշտադիտարկում) պլան (շինարարության և շահագործման փուլեր)։

Գործողություններ Շինարարության փուլ	Մոնիթորինգի վայրը, պարբերականություն ը (ժամանակամիջոցը),	Մոնիթորինգի եղանակը, ձևը	Մոնիթորինգի Պատասխանատու Վերահսկող
1. Օդային ավազան արտանետումները մեղմում՝ օդի աղտոտումը կանխելու նպատակով (փոշի, ծխագազեր)	Շինհրապարակում Ամենօրյա Շաբաթը 1 անգամ	Տեսողական ուսումնասիրություն, անհրաժեշտության դեպքում՝ չափումներ՝ համապատասխան մասնագետի կողմից	Կապալառու «ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ
2. Հողային ռեսուրսների մոնիթորինգ՝ հողի աղտոտումը կանխելու նպատակով	Շաբաթը մեկ անգամ	Շինհրապարակ, գործունեության տարածք, ճանապարհներ, հարակից տարածքներ տեսողական ուսումնասիրություն	Կապալառու «ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ
3. Կենսաբազմազանության մոնիթորինգ	Գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում՝ վերահսկում: Գործունեության	Տեսողական, , անհրաժեշտության դեպքում մասնագիտական ուսումնասիրություն	Կապալառու «ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ

	իրականացման սկզբում:		
4. Շինարարական նյութերի ներկրման և թափոնների տեղափոխում, կենցաղային աղբի հեռացում	Գործունեության տարածքից, շինհրապարակից: Չպլանավորված ստուգումներ:	Տեսողական ուսումնասիրություն	Կապալառու «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ
5. Արտակարգ իրավիճակների և աշխատանքի անվտանգության վերահսկում	Գործունեության տարածքում: Պարբերաբար	Տեսողական ուսումնասիրություններ, անվտանգության կանոնների պահպանում	Կապալառու «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ Համապատասխան գերատեսչությունների տեսչական մարմին
6. Աղմուկի մակարդակի տատանումներ	Շինհրապարակում, պարբերաբար	Աղմկաչափի կիրառում:	Կապալառու
7. Մարդու առողջություն և անվտանգություն	Շինարարության ընթացքում, պարբերաբար	Շինարարության տարածքում, այցելություններ, հարցումների իրականացում, համապատասխան ցուցատախտակների տեղադրում:	Կապալառու «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ Համապատասխան գերատեսչությունների տեսչական մարմին
8. Տարածքի բարեկարգում	Շինարարության ավարտից հետո	Տեսողական ուսումնասիրություն	Կապալառու, «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ
Շահագործման փուլ			
1. Կենսաբազմազանության ուսումնասիրություններ՝ տարածքում կենսաբազմազանության հնարավոր փոփոխությունները դիտարկելու նպատակով:	Հինգ տարին մեկ անգամ՝ գործունեության տարածք	Մասնագիտական ուսումնասիրություն	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ

2.Արտակարգ իրավիճակների հսկողություն վթարային իրավիճակների նվազեցման նպատակով	Արևակայանի և Ենթակայանի տարածքում համապատասխան հակահրդեհային միջոցների առկայություն: Անվտանգության համակարգերի արդյունքների վերահսկում:	Ստուգումներ Մշտական մոնիթորիզ՝ աշխատողների միջոցով:	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ Համապատասխան գերատեսչության տեսչական մարմին
3.Սոցիալական	Գործունեության իրականացման ընթացքում	Կանոնավոր սոցիալական պարտավորությունների կատարում՝ ամրագրված համայնքի հետ կնքված պայմանագրում:	«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ

15. Հանրային քննարկումներ.

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի և ՀՀ կառավարության 2343-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջների հանրային ծանուցումը և քննարկումները կատարվել են ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի Ծովինար բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում: «ՎԻՎԱՍՈԼԱՐ» ՍՊԸ-ի կողմից նախատեսվող գործունեության իրականացման հանրային քննարկումների նպատակն է հաշվի առնել բոլոր շահագրգիռ կողմերի և ազդակիր հանրության կարծիքները, առարկություններն, առաջարկություններն և դիտողությունները նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ: Հանրությունը համաձայն ընթացակարգի իր կարծիքը և առաջարկությունները կարող էր ներկայացնել գրավոր՝ օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետներում:

Հանրային քննարկմանը ներկա էին ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ մարզպետարանի, Մարտունի համայնքի, գործունեությունն իրականացնող ընկերության ներկայացուցիչները, ազդակիր համայնքի բնակիչներ: Հանրային քննարկմանը ներկայացվել է նախատեսվող գործունեության նախագծային լուծումները և գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի բաղադրիչների և մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, դրանց մեղմանն ու կանխարգելմանն ուղղված միջոցառումները:

Հանրային քննարկման ընթացքում մարզպետարանի, համայնքի ներկայացուցիչները հարց բարձրացրեցին գործունեության տարածքում առկա ջրային աղակների, գյուղացիների կողմից գրունտային ճանապարհի օգտագործման հնարավոր սահմանափակումների, ինչպես նաև բնակավայրում կատարվող սոցիալական ներդրումների վերաբերյալ: Ձեռնարկողի ներկայացուցիչը համառոտ ներկայացրեց խնդրահարույց հարցերի պատասխանը, նշելով որ նախագծային լուծումներում հաշվի կառնվեն բնակիչներին հուզող բոլոր հարցադրումները:

Հաշվետվությունում ներառվել են հանրային քննարկման ընթացքում բարձրացված բոլոր դիտարկումները և հարցադրումները:

Հանրային քննարկման ընթացքում չեն հնչել գործունեության վերաբերյալ բացասական կարծիքներ, սահմանված ժամկետում չեն ներկայացվել նաև շահագրգիռ հանրության կարծիքներ, դիտողություններ և առաջարկություններ: Հանրային քննարկման ընթացքում համայնքը և ներկաները տվել են իրենց համաձայնությունը գործունեության վերաբերյալ: Սակայն համայնքապետարանը գործունեության վերաբերյալ՝ ՀՀ Օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թվականի «Հայաստանի հանրապետության կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343-Ն որոշմամբ սահմանված 2-րդ մասի 28 և 29 կետերի պահանջներին համապատասխան ավագանու որոշում չի կայացրել նախնական համաձայնություն կամ անհամաձայնություն տրամադրելու վերաբերյալ և ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով չի ներկայացրել նախաձեռնողին:

16.Բողոքների ընթացակարգ.

Ընկերությունում կներդրվի բողոքների ուսումնասիրման ընթացակարգ՝ գործունեության իրականացման ընթացքում առաջացած շեղումների. օդային ավազան արտանետումների, հողային ռեսուրսների, կենսաբազմազանության պահպանման, ինչպես նաև գյուղացիների հողագործական աշխատանքներին խոչընդոտելու վերաբերյալ բողոքներին արձագանքելու, շեղումները, դրանց պատճառները բացահայտելու, ժամանակին արձագանքելու և թերությունները վերացնելու նպատակով:

17. Նախատեսվող գործունեության իրականացման նպատակահարմարությունը, հաստատված հիմնադրությային փաստաթղթերին նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.

Համաշխարհային տնտեսության զարգացման հեռանկարում Արևային Էներգիան օգտագործվելու է տնտեսության տարբեր բնագավառներում՝ ջեռուցման, լուսավորության, տաք ջրի, ավտոտրանսպորտի, վառելիքի արտադրության, գյուղատնտեսության և այլ ոլորտներում: Արևային և քամու վերականգնվող էներգիան այսօր աշխարհում էլեկտրաէներգիայի ամենաարագ աճող աղբյուրներն են, և տեխնոլոգիապես ավելի առաջադեմ են, տնտեսապես մատչելի: Սա պայմանավորված է մի շարք դրական գործոններով, ինչպիսիք են վառելիքի ծախսերի, ջերմոցային գազերի և այլ աղտոտող թափոնների արտանետումների կրճատումը: 2011 թվականին Էներգետիկայի միջազգային գործակալության զեկույցում նշվել է, որ արևային էներգիայի տեխնոլոգիաները, ինչպիսիք են ֆոտոգալվանները, արևային տաք ջուրը և կենտրոնացված արևային էներգիան, կարող են ապահովել աշխարհի էներգիայի մեկ երրորդը մինչև 2060 թվականը, սահմանափակել կլիմայի փոփոխությունը և անցնել վերականգնվող էներգիայի: Արեգակից ստացված էներգիան կարող է առանցքային դեր ունենալ համաշխարհային տնտեսությունը ապաածխաթթվայնացնելու գործընթացում և էներգախնայողության բարելավման ոլորտում:

Համաձայն Էներգետիկ Ember վերլուծական կենտրոնի զեկույցի՝ 2022 թվականին քամու և արևի արտադրության աճը ծածկել է էլեկտրաէներգիայի համաշխարհային պահանջարկի աճի 80%-ը: Քամին և արևը 2022 թվականին հասել են համաշխարհային էլեկտրաէներգիայի արտադրության ռեկորդային 12%-ի՝ մեկ տարի առաջվա 10%-ի դիմաց:

Հայաստանում ջերմոցային գազերի արտանետման ամենամեծ մասնաբաժինը Էներգետիկայի ոլորտինն է, որը CO₂-ի ընդհանուր արտանետումների մեջ կազմում է 64%: ՀՀ-ում 1 կՎտժ էլեկտրաէներգիայի արտադրության համար առաջանում է մոտավորապես 0.4 կգ ածխածնի երկօքսիդ: Երբ տեղադրում ենք արևային կայաններ կամ իրականացնում ենք ջերմամեկուսացման աշխատանքներ, կանխում ենք ածխածնի երկօքսիդի արտանետումը մթնոլորտ: Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացումը կարևորվում է ոչ միայն Էներգետիկայի ոլորտի դիվերսիֆիկացիայի, այլ նաև ջերմոցային գազերի արտանետումների նվազման տեսանկյունից: Արևային էներգիայի օգտագործումը կնպաստի Հայաստանի հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ավելացմանը, ապավինելով բնածին, անսպառ և հիմնականում ներմուծումից անկախ ռեսուրսին, կբարձրացնի էներգետիկ

համակարգի կայունությունը, կախվածությունը ածխաջրածիններով հարուստ վառելիքից, կնվազեցնի շրջակա միջավայրի աղտոտումը:

Արևային էներգիայի օգտագործումը կնպաստի Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ավելացմանը, ապավինելով բնածին, անսպառ և հիմնականում ներմուծումից անկախ ռեսուրսին, կրթարձրացնի էներգետիկ համակարգի կայունությունը, կախվածությունը ածխաջրածինների պաշարներով հարուստ վառելիքից, կնվազեցնի շրջակա միջավայրի աղտոտումը: ՀՀ կառավարությունը խթանում է արևային և այլ ալյընտրանքային կայանների կառուցման և հետագա զարգացման ներդրումային ծրագրերը հատկապես չգազիֆիկացված համայնքներում: Արևային էլեկտրաէներգիայի ստացումը բավականին նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում, թե շրջակա միջավայրի պահպանման, և թե մարդկության կայուն զարգացման համար, հատկապես այն դեպքում երբ հանրապետությունը հարուստ է արևային էներգիայի գոտիներով/ Globalsolaratlas.info/:

2023թ. հոկտեմբերի 26-ին ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021թ. հունվարի 14-ի X 48-Լ որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման համաձայն՝ վերականգնվող էներգետիկայի հզորությունը մինչև 2040թ.-ը կհասցվի 2000 ՄՎտ-ի, որից 1500 ՄՎտ-ն արևային, իսկ 500 ՄՎտ-ն հողմային էներգետիկայի հաշվին:

«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊ ընկերության կողմից կառուցվող արևակայանը համահունչ է ՀՀ կառավարության 2022 թվականի մարտի 24-ի «ԷՆԵՐԳԱԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԱԿՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ 2022-2030 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻՆ, ԷՆԵՐԳԱԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԱԿՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ 2022-2030 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՓՈԽԼԻ (2022-2024 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐ) ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ԾՐԱԳԻՐ-ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԻՆ ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 398-Լ որոշման պահանջներին:

Գործունեությունը համահունչ է Մարտունի համայնքի տարածական հեռանկարային զարգացման ծրագրին, քանի որ մինչև հողի նպատակային նշանակության փոփոխությունը, մինչև տարածքի հողի օտարումը, սեփականաշնորհումը այլ անձին, ՀՀ կառավարության որոշմամբ համայնքը, ինչպես նաև համապատասխան գերատեսչությունները(այդ թվում շրջակա միջավայրի նախարարություն) տալիս է իր համաձայնությունը: Գործունեությունը սկսելու և նախագիծ կազմելու համար Նախաձեռնողը դիմում է համայնքին՝ ճարտարապետա-հատակագծային առաջադրանք ստանալու համար, որտեղ ևս դիտարկվում է համայնքի տարածական զարգացման հիմնադրությային փաստաթղթին գործունեության համապատասխանությունը:

Հաշվետվությունում ներառված՝ ԲՄԿՊ-ում և մոնիթորինգի պլանում առաջարկվող բոլոր մեղմող միջոցառումների իրականացնելու դեպքում արևային էլեկտրակայանը կարող է կառուցվել և շահագործվել առանց շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա զգալի բացասական ազդեցության: Այս միջոցառումները միտված են կլիմայի փոփոխության մեղմմանը և հարմարվողականության բարձրացմանը:

18. Փակման փուլ.

Ընկերության կողմից գործունեության հնարավոր դադարեցման դեպքում վերջինիս կողմից նախատեսվում են գործողությունների պլան, որը ներառում է.

- ✓ սարքավորումների, արևային պանելների, էլեկտրասյունների ապամոնտաժում,
- ✓ արևակայանի, ենթակայանի և օդային ուղեգծի տարածքների կարգաբերում, նախկին տեսքի բերում:

Գործողությունները կատարվելու է համայնքի վերահսկողությամբ:

Փակման փուլի ազդեցություն. Հայաստանի Հանրապետությունում, ինչպես նաև աշխարհի զարգացած երկրներում, դեռևս գոյություն չունի արևային կայանների սարքավորումների, մասնավորապես որպես թափոնատեսակ՝ ֆոտոէլեմենտներ պարունակող պանելների և այլ ուղեկցող մասերի պահպանման, տեղակայման լուծումները:

Քանի որ արևային կայանի վահանակները (батарейка) պատրաստվում են տարբեր ֆոտոէլեմենտներ պարունակող (ապակի, պլաստիկ) նյութերից, որոնք իրենց մեջ պարունակում են (կապար, քրոմ, կադմիում, սիլիցիում և այլն), ուստի դրանց ուտիլիզացիան և վերամշակումը և տեղափոխումը հանդիսանում են Հայաստանի Հանրապետության համար հրատապ լուծում պահանջող խնդիր, որի լուծումը պետք է տրվի ՀՀ կառավարության կողմից մշակված համապատասխան օրենսդրության, վերամշակման կամ հավաքման, պահպանման ծրագրի հիման վրա, հաշվի առնելով առաջավոր զարգացած երկրների փորձը:

Հատկապես առանց կադմիումի բարակ թաղանթով արևային մոդուլների ստեղծման աշխատանքներն արդեն հաջողությամբ ընթանում են առաջավոր զարգացած երկրներում:

Միջոցառումներ. Մինչև համապատասխան ռազմավարության մշակումը ընկերությունը նախատեսում է կիրառել հետևյալ հնարավոր տարբերակները.

- հնարավորության դեպքում վերանորոգել և կրկնակի օգտագործել վթարված մասերը,
- ֆոտոէլեմենտներ պարունակող պիտանելիությունը կորցրած վահանակները չթաղել կամ չհավաքել աղբավայրերում, բաց վիճակում,
- պիտանելիությունը կորցրած վահանակները վաճառել դրանցով զբաղվող այլ կազմակերպություններին՝ ներառյալ արտասահմանյան զարգացած երկրներին, որոնք ունեն նման ժամկետանց արևային թափոնների վերամշակման տեխնոլոգիաներ,
- ֆոտոէլեմենտներ պարունակող վահանակները հանձնել էլեկտրական և էլեկտրոնային սարքավորումներ հավաքող կետերին կամ կազմակերպություններին (նաև արտասահմանյան)՝ կազմակերպված թափոնների հավաքագրման նպատակով,
- վնասված վահանակները հանձնել այն երկրների կազմակերպություններին, որոնք զբաղված են արևային վահանակների արտադրությամբ, և որոնցից ձեռք են բերվել ֆոտոէլեկտրոնային արևային վահանակները:

Գործունեության փակման կամ լուծարման նպատակով Ձեռնարկողի կողմից կատարվելու է պայմանագրերի երկկողմանի դադարեցում, ապամոնտաժվելու են բոլոր

սարքավորումները, վահանակները, էլեկտրահաղորդման հենասյուները, էլեկտրահաղորդման գծերը: Ենթակայանի տարածքում կապամոնիտավեն տրանսֆորմատորները, յուղահեռացման համակարգերը և այլ սարքավորումները: Ապամոնիտաված պիտանի սարքավորումները, վահանակները կվաճառվեն, իսկ խոտանը(ոչ պիտանի մետաղական մասեր, լարեր և այլն) կտեսակավորվի և կհանձնվի համապատասխան մասնագիտաված կազմակերպություններին: Բետոնյա մնացորդները կհանձնվեն ճանապարհաշինարարական ընկերություններին: Տարածքը կբարեկարգվի, կբերվի նախկին տեսքի: Փակման փուլը կիրականացվի համապատասխան նախագծային փաստաթղթերի հիման վրա, ՀՀ Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Փակման փուլում առաջացող թափոնների դասկարգման և դրանց լուծումները ճիշտ կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է առաջնորդվել ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի N 430-Ն, ինչպես նաև N 167-Ն N 166-Ն հրամանների պահանջներով:

Գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության Գեղարքունիքի մարզի 2017-2025 թվականների զարգացման ռազմավարություն:

2.«Աղմուկն աշխատեղերում, բնակելի եվ հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» N2-III-11.3 սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀՇՆ 22-04-2014 «Պաշտպանություն աղմուկից» շինարարական նորմերը հաստատելու եվ հայաստանի հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2001 թվականի հոկտեմբերի 1-ի n 82 հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին N79-Ն հրամաններ:

3.Էներգետիկայի միջազգային գործակալությունը (IEA): Էներգախնայողության ցուցանիշներ. Քաղաքականության շրջանակ, Էդ. IEA, 2014 թ.:

5.Հայաստանի Հանրապետության Էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն արդյունաբերական մասշտաբի արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայաններ:

6.ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրաման:

7.ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի՝ «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների ցանկի» N430-Ն և 2006թ. հոկտեմբերի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյացող արտադրության /այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման/ և սպառման թափոնների ցանկը հաստատելու մասին» N 342-Ն հրամաններ:

8.ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթ:

9. Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2026 թվականի հունվարի 15-ի «ՀՀՇՆ 13-05-2026 «շինարարական արտադրության կազմակերպում» Հայաստանի Հանրապետության շինարարական նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2008 թվականի հունվարի 14-ի N11-Ն ու Հայաստանի հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2008 թվականի հունվարի 14-ի N07-ն հրամաններն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N02-Ն հրաման:

10. Մարտունի խոշորացված համայնքի 2022-2026թթ. զարգացման հնգամյա ծրագիր:

11.ՀՀ Ազգային վիճակագրական ծառայության պաշտոնական կայք /<https://armstat.am/>:

12.[https:// www.bagramyan.am/Pages/CustomPage/](https://www.bagramyan.am/Pages/CustomPage/):

13.<https://energyagency.am/>:

14.Էներգետիկ Ember վերլուծական կենտրոնի զեկույց՝ 2022 թ:

Տարածքի սեփականության իրավունքի վկայականը, Պետ Ռեգիստրի վկայականը

	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏԱՄԱՐ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ	 Կադաստրի կոմիտե
Սույն վկայականով հաստատվում է 5 նոյեմբերի 2025 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.		
1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ) «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» ՍՊԸ		
2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ Մարզ Գեղարքունիք, համայնք Մարտունի գյուղ Ծովինար 2 հողամաս		
3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ Անշարժ գույքի ներդրման պայմանագիր 14.08.2020թ. թիվ 8927, Անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիր 15.09.2025թ. թիվ 6955, Միավորման հատակագիծ 29.09.2025թ.		
4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ Կադաստրային ծածկագիրը՝ 05-052-0318-0124 Մակերեսի չափը (հա)՝ 11.79786 Նպատակային նշանակությունը՝ էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ էներգետիկայի Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ԱՆՓՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 05112025-05-0059, գաղտնաբառ՝ HYDRARJXZMQA		
Փաստաթղթի խնդրված և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով		
Էջ 1/2		

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ՀԱՍՄԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Զբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման անշարժ գույքի գլխավոր ռեգիստր

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 05112025-05-0059, գաղտնաբառ՝ HYDRARJXZMQA

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կապող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐԴԱՐԱԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԽՐԱՎԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑԱՄԱՅՈՒՆԻՑ ՔԱՂՎԱՇԻՔ 0012 ԵՐԵՎԱՆ 2023-06-22

«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ»

Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն (ՍՊԸ)

Գրանցման համար 264.110.1140568

Հիմնադրման տարի 2020

Գրանցման ամսաթիվ 2020-08-07

Գործունեության ժամկետ Անժամկետ

Կարգավիճակ

Իրավաբանական անձի լիազորման գործընթացում գտնվելու կամ գործունեության (գոյության) դադարման մասին պետական միասնական գրանցամատյանում տեղեկություններ գրանցված չեն:

Իրավաբանական անձի ծանկազիր (ՉԿԴ) 52279902

Հարկ վճարողի հաշվառման համար (ՀՎՀՀ) 00225281

Սոցիալական վճարների պարտավորությունների
անձնական հաշվի ցարտի համար (Սպահովագրողի
ծանկազիր) 45710568

Էլ. փոստ info@arpa-sevan.am

Կայք -

Գտնվելու վայրը

Հասցե Վ. ՎԱՂԱՐԵՅԱՆ Փ. / 20 ԱՐԱՔԿԻՐ 0012 ԵՐԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հեռախոս -

Գործադիր մարմնի ղեկավար

Պաշտոն Տնօրեն

Անուն Ազգանուն ՌԱԶՄԵՆ ՀԱԿՈԲՅԱՆ ԱՐՄԵՆԻ

Անձնագրային տվյալներ AU0618836 2022-02-15 007

Հասցե ԱՂԱՍՈՒ Փ. / Տ / 2/5 ՔԱՆԱՔԵՆ-ՁԵՑՁՈՒՆ 0052
ԵՐԵՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Տեղեկություններ իրավապաշտպանության / իրավաօգնությունների վերաբերյալ

Իրավաօգնությունների գրառված լինել

Տեղեկությունների կանոնադրական կազմակերպչի մասին

Կանոնադրական կազմակերպչի չափը ՀՀ դրամով 23500000

Մասնակիցներ

Անուն Ազգանուն / Անվանում	Գրանցամատյանում գրառման ամսաթիվ	Բաժնեմասի չափը	Բաժնեմասի չափը ՀՀ դրամով	
ՊԱՐՄԵՆՈՐ ՀԱՎԻՍԵԱՆ ՀԱՎԻՐԻ Լեռնաշիր է/հ 470396610 2020-02-24 տղվ. 004 ի կողմից ՀՃՀ 3003850332 Հասցե՝ ԱՆՏԱՐԱՅԻՆ Ք. / Ց. / ԱՅԴ ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՐԿՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ	2022-12-28	100 %	23500000	

Պետական միասնական գրանցամատյանում կատարված փոփոխություններ

Գրանցման ամսաթիվ	Փոփոխություններ
2022-12-28	Մասնակիցների փոփոխություն Կանոնադրական փոփոխություն (Կանոնադրական լրացում/փոփոխություն)
2023-06-22	Իրավաբանական խափանիչ փոփոխություն Պաշտոնական կայքի և/կամ էլ. փոստի մասին տեղեկությունների գրառում Կանոնադրական փոփոխություն (Կանոնադրական լրացում/փոփոխություն) Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն

Բաղվածքը տրամադրող՝ _____ ԱՐՓԵԼԻԿԱ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

ստորագրություն

Բաղվածքի տրամադրման ամսաթիվ՝ 2023-06-22

Հավելված 2 Ճարտարապետահատակագծային առաջադրանք

 Քանոնադրոշմ Քանոնադրոշմի համապատասխանությունը և իրականացման ընթացքի մասին տեղեկություն հասանելի է էլեկտրոնային/տեղեկատվական ցանցում հայտնի:		 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳԵՂԱՐՁՈՒՄԻ ԵՎ ՄԱՐՏՈՒՄԻ ՀԱՄԱՅՆՔ ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ (ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾՄԱՅԻՆ ՆՈՒՑԱԴՐԱՆՔ) N ԼՁ-11541-25 16.12.2025թ.	
Օբյեկտ Կառուցում, 6900կ-նո դրվածքային հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայան, ենթակայան, պահակատան կառուցում,			
(Օբյեկտի տեղանքը, կառուցում, վերակառուցում, ռեկոնստրուկցիոն աշխատանքներ, արհեստական հրման ժամկետը և այլն)			
Օգտակար մակերես: 33120.30քմ Կառուցապատման մակերես: 516.97քմ, 6900կ-նո դրվածքային հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային էլեկտրակայան, ենթակայան, պահակատան կառուցում			
(Փակցվել ընտրված, հարկադրված)			
Ջիսկայնության աստիճանը՝ IV Նախագծային փաստաթղթերի մշակման համար:			
(Ջիսկայնության աստիճանը նախատեսվում է փակցվելու ժամկետի և այլն)			
Գտնվելու վայրը՝ Մարզ՝ Գեղարքունիք, համայնք՝ Մարտունի գյուղ Ծովինար 2 հողամաս, 05-052-0318-0124			
(Նկար, համակց, վտյոժի տեղանքները, շինվող համակց, հողամասի համակցը)			
Կառուցապատող «ՎԻՎԱՍՈՒՄ» ՍՊԸ / 00225281 / Հայաստան, ԵՐԵՎԱՆ, ԷՐԵՐՈՒՄԻ, ԼՄԵՆԻՔՑԱՆ Փ., 35, 0008			
(Քաղաքականության տեղանք, գտնվելու վայրը, ձեռնարկի տեղանք, արհեստական հրման ժամկետը, էլեկտրական հաշվի)			
Առաջադրանքի տրամադրման իրավունք՝ ԱՆՇԱՐԻ ԳՈՒԹՔԻ ՆԱԽԱԳԾՄԱՐ ԽՐԱՎՈՒՄԻ ԵՎ ԴԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՎԿԱՑԱԿԱՆ՝ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ «ՎԻՎԱՍՈՒՄ» ՍՊԸ 05112025-05-0059			
(Առաջադրանքի տրամադրողի և/կամ իրավունքի ստեղծման հարկի տրամադրման, տեղանքի փոխման իրավունքը հաստատող ակտիվներ)			
(Փաստաթղթեր)			
Առաջադրանքի գործողության ժամկետը մինչև 16.12.2028թ.			
(N 1 հավելվածի 92-րդ կետի համապատասխան)			
Ն Ա Մ Ա Գ Ծ Վ ՈՂ Հ Ո Ղ Մ Մ Ս Ս Ի Բ Ն ՈՒ Թ Ա Գ Ի Ր Ը			
(առաջադրանքի) (*) Նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը տրամադրվում է կից ներկայացվող ամփոփ սխեմայով՝ Մ 1:500)			
1. Հողամասը գտնվում է	Էներգետիկայի էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների		
2. (*) Հողամասի չափերը	(հողամասի ընդերքը) քաղաքականության վերաբերյալ, որն ապահովվում է արհեստական հրման ժամկետը 11.79786		
3. Հողամասի առկա վիճակը	(հողամասի սահմանները՝ կոնցրետային կամ արհեստական, մակերեսային)		
4. (*) Տրանսպորտային պայմանները	տեղանքի ընտրված, շինվող հողամասի գտնվելու տեղանքի տեղանքային, տրամադրվում է արհեստական հրման ժամկետը, շինվող հողամասի տեղանքի և այլն, կառուցվածքային, շինվող հողամասի և այլն		
5. (*) Ինժեներական ցանցեր և սարքավորումներ (ջրամատակարարման, կոյուղու, գազամատակարարման, տաք ջրի մատակարարման, էլեկտրամատակարարման, էլեկտրոնային հաղորդակցության համակարգեր)	Առաջադրանքի տեղանքային, կառուցվածքային տրամադրվող մանրամասնություններ և այլն		

11. Ատորգեցության, կիսանկարի և առաջին հարկերի տարածքների զգուսզործման ապահովումները

12. (*) Իմիտացիայի ցանցեր և սարքավորումներ

12.1 (*) ջրամատակարարում կոտրի, տաք ջրի մատակարարում

12.2 (*) Էլեկտրամատակարարում

12.3. (*) գազամատակարարում

12.4. (*) Էլեկտրոնային հաղորդակցություն մալուխատար կոտրի, (ներառյալ դիտահորը) տեղադրողը

12.5. թույլ հոսանքներ

12.6. աղբահանություն

13. Տարածքի լիմենիտական նախապատրաստում

14. Բարեկարգում

15. Էլեկտրական կոտրեր

16. Պաշտպանական կառույցներ

17. Հակադրոնային պահանջներներ

18. Հաշմանդամների և ընտանիքային սակավաշարժ խմբերի պաշտպանության միջոցառումներ

19. Հղջակա միջավայրի պահպանում

20. Էլեկտրական կազմակերպում

21. Առաջադրանքի գործողության ժամկետը և նախագծի վնասման փուլերը

Դրական

Դրական

Դրական

Դրական

Չկան

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

Ըստ նորմերի

մինչև 16.12.2028թ.

ԼՐԱՑՈՒՑՈՂ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

22. Նախագծային վնասաբաշխների փորձագնություններ ներկայացվող պահանջներ

23. Միջանկյալ համաձայնեցում

24. Հասարակական քննարկումներ

Պետական համալիր փորձագնություն

(Հարառակ՝ Հանրապետության պետական փորձագնություն օրենք կամ նախադրողի կողմնադրողից՝ իրավաբանական հաստատման (նախնական մանրէ)

(նախնական մանրէ կամ՝ հարառակ՝ Հանրապետության պետական փորձագնություն ընդհանուր շահագրգիռ մարմիններ կողմից՝ նախադրողի կողմից համաձայնեցում, կարող է նաև տրամադրվել փորձական հաստատումով՝ ԽՀ հաշվարկի ԲԻ-ը (կողմ կախարհից ծագում)

(նախնական մանրէ կամ՝ հարառակ՝ Հանրապետության պետական փորձագնություն և նախադրողի կողմից)

25. Համաձայնեցումների կամ
մասնագիտական
եզրակացությունների ստացում

Նշելով ինչ տեղը որտեղից համաձայնեցումներ/ստացվել են/ Խոչընդոտների ու վնասվածքների պահանջարկ
և այլ խնդրանքներ ներկայացվել են/և, ինչպես նաև, թիվ համընթացի մեջ ձևով համաձայնեցում/նշանակում
նշանակում/ընթացի մեջ նշանակում/ընթացի մեջ

26. Փոստային քաղաքային
պատկերների տեղադրում

Նշելով ինչ տեղը որտեղից համաձայնեցումներ/ստացվել են/ Խոչընդոտների ու վնասվածքների պահանջարկ
և այլ խնդրանքներ ներկայացվել են/և, ինչպես նաև, թիվ համընթացի մեջ ձևով համաձայնեցում/նշանակում
նշանակում/ընթացի մեջ նշանակում/ընթացի մեջ

27. Քաղաքային մասն
կանոնադրությամբ ամրագրված
ընթացի պայմաններ

28. Այլ պայմաններ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՐԶՈՒԻ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵՎՎԱԿԱՐ

ՀՈՎՀԱՆՆԵՎ ՀՈՎԷՅԱՆ

Խոչընդոտող, սնունդ, սպասարկող

16.12.2025
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՐԶՈՒԻ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵՎՎԱԿԱՐ

ՀՀ, ք. Երևան, Արմենակյան 127

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
արտադրող կայանը բաշխման ցանցին միացնելու համար

«04» հունիս 2025թ.
«ՏՊ-110/0006-Հ»

Արտադրող: «ՎԻՎԱՍՏՈՒԱՐ» ՍՊԸ-ին

Կայանի գտնվելու վայրը: ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ, Կ. Ծովինար Աղյի քոս, 2 հողամաս (կադ. ծածկագիր՝ 05-052-0318-0117)

Տեխնիկական պայմանների տրամադրման նպատակը:

- 1) Արտադրող կայանի միացում բաշխման ցանցին
- 2) Արտադրող կայանի հզորության ավելացում կամ նվազում նախկինում տրված տեխնիկական քննությանը հղում նշված հզորությունից.
- 3) Արտադրող կայանի միացման սխեմայի փոփոխություն

Կայանի հզորությունը: 7000 կՎտ

Միացման կետում լարման մակարդակը: 110 կՎ

Լիցենզիայի համարը: ԼԷ N0811

Կայանի տեսակը – Արևային ֆոտովոլտային

1. Կայանի անվանումը – «Ծովինար 1»
2. Արտադրող կայանի միացման կետը – «Փարվանա» 110 կՎ օղային գծի մոտակա խարսխային հենարան
3. Դիմումատուի կողմից իրականացվող աշխատանքները.
 - 3.1. Կառուցել 110/0.8/0.8 կՎ տրանսֆորմատորային ենթակայան համապատասխան հզորության:
 - 3.2. Ենթակայանի միացումը բաշխման ցանցին պետք է իրականացվի սույն տեխնիկական քննության 2-րդ կետով որոշված միացման կետից՝ 110 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման գծի միջոցով /կտրվածքը, երկարությունը և էլեկտրահաղորդման գծի տիպը իրականացնել նախագծով/:
 - 3.3. Զյուլավորման սկզբում տեղադրել 110 կՎ լարման բաժանիչ և անջատիչ (էլեգազային):
 - 3.4. Տեղադրել համապատասխան հզորության փոխակերպիչներ/ինվերտորներ/:
 - 3.5. Փոխակերպիչները պետք է ունենան ռեակտիվ էներգիայի արտադրման, ցանցին միացման կետում լարման կարգավորման հնարավորություն՝ ռեակտիվ հզորության ցանց հաղորդման կամ ցանցից սպառման ռեժիմներում:
 - 3.6. Փոխակերպիչները միացնել ենթակայանի 0.8 կՎ բաշխիչ վահանին: Բաշխիչ վահանում նախատեսել համապատասխան անվանական հոսանքի ավտոմատ անջատիչներ:
 - 3.7. Սեփական կարիքների համար նախատեսել 0.8/0.4 կՎ ենթակայան:
 - 3.8. 110 կՎ լարման հաղորդման գծի անցկացման ուղեգիծը, ենթակայանի միացման սխեման և եղանակը պետք է համաձայնեցվի ՀԷՑ ՓԲ ընկերության տեխնիկական տնօրենի և համապատասխան շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ:
 - 3.9. Կայանի միացումը նախապես համաձայնեցնել «Հաշվարկային կենտրոն» ՓԲ և «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերությունների հետ:
 - 3.10. Նախատեսել հողանցման կոնտուր՝ քոլոր մետաղական մասերը հողանցել և ապահովել 4 ռեմ ռիմատուրա:

- 3.11. Կայանի միացման էլեկտրական մասի շինարարական աշխատանքները իրականացնել համաձայն էլեկտրաէլեկտրականների, ցանցերի և սպառողների տեխնիկական շահագործման կանոնների համաձայն:
- 3.12. Կայանի նախագիծը իրականացնել լիցենզավորված կազմակերպության կողմից՝ համաձայն էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքի կանոնների (ՀՀ կառավարության 2023 թվականի ապրիլի 21-ի N 592-Ն որոշման):
- 3.13. Էլեկտրական էներգիայի հաշվառումը իրականացնել Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոններին համապատասխան՝ հաշվառողի սարքերը (ԲԷԱՀ-ին միացման հնարավորությամբ), տեղադրելով սահմանազատման կետում:
- 3.14. Նախատեսել և գործարկել համախառնության բարձրագույնից բաժանարար ավտոմատիկա, որի դրվածքները Նոր միացվող կայանի համար պետք է հաշվարկվեն և տրամադրվեն ԷԷՀՕ ՓԲ ընկերության կողմից:
- 3.15. Անհրաժեշտ է ապահովել Հանակարգի օպերատորի համար կայանը հեռակառավարման սարքավորման միջոցով էլեկտրական ցանցից անջատման հնարավորության պահանջը:
- 3.16. Կառուցվող կայանի էլեկտրական էներգիայի առաքումը էլեկտրական ցանց ենթակա է սահմանափակման՝ համաձայն ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2019թ. դեկտեմբերի 25-ի N 523 որոշմամբ հաստատված ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոնների:
- 3.17. Ըին-մոնտաժային աշխատանքներ իրականացնել լիցենզավորված կազմակերպության կողմից էլեկտրատեղակայման կանոններին և կարգավորող տեխնիկական փաստաթղթերին համապատասխան:
- 3.18. Նախքան կայանի միացնելը՝ տրամադրել կատարված էլեկտրատեղակայումների փորձարկման արձանագրությունները, աշխատանքների կատարման ակտերը և տեղադրող ընկերության լիցենզիաները:
- 3.19. Մուտքումը կիրականացվի ջաղաջաշինության, տեխնիկական և էլեկտրական անվտանգության տեսչական մարմնի կողմից տրված գործարկման եզրակացության, «ՀԷՏ» ՓԲ ընկերության կողմից տրված լարման կարգադրության առկայության դեպքում:
- 3.20. Տեխնիկական պայմանների կատարման ժամկետը մինչև Արտադրության լիցենզիայով ամրագրված՝ կայանի կառուցման ժամանակահատվածը:

«ՀԷՏ» ՓԲԸ-ի կողմից «ՀԱՄԱՁԱՅՆՎԱԾ»

Տեխնիկական տնօրեն Դավիթ Գրիգորյան

(ստորագրություն, կնիք)

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

Էլեկտրական էներգիայի (իզոթայան) արտադրության

Լ Ի Ց Ե Ն Ձ Ի Ա

ԼԷ № 0811 (7 էջից)

Տրվում է «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» սահմանափակ
պատասխանատվությամբ ընկերությանը՝ մինչև
2047 թվականի ապրիլի 17-ը գործողության
ժամկետով,

Հայաստանի Հանրապետության հանրային
ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի
2025 թվականի ապրիլի 16-ի №151-Ա որոշմամբ

Հայաստանի Հանրապետության
հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողովի նախագահ՝

 Մ. Մեսրոպյան

« 16 » ապրիլի 2025 թ.

ԵՐԵՎԱՆ - 2025թ.

**«ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ
ընկերության էլեկտրական էներգիայի (իզոլյացիայի)
արտադրության ԼԵ N0811 լիցենզիայի
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ**

**1. ԼԻՑԵՆԶԻԱՅԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԿԵՏԸ ԵՎ ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔԸ (ՎԱՅՐԸ)**

1. Սույն լիցենզիան ուժի մեջ է մտնում 2025 թվականի ապրիլի 17-ից:
2. Սույն լիցենզիան գործում է մինչև 2047 թվականի ապրիլի 17-ը, որից՝
 - 1) մինչև 2027 թվականի ապրիլի 17-ը կառուցման ժամանակահատվածն է:
 - 2) մինչև 2047 թվականի ապրիլի 17-ը՝ էլեկտրական էներգիայի (իզոլյացիայի) արտադրության գործունեության իրականացման ժամանակահատվածը:
3. Սույն լիցենզիայի՝ սույն գլխով նախատեսված ժամանակահատվածի (ժամկետի) երկարացման անհրաժեշտության դեպքում «ՎԻՎԱՍՈՒԱՐ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը (այսուհետ՝ Լիցենզավորված անձ) Հայաստանի Հանրապետության՝ հանրային - ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում համապատասխան հայտ է ներկայացնում Հանձնաժողով:
4. Լիցենզավորված գործունեության իրականացման աշխարհագրական տարածքը (գործունեության մայրը) Հայաստանի Հանրապետության Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի համայնքի վարչական տարածքն է (գյուղ Ծովինար):

**2. ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱԶՄՈՂ
ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ**

5. Լիցենզավորված անձին իրավունք է տրվում և պարտավորեցվում է սույն լիցենզիայով սահմանված ժամկետում (ժամանակահատվածում) կառուցել 7000 կՎտ տեղակայվող իզոլյացիայի «Ծովինար 1» արևային էլեկտրակայանը (այսուհետ՝ Կայան), ինչպես նաև իրավունք է տրվում արտադրել էլեկտրական

էներգիա՝ առանց «էներգետիկայի մասին» օրենքով (այսուհետ՝ Օրենք) սահմանված էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքի:

6. Լիցենզավորված անձին, առանց Օրենքով սահմանված էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքի, իրավունք է տրվում՝

- 1) մեծածախ շուկայում վաճառել կամ արտահանել իր արտադրած էլեկտրական էներգիան (իզոլությունը)՝ շուկայի կանոնների համաձայն,
- 2) էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում գնել էլեկտրական էներգիա (իզոլություն), եթե սեփական արտադրության էլեկտրական էներգիայով չի կարողանում կատարել իր պայմանագրային պարտականությունները:

7. Լիցենզավորված անձն էլեկտրական էներգիան կարող է օգտագործել նաև սեփական կարիքների համար՝ շուկայի կանոնների համաձայն:

8. Կայանի կառուցման ավարտից հետո դրա փաստացի տեղակայված (դրվածքային) իզոլությունը կամրագրվի սույն լիցենզիայում:

9. Կայանի համար հանձնաժողովը սակագին չի սահմանում:

3. ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

10. Լիցենզավորված անձի գործունեությունը պետք է համապատասխանի Օրենքի, այլ օրենքների, սույն լիցենզիայի, ցանցային կանոնների, առևտրային կանոնների, Հանձնաժողովի կողմից ընդունված և այլ իրավական ակտերի պահանջներին:

11. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է կատարել Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հաղորդման ցանցային կանոնների համաձայն էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի ծառայության մատուցման լիցենզիա ունեցող անձի կողմից տրված՝ Կայանից էլեկտրական էներգիայի՝ էլեկտրական ցանց առաքման դադարեցման կամ սահմանափակման վերաբերյալ կարգադրությունները, ինչպես նաև ապահովել Կայանը էլեկտրական ցանցից հեռակառավարման սարքավորման միջոցով անջատելու հնարավորություն:

12. Լիցենզավորված անձի և էլեկտրաէներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզիա ունեցող այլ անձանց, ինչպես նաև սպառողների միջև կնքված պայմանագրերը պետք է համապատասխանեն Հանձնաժողովի սահմանած պայմանագրերի օրինակելի ձևերին և (կամ) պարտադիր պայմաններին:

13. Լիցենզավորված անձը շուկայի օպերատորի հաշվառմանն է ներկայացնում մեծածախ շուկայում կնքված, ինչպես նաև էլեկտրական էներգիայի (իզոլության) արտահանում նախատեսող պայմանագրերը՝ համաձայն շուկայի կանոնների:

14. Լիցենզավորված անձի կողմից Կայանի կառուցումը և շահագործումն իրականացվում է համաձայն Կայանի նախագծային փաստաթղթերով նախատեսված սխեմայի՝ բացառությամբ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերի:

15. Լիցենզավորված անձը ոչ ուշ, քան մինչև 2025 թվականի հոկտեմբերի 17-ը պարտավոր է Հանձնաժողով ներկայացնել Կայանի կառուցման՝ օրենսդրության պահանջներին համապատասխան փորձաքննություն անցած նախագիծը՝ դրական փորձագիտական եզրակացություններով: Եթե օրենսդրությամբ առկա չէ Կայանի նախագծային աշխատանքներ իրականացնելու պահանջ՝ ապա Հանձնաժողով է ներկայացվում իրավասու մարմնի կողմից տրված համապատասխան հիմնավորումներ:

16. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է մինչև սույն լիցենզիայով սահմանված կառուցման ժամանակահատվածի ավարտը Հանձնաժողով ներկայացնել Կայանի կառուցման ավարտը հավաստող՝ Հանձնաժողովի սահմանած կարգով պահանջվող փաստաթղթերը:

17. Լիցենզավորված անձը (10 ՄՎտ և ավելի տեղակայված հզորությամբ Կայանների դեպքում) պարտավոր է կատարել էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի հրահանգները՝ համաձայն ցանցային կանոնների:

18. Սույն լիցենզիան չի կարող այլ անձանց օգտագործման տրվել, օտարվել կամ գրավադրվել, իսկ դրանով ամրագրված էլեկտրական էներգիայի արտադրության գործառույթը որևէ ձևով փոխանցվել այլ անձի, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

19. Սույն լիցենզիայի գործողությունը չի տարածվում Լիցենզավորված անձի հետ համատեղ, այդ թվում՝ համատեղ գործունեության պայմանագրով գործունեություն իրականացնող այլ անձանց, ինչպես նաև Լիցենզավորված անձի մասնակցությամբ հիմնադրված կամ գործող իրավաբանական անձանց վրա:

20. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է ապահովել լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ և այդ գործունեության մեջ ներգրավված գույքի հասանելիությունը Հանձնաժողովի ներկայացուցիչների համար:

21. Լիցենզավորված անձի կողմից իրականացվող տնտեսական այլ գործունեությունը չպետք է վտանգի սույն լիցենզիայի պայմանների պատշաճ կատարումը, իսկ լիցենզավորված գործունեության հաշվապահական հաշվառումը պետք է առանձնացված լինի Լիցենզավորված անձի կողմից իրականացվող այլ գործունեության հաշվապահական հաշվառումից:

22. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգերին և ձևերին համապատասխան լիցենզավորված գործունեության մասին տեղեկատվություն և հաշվետվություններ ներկայացնել Հանձնաժողով:

23. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովի պահանջով ներկայացնել լիցենզավորված գործունեության վերաբերյալ սպառիչ տեղեկատվություն, ինչպես նաև պատասխանել Հանձնաժողովի գրավոր հարցադրումներին 10 օրվա ընթացքում, եթե Հանձնաժողովի կողմից այլ ժամկետներ սահմանված չեն:

24. Լիցենզավորված անձը պատասխանատվություն է կրում Հանձնաժողով ներկայացրած լիցենզավորված գործունեության մասին հաշվետվությունների և այլ տեղեկատվության հավաստիության համար:

25. Լիցենզավորված անձի և շուկայի մասնակիցների կողմից միմյանց, ինչպես նաև Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկությունը (փաստաթուղթը) հրապարակային է, եթե այն օրենքի համաձայն չի համարվում գաղտնի:

26. Լիցենզավորված անձը պարտավոր է Հանձնաժողովին անմիջապես հայտնել այն հանգամանքների մասին, որոնք հանգեցրել են սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների կամ կարող են դառնալ սույն լիցենզիայի պայմանների խախտումների անմիջական պատճառ:

27. Սույն լիցենզիայի պայմաններով նախատեսված իրազեկումը, այդ թվում փաստաթղթերի հանձնումը, կատարվում է օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում:

4. ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀԱՅՈՒՄԸ

28. Լիցենզավորված գործունեության վերահսկումն իրականացնում է Հանձնաժողովը:

29. Հանձնաժողովը օրենքներով և դրանց հիման վրա ընդունված՝ իր իրավական ակտերով սահմանված դեպքերում և կարգով, Լիցենզավորված անձի գործունեությունը Օրենքին, Հանձնաժողովի իրավական ակտերին և լիցենզիայի պայմաններին համապատասխանության ստուգման, ինչպես նաև Հանձնաժողով ներկայացվող հաշվետվությունների և տեղեկատվության հավաստիության, գնահատման համար իրականացնում է Լիցենզավորված անձի գործունեության մոնիտորինգ:

30. Հանձնաժողովի ներկայացուցիչներն ունեն ազատ մուտքի իրավունք Լիցենզավորված անձի տարածք՝ Հանձնաժողովի սահմանած կարգով:

5. ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

31. Լիցենզավորված անձի կողմից Օրենքի դրույթները, Հանձնաժողովի ընդունած իրավական ակտերը չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու դեպքում Հանձնաժողովն իրավասու է կիրառելու Օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցները, վերականգնելու մինչև խախտումը եղած դրույթունը, կատարելու դրանից բխող գործողություններ (այդ թվում՝ հաշվարկ, վերահաշվարկ և այլն), ինչպես նաև տալ դրանց կամ խախտումը վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ՝ հաշվի առնելով «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքով սահմանված առանձնահատկությունները:

32. Լիցենզավորված անձը սույն լիցենզիայի պայմանների 31-րդ կետում նշված խախտումների համար պատասխանատվություն չի կրում, եթե դրանք հետևանք են ֆորս մաժորի:

33. Լիցենզավորված անձի կամ Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ սույն լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելու դեպքում Հանձնաժողովը և Լիցենզավորված անձը ղեկավարվում են Օրենքով և օրենսդրությամբ:

6. ԼԻՑԵՆԶԻԱՅԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՎԵՐԱՁԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

34. Սույն լիցենզիայում փոփոխություններ կարող են կատարվել Լիցենզավորված անձի կամ Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ՝ Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգով:

35. Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ սույն լիցենզիայի փոփոխությունները կատարվում են Լիցենզավորված անձի համաձայնությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար:

36. Լիցենզավորված անձի վերակազմակերպման կամ նրա անվանման կամ գտնվելու վայրի փոփոխման դեպքում Լիցենզավորված անձը պարտավոր է այդ փոփոխություններն իրավական դժ առանալու օրվանից սկսած 15 օրյա ժամկետում լիցենզիայի վերաձևակերպման հայտ ներկայացնել Հանձնաժողով, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

Սույն լիցենզիայի պայմաններում հասկացություններն ունեն Օրենքով և շուկայի կանոններով սահմանված նշանակությունը

«ԿԻՎԱՍՈՒՄ» տահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն

(ընկերության անվանումը)

Հայաստանի Հանրապետություն, քաղաք Երևան, Վ. Վաղարշյան փողոց 20

(գտնվելու վայրը)

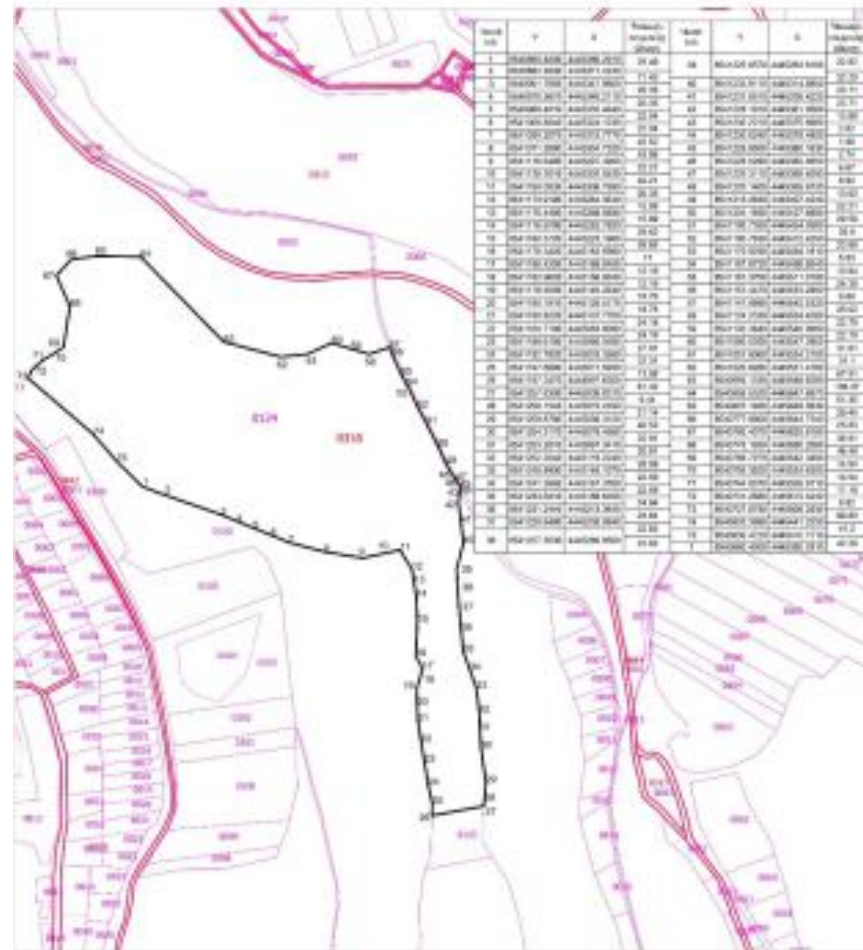
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՐՏՈՒՐԱՐ

Ա. ՍԱՅՐՑՅԱՆ

Տարածքի կադաստրային քարտեզը, Արևակայանի հատակագիծը, ենթակայանի տեղադիրքը, կոորդինատները

Չեղարկումիցի մարզ
Համայնք Մարտունի գյուղ Ծովինար
Հատված կադաստրային քարտեզից
Կադաստրային ծածկագիր՝ 05-052-0318-0124
Մասշտաբ 1: 5000

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ		ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ		ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ		ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ		ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	
Լճի	Կ. ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Կառավարիչ	Կ. ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Կառավարիչ	Կ. ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

**Տարածքի հնագիտական և պատմամշակութային հուշարձանների վրա ազդեցության
գնահատման եզրակացություն:**

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մոսկիտար համայնքի վարչական սահմաններում
«Վիվատալար» ՍՊԸ-ի կողմից արևային էներգակայանի կառուցման աշխատանքների
համար նախատեսված տարածքում ծրագրի իրականացման արդյունքում
հնագիտական և պատմա-մշակութային հուշարձանների վրա հետաքննվող ազդեցության
գնահատական-եզրակացություն

Հայաստանը չափազանց հարուստ մշակութային ժառանգություն ունեցող երկիր է, որի ակունքները ձգվում են դեպի հազարամյակների խորքերը: Այստեղ հայտնի են շուրջ 33 000 պատմության և մշակույթի հուշարձաններ, ներկայացված 4500 առանձին համալիրներով, որոնք զբաղեցնում են մոտ 20 000 հեկտար ընդհանուր տարածք: Հայաստանի Հանրապետության տարածքում առկա հուշարձանները պաշտպանված են օրենքով և բաժանվում են տեղական և հանրապետական նշանակության: Դրանց մեջ հատկապես առանձնանում են թվով 80 համալիրներ, որոնք ունեն կարևորագույն պատմական, ճարտարապետական, գիտական, արվեստագիտական և մշակութային բացառիկ արժեք (ընդգրկում են մոտ 400 ճարտարապետական հուշարձաններ): Ոչ վաղ անցալում դրանք ընդգրկված էին ՌՍՀՄ համամիութենական մշակութային և պատմական արժեք ներկայացնող հուշարձանների ցուցակում: Ներկայումս, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային մշակութային ժառանգության ցուցակը, որը, սկսած 1963 թ. համալրվել է առավելքան 630 պատմական հուշարձաններով և քաղաքային տարածքներով ամբողջ աշխարհում, ներառում է նաև Հայաստանի տարածքի որոշ հուշարձաններ: Դրանց շարքում են Հաղպատի վանական համալիրը, Մանանի վանական համալիրը և միջնադարյան կամուրջը, Էջմիածինն իր բազմաթիվ հուշարձաններով, Զվարթնոցի տաճարը, Գեղարդավանքի համալիրը և Ազատ գետի վերին հատվածը: Հայաստանի տարածքի այլ հուշարձաններ նա նախատեսվածում են ընդգրկվելու ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ցուցակներում, որոնք են՝ Լորավանքի վանական համալիրը, պարսկական Կապույտ մզկիթը և միջնադարյան Հայաստանի մայրաքաղաք Դվինը: Այդ պատճառով մշակութային ժառանգության գնահատումը և կառավարումը նման ծրագրերի իրականացման տարածքի համար գերակա խնդիր է և պահանջում է հնագետի փորձագիտական եզրակացություն: Հնագիտական փորձագիտության խնդիրներն են.

1. Բացահայտել ծրագրի իրականացման հնարավոր ազդեցությունները նյութական մշակույթի սկզբնաղբյուրների վրա, որոնք են շարժական և անշարժ հուշարձանները, հնավայրերը, կառուցվածքները և լանդշաֆտները, որոնք ունեն, հնագիտական, հնէաբանական, պատմական, ճարտարապետական, կրթական, գեղագիտական կամ մշակութային նշանակություն:

2. Պատրաստել շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) հաշվետվության հնագիտական բաղկացուցիչը՝ ներառյալ կառավարման պլանը (ԿՊ-ն), որոնք երկուսն էլ կնախապատրաստվեն ծրագիրը իրականացնող մարմնի (ԻՄ) աջակցությամբ, որն է «Վիվատար» ՍՊԸ -ն:

3. Կոզմակերպել նախնական և դաշտային հետազոտություններ նախագծի իրականացման տարածքում առկա հնագիտական հուշարձանների համար, տեղորոշել և քննադել հայտնի և նոր հայտնաբերված հնավայրերը, հալպես գալ որոշակի տեսքերակներով՝ կապված հուշարձանների վրա ազդեցության մեղմացման միջոցառումների մշակման հետ, որոնք պետք է արտացոլվեն ՇՄԱԳ հաշվետվության մեջ և ԿՊ-ում: Ներկայացվող ՇՄԱԳ հաշվետվության մեջ ռաումառափնային միավորները պետք է բաժանվեն երկու խմբի՝ հուշարձաններ, որոնք կրում են ծրագրի իրականացման անմիջական ազդեցությունը և հուշարձաններ, որոնք չեն ազդվում ուղղակիորեն կամ ազդվում են անուղղակիորեն: Բոլոր ազդվող հուշարձանների համար ծրագրի իրականացումից առաջ պետք է ներկայացվեն որոշակի եզրակացություններ, որոնք հնարավորություն կտան գնահատել նախագծի բացասական ազդեցությունը մշակութային միավորների և նրանց պատմա-աշխարհագրական միջավայրի վրա:

«Վիվատար» ՍՊԸ-ի կադմից 6900 ԿՎտ հզորությամբ արևային էներգակայան հիմնելու համար նախատեսված՝ 11.79786 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքը գտնվում է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մովսեսի համայնքի վարչական տարածքում (հաղամասի կադաստրային կոդը 05-052-0318-0124)՝ համանուն քաղաքային 800 մ հարավ-արևելք (Քարտեզներ 1-1ա և 2-2ա):

Երկրաբանական և երկրաձևաբանական տեսանկյունից ուսումնասիրվող տարածքն իրենից ներկայացնում է Վարդեգյաց լեռնաշղթայի հյուսիսային ստորոտներում՝ Վանքիձոր և Վանդենիկ գետերի ջրբաժանային հատվածի միջնամասում տարածվող մի հատված, որն ունի հիմնականում հարթ՝ ոչ բարձր բլուրների առկայությամբ կտրադրված ռելիեֆ: Նրան բնորոշ են հրաբխային ծագում ունեցող ապարների վրա հասած սևահողային ծածկույթն ու ծովի մակերևույթից միջինում 2000-2070 մ բարձրության վրա գտնվող ալպյան մարգագետինները (Լուսանկարներ 1, 3, 7-8):

Մրագրի իրականացման ազդեցության գոտում հայտնվող պատմա-մշակութային միավորների քաղաքային և տեղայնացման համար սկզբնական փուլում օգտվել ենք Հայաստանի Հանրապետության Պատմության և մշակույթի նախարարի հուշարձանների պետական ցուցակ, Գեղարքունիքի մարզ (տե՛ս Հավելված 22 կառավարության 2002 թ., Հունվարի 9-ի, N80-Ն որոշման) փաստաթղթից, որտեղ Մովսես քանկավարում՝ 4.52. դասիչի տակ գրանցված է 12 հուշարձան: Դրանք են. Ք.ա. 1-ին հազ. – Ք.ա. 8-6-րդ դդ. Թեյշեբանի կամ «Օնաբեդ» սուրճն իր հարակից բնկառնով և դամբարանադաշտով (դասիչներ 4.52.1., 4.52.1.1., 4.52.1.2., 4.52.1.3.), 9-20-րդ դդ. գերեզմանոցը (դասիչ 4.52.2.), ոչ միջնադար – 1837 թ. «Հին գյուղ» գյուղատեղին հարակից բարայր-կոցարանով (դասիչներ 4.52.3., 4.52.3.1.), 9-17-րդ դդ. «Փառկունք» կամ «Հին Կարմրաշեն» գյուղատեղին հարակից եկեղեցով և գերեզմանոցներով (դասիչներ 4.52.4., 4.52.4.1., 4.52.4.2., 4.52.4.3., 4.52.4.4., 4.52.4.5.), 9-17-րդ դդ. երկրորդ գյուղատեղին հարակից եկեղեցով, մատուռով, գերեզմանոցով և նվաճումով (դասիչներ 4.52.5., 4.52.5.1., 4.52.5.2., 4.52.5.3., 4.52.5.4.), Ք.ա. 2-րդ – 1-ին հազ. «Փառկունք» դամբարանադաշտը (դասիչ 4.52.6.), Ք.ա. 2-րդ – 1-ին հազ. «Ասյի Դընգ» դամբարանադաշտը (դասիչ 4.52.7.), Ք.ա. 2-րդ – 1-ին հազ. «Իծու Կողեր» դամբարանադաշտը (դասիչ 4.52.8.), 14-15-րդ դդ. սառչին խաչքարը (դասիչ 4.52.9.), 14-15-րդ դդ. երկրորդ խաչքարը (դասիչ 4.52.10.), 14-15-րդ դդ. երրորդ խաչքարը (դասիչ 4.52.11.) և Երկրորդ աշխարհամարում գտնվածների հիշատակին նվիրված հաշարանը (դասիչ 4.52.12.): Թվարկված միավորները ուսումնասիրվող տարածքից հեռու են այնքան, որ արևային կայանի կառուցումը նրանց վրա որևէ կերպ ազդել չի կարող քաղաքային գյուղի հարավային կողմում առկա «Իծու Կողեր»

դամբարանադաշտից, որը, ամկայն, պահպանական գառի և տաքածման սահմանների մասին տեղեկատվություն չտնի:

Բացի ցուցակներում ներառված հուշարձանները, անհրաժեշտ է տեղայնացնել տարբեր արշավախմբերի ուսումնասիրության շնորհիվ հայտնաբերված հնավայրերը, որոնք դոևս ընդգրկված չեն հուշարձանների պետական ցանկում, ունեն կամ չունեն նորահայտ հուշարձանի կարգավիճակ, սակայն անկայն դրանից, ենթակա են պահպանման պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին ՀՀ օրենքի Հոդված 20-ով, Նորահայտ հուշարձանների պահպանության և անվտանգության ապահովումը, որը սահմանում է՝ պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող նոր հայտնաբերված կամ նոր արժեքավորված օբյեկտն ստանում է նորահայտ հուշարձանի կարգավիճակ և պահպանվում է մինչև հուշարձանների պետական ցուցակում ընդգրկվելը՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Նորահայտ հուշարձանը տեօրինող իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձը պարտավոր է ապահովել դրա անվտանգությունը, իսկ պետության կողմից այն վերցնելու դեպքում սեփականատիրոջ կրած վնասը փոխհատուցվում է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Հուշարձանի հայտնաբերման փաստը թաքցնող, այն հաշվառելու և ուսումնասիրելու համար արգելքներ ստեղծող, ինչպես նաև գտածոները ոչնչացնող կամ յուրացնող անձը պատասխանատվություն է կրում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Մովինար գուղի հնագիական հուշարձանների շարքում ամենաշահաավորը՝ վերնում նշված Թեյշեարինի կամ «Օնաբեղ» ամրացն է իր հարանից բնկատեղիով և դամբարանադաշտով, որի համառոտագրում է գտնվում նաև Վանի թագավոր Ռուսա 1-ի կողմից՝ Ձ.ա. 735 – 714 թթ. թողած սեպագիր արձանագրությունը: Չնայած նրան, որ ամրացն ուսումնասիրությամբ զբաղվել են դեռևս 1960-ական թվականներից (տե՛ս Միքսելյան Գ.Լ., 1968), որոնք վերսկսվել են 1994-2000 թթ. հայ – իտալական համատեղ արշավախմբի կողմից Մևանի ավազանում իրականացված հնագիտական ծրագրի ընթացքում (տե՛ս Biscione et al. Eds. 2002), սակա նաև ամրացն տարածքում հայ-

խոսակցական համատեղ, ապա հայկական հնագիտական արշավախմբերի ջանքերով կառավել են սխտեմատիկ պեղման աշխատանքներ, այսուհանդերձ, ուսումնասիրվող տարածքի հետ առնչվող որևէ փաստագրում առկա չէ: Տեղում իրականացված հնագիտական որևէ ուսումնասիրության մասին տեղեկատվություն չի հաջողվել գտնել նաև այլ հրատարակություններում և հաշվետվություններում:

Եվ վերջապես, ա.թ. հունիսի 26-ին իրականացվել է տարածքի դաշտային-հնագիտական հետազոտություն: Տեղանքի հնագիտական ուսումնասիրության արդյունքում պարզվեց, որ, չնայած նրան, որ նրա որոշակի տեղամասեր ժամանակին ենթարկվել են մելիորացիայի և երկար տարիներ օգտագործվել գյուղատնտեսական նպատակներով (որպես վարելահող), այստեղ պահպանվել են հնագիտական միավորներ: Վերջիններս ներկայացված են սզլումբրատիվ բնակատեղիներով (Լուսանկարներ 2, 11 և 12), խոշոր չափերի դամբարաններով (Լուսանկարներ 3-6), ինչպես նաև ճյուղավորվող առուներից բաղկացած իրիզացիոն համակարգերով (Լուսանկարներ 1, 9-10): Նշված հնագիտական միավորների առկայությունը ուսումնասիրվող տարածքի սահմաններում և դրա անմիջական հարևանությամբ (Լուսանկարներ 6 և 12) ցույց է տալիս, որ այստեղ մենք գործ ունենք մշակութային լանդշաֆտի հետ, իսկ դամբարանների առկայությունն իր հերթին, չի բացառում, որ դրանք կարող են կազմել վերը նշված՝ Բ.ա. 2-րդ – 1-ին հազ. «Էծու Կողեր» դամբարանադաշտի բաղկացուցիչը: Ինչևիցե, ազդմեղաամբով տիպի կառույցների փառուազդամբը Սևանի սոկզանի տարածքում ինքնին բացառիկ երևույթ է, քանի որ այդպիսիք հայտնի են միայն Արարատյան գոգավորությունում: Ատիժից կարելի է եզրակացնել, որ ուսումնասիրվող տարածքը կարելի է դիտարկել որպես Սևանի հարավ-արևմտյան ափի բլանդ-երկաթիդայան բնակչության ամառնադառնական կենտրոնացման հնարավոր և ծխտիան լանդշաֆտի մի հատված:

Անվտիվելով ներկայացված տեղեկատվությունը կարող ենք նշել, որ «Վիստալար» ՄՊԸ-ի կողմից 6900 ԿՎտ հզորությամբ արևային էներգակայան հիմնելու համար նախատեսված՝ 11.79 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքում առկա են հնագիտական օրնակեք, որոնք ներկայացված են վերը նկարագրված հնագիտական միավորների առկայությամբ: Այսուհանդերձ, ծրագրի իրականացումը հնարավոր է դառնում

բացառապես այն պարագայում, որ նախատեսված աշխատանքները իրականացվեն բացառելով հեռգիտական արժեքների վրա, որևէ ազդեցություն: Պրա համար իրականացնելու հնարավորություններ, քանի որ կշված միավորները՝ ռառամասնորվող տարածքում կազմում են առանձին խմբեր և դրանք կենտրոնացված են որոշակի տեղամասերում (Քաղտեղներ 3 և 3ա): Կարծում ենք, որ այս հատվածներում արևային վահանակների կամ կառուցապատման այլ տարրերի տեղադրումն օրացառելով հնարավոր է իրականացնել նախատեսվող գործունեությունը: Հայցվող տարածքի մյուս հատվածներում ծրագիրը կարելի է իրականացնել հնագետի հսկողությամբ, քանի որ այս հատվածները ևս կարող են պարունակել արտաքին նշանները կորցրած դամբարաններ կամ այլ բնույթի կառույցներ: Միևնույն ժամանակ, առաջարկում ենք ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությանը՝ արևային կայանի վերջնական նախագիծը պատրաստելուց հետո, այն ուղարկել ԿԳՄՍ նախարարություն՝ դիրքորոշում և հաստատում ստանալու համար: Եվ վերջապես, կայանի մոնիտորինգ ընթացքում տևերածեղա կլիմայի խտություն պահպանել ծրագրի իրականացման համար հատկացված սահմանները, քանի որ հայցվող տարածքի շրջակայքում ևս առկա են փաստացիորեն հնագիտական միավորներին համահունչ միավորներ:

Հայկ Հայրապետյան

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության
Ինստիտուտ, Վաղ Հնագիտության բաժնի
Կրտսեր գիտաշխատող

Բորիս Գասպարյան

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության
Ինստիտուտ, Վաղ Հնագիտության բաժնի
Գիտաշխատող

Պիտիքի Առաքելյան

ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանության ինստիտուտ
Գիտաշխատող

12.09.2025 թ.

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Պետական ցուցակ Հայաստանի Հանրապետության պատմության և մշակույթի ակադեմիայի հոշարձանների՝ Պետրոսյանի մարզ, Համկելյան ՀՀ կառավարության 2002 թ., Հունվարի 9-ի, N80-Ն որոշման:
2. Միրզեյան Գ.Հ., 1968, Մանկ ավազանի կիկլադյան ավրոցները, «Հայաստանի հնագիտական հոշարձաններ» I. Պրակ I. Բրոնզեդարյան հոշարձաններ, Պրակի խմբագիր՝ Հ.Ա. Մարտիրոսյան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան, 1968:
3. Геология Армянской ССР, т. I. Геоморфология. Ответственный редактор Н.В. Дувантшико, Издательство Академии Наук Армянской ССР, Ереван, 1962:
4. Геология Армянской ССР, т. II. Стратиграфия. Ответственный редактор К.Н. Паффенгольц, Издательство Академии Наук Армянской ССР, Ереван, 1964:
5. Biscione R., Hmayakyan S., Parmegiani N., (Eds.), With contributions by R. Biscione, A. Gevorgyan, H. Hakobyan, S. Hmayakyan N. Parmegiani, M. Ponzolieri, M. Salvini, H. Sanatyan, Y.V. Sayadyan, G. Tumanyan, N. Yengibaryan. The North-Eastern Frontier, Urtians and Non-Urtians in the Sevan Lake Basin. I. The Southern Shores, CNR, Istituto Di Studi Sulle Civiltà Dell'EgeoE Del Vicino Oriente, Roma, 2002, ISBN 88-87345-06-6, 470 pp.

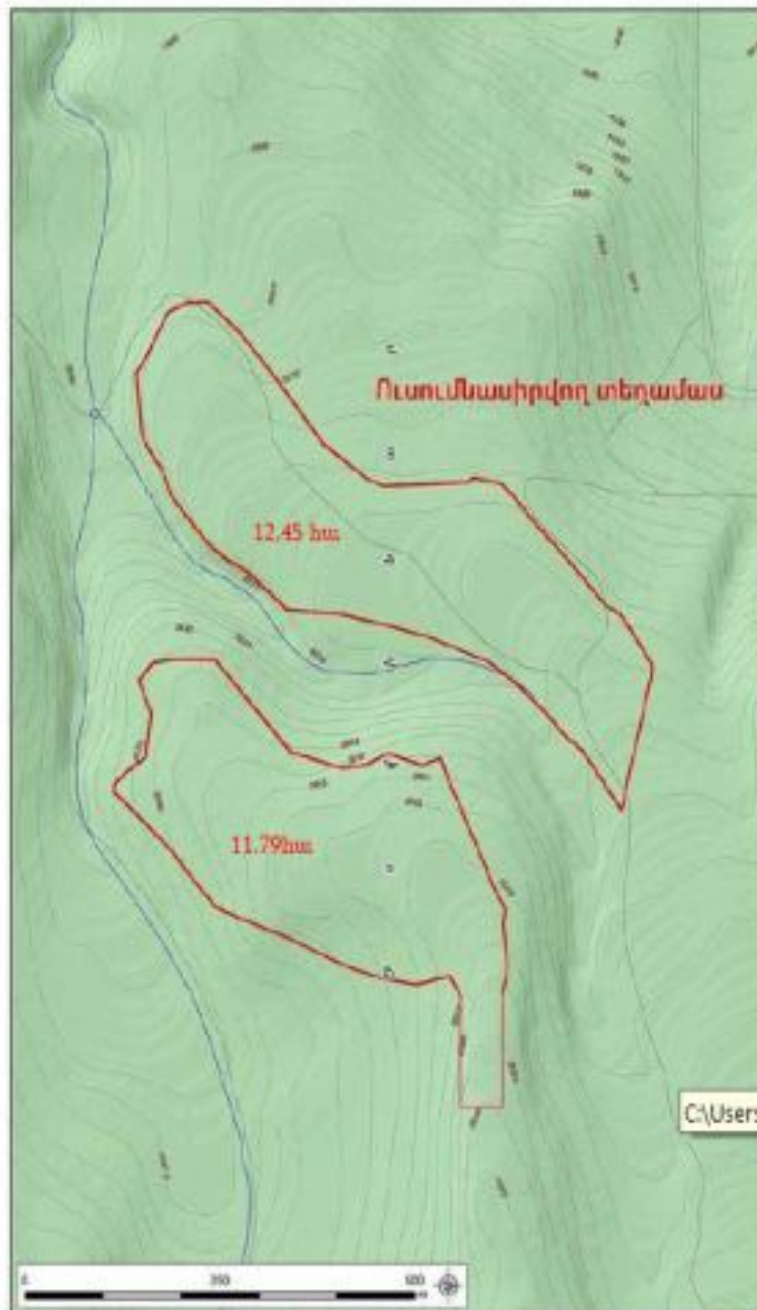

Մոլինար համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող «Վիվատյար» ՍՊԸ-ի
կողմից արևային էներգակայանի կառուցման աշխատանքների համար նախատեսված
11.79786 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքի տեղադիրքը

Օռվինար համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող "Վիվատար" ՄՊԸ-ի
կողմից արևային էներգետիկայի կառուցման աշխատանքների համար նախատեսված՝
11.79786 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքի տեղադիրքը

Քարտեզ 2

Մովինտը համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող «Վիվատուր» ՄՊԸ-ի կողմից արևային էներգակայանի կառուցման աշխատանքների համար նախատեսված 11.79786 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքը

Ծովինար համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող “Վիսառլար” ՄՊԸ-ի կողմից արևային էներգակայանի կառուցման աշխատանքների համար նախատեսված 11.79786 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքը

Քարտեզ 3

Մովինար համայնքի վարչական տահմաններում գտնվող “Վիլատուար” ՄՊԸ-ի կողմից արևային էներգետիկայի կառուցման աշխատանքների համար նախատեսված 11.79786 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքը, որտեղ կապույտ եզրագծով տրված են արևային վահանակների տեղադրման և շինարարական բնույթի որևէ գործունեության համար ոչ նպատակահարմար տեղամասերը

33

[illegible]

Intervjuje 2. *(Razgovor o TNC-ju koji je bio isključivo s neposredno uključeni učesnici, posebno posmatrači, bez uključivanja ostalih učesnika, kao što su stručnjaci, novinari, vođe lokalne zajednice, lokalne vlasti, lokalne organizacije i drugi)*

18

© 2006 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 260: 459–466

Խանութի և «ՆՈՒՅՈՒՆ» ՄԻՈՒ խոցվածքների արտադրության գործընթացը
2019-2020 Վճար հարկերի տարեկան հաշվառման համար համապատասխան
Պայմանագրերի և օրենսդրական փոփոխությունների խոցվածքներով:

1

© 2000 Blackwell Science Ltd, *Journal of Internal Medicine* 247: 351–358

[illegible]

1

P4- գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոնավությունը, 0.4¹
 P5 - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոշորությունը, 0.5
 P6 - գործակից, որը հաշվի է առնում տեղանքի պայմանները, 1.0
 G – հանվող հողային զանգվածը:

Արևային կայանի շինարարության ժամանակ հանվող հողի ծավալը կկազմի՝
 2065.6 մ³, հաշվի առնելով հողային զանգվածների միջին տեսակարար կշիռը՝
 3408.2տ:

Ժամում հանվող տեղափոխվող գրունտի քանակը կկազմի՝

3408,2տ : 832 ժամ/շին. ժամանակամիջոց = 4,1 տ/ժամ.:

B - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի թափման բարձրությունը, 0.6

$Q_{\Phi.F.} = 0.05 \times 0.02 \times 1.0 \times 0.4 \times 0.5 \times 4.1 \times 1.0 \times 0.6 \times 10^6 / 3600 = 0.14 \text{ q/վրկ, կամ՝}$

$0,14 \times 3600 \times 832 : 10^6 = 0,42 \text{ տ/շին. ժամանակամիջոց:}$

Շինարարական տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտային միջոցների շահագործում
 Շինարարական տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտային միջոցների շահագործման
 ընթացքում արտանետումները առաջանում են վառելիքի այրման արդյունքում:
 Հիմնականում օգտագործվում է դիզելային վառելիք:

Դիզ. վառելիքի հետ կապված արտանետումները հաշվարկվում են ՀՀ շրջակա
 միջավայրի նախարարության կողմից մշակված “Ավտոտրանսպորտից մթնոլորտ
 արտանետվող վնասակար նյութերի քանակների որոշման” մեթոդական հրահանգի²
 հիման վրա:

Հաշվարկը իրականացվում է ըստ ծախսվող վառելիքի քանակի, տվյալ դեպքում դա
 ներկայացվում է դիզելային վառելիքով:

Ըստ նշված մեթոդակարգի, ավտոտրանսպորտի և շինարարական տեխնիկայի
 տեսակարար արտանետումները բերված են ստորև:

Տեսակարար արտանետումներ (գ/կգ վառելիք)

Վառելիքի տեսակը	Նյութի անվանումը						
	NO2	CH	ՑOU	CO	N2O	CO23	ՊՄ
Դիզելային վառելիք	42.3	0.243	8.16	36.4	0.122	3138	4.3

Շինարարության ընթացքում շահագործվելու են հորատող, հարթեցնող, ինքնաթափ
 մեքենաներ: Շինարարական տեխնիկան աշխատելու է շինարարության ընթացքում
 մոտ 5 ամիս (130 օր, 1040 ժամ):

²Մեթոդիկայում ընդունված է տրանսպորտային միջոցների դասակարգումը “Core Inventory
 of Emissions in Europe” (այսուհետ՝ CORINAIR)՝ “Եվրոպայում մթնոլորտային
 արտանետումների բազային գույքագրում” մեթոդոլոգիային համապատասխան”

³ Ածխածնի երկօքսիդը, ըստ ՀՀ օրենսդրության, չի հանդիսանում վնասակար նյութ և
 ենթակա չէ նորմավորման, համապատասխանաբար հետագա հաշվարկներում հաշվի չի
 առնվել:

Հաշվի առնելով ստույգ նախագծային տվյալների բացակայությունը, հաշվարկների համար օգտագործվել են փորձագիտական գնահատականների հիման վրա ընդունված ցուցանիշները, ըստ որոնց դիզվառելիքի քանակները հետևյալն են ընդունվել.

- շինարարական տեխնիկա՝ 0.08 տ/օր, ընդամենը՝ $0.08 \text{ տ/օր} \times 130 \text{ օր} = 10,4 \text{ տ}$;

Ընդամենը՝ 10,4 տ:

Արտանետումների հաշվարկները ըստ շահագործվող տեխնիկայի տեսակի բերված են աղյուսակ 2-ում:

Ծծմբային անհիդրիդ

Ծծմբային անհիդրիդի (SO_2) արտանետումները հաշվարկվում են էլնելով այն մոտեցումից, որ վառելիքում պարունակվող ամբողջ ծծումբը լիովին վերածվում է SO_2 -ի: Այդ դեպքում կիրառվում է CORINAIR գույքագրման համակարգի բանաձևը.

$\text{ESO}_2 = 2 \Sigma \text{ksb}$, որտեղ՝

ks-ը վառելիքում ծծմբի միջին պարունակությունն է՝ 0.002 տ/տ

b –ն վառելիքի ծախսն է՝ 10,4 տ/շինժամ

$\text{SO}_2 = 2 \times 10,4 \times 0.002 = 0,0416 \text{ տ/շին. ժամ կամ } 0.011 \text{ գ/վրկ}$:

Շահագործվող տեխնիկայի և շին հրապարակի անկազմակերպ փոշու արտանետումների հաշվարկի արդյունքները

Վնասակար նյութը	Տեսակարար արտանետումները, գ/կգ	Արտանետումները	
		գ/վրկ	տ/շին. ժամանակահատված: /1040ժամ/
CO (ածխածնի մոնօքսիդ)	36.4	0.1	0,374
CH (ածխաջրածիններ)	0,243	0.00067	0.0025
NOx (ազոտի օքսիդներ, երկօքսիդի հաշվարկով)	42.3	0.11	0,411
ՊՄ (պինդ մասնիկներ)	4.3	0.0119	0,044
Ծծմբային անհիդրիդ		0,011	0,0416
Փոշու անկազմակերպ արտանետում		0,14	0,42

Աղմուկի մակարդակի գնահատում

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ օգտագործվում են հետևյալ սարքավորումները՝ էքսկավատոր, բուլդոզեր և բեռնատարներ, որոնք էլ հանդիսանում են աղմուկի հիմնական աղբյուրը: Դրանք օգտագործվում են ոչ թե միաժամանակ, այլ ըստ անհրաժեշտության:

Սարքավորումների աղմուկի բնութագրերը.

-էսկավատորի տարողություն-0,5մ³-85 դԲԱ

-Բուլդոզեր-73,6 կվտ-90 դԲԱ

-Բեռնատար մեքենայի բեռնվածքի հզորությունը 10 տոննայից ավել 85դԲԱ

Բնակելի շենքերին անմիջականորեն հարակից տարածքներում աղմուկի թույլատրելի մակարդակը կազմում է 55 դԲԱ, ըստ ըստ ՀՀՇՆ22-04-2014թ.նորմերի, 2002թ.6 մարտի Առողջապահության նախարարի 138 հրամանի:

Մոտակա բնակելի տունը, որի վրա կարող է ազդեցություն ունենալ շինարարական աշխատանքների աղմուկը, գտնվում է մոտ 877 մ հեռավորության վրա: Տարածքը բնակելի տարածքից բաժանվում է ձորով, որը հանդիսանում է բնական պատնեշ աղմուկի մեղմացման համար: Որպես ձայնամեկուսիչ շերտ օգտագործվելու է նաև շինհրապարակի ցանկապատը:

Անվանումը	Հեռավորությունը	Ձոր, գետակ	Աղմուկի մակարդակը
Էկսկավատոր	877 նվազեցումը 104 դԲԱ-ից ավել	նվազեցումը 26 դԲԱ-ով	0
2.Բուլդոզեր	877 մ – նվազեցումը 104 դԲԱ-ից ավել	նվազեցումը 26 դԲԱ-ով	0
. Բեռնատար	877 մ – նվազեցումը 104 դԲԱ-ից ավել	նվազեցումը 26 դԲԱ-ով	0

Հաշվարկների հիման վրա կարելի է եզրակացնել, որ բնակելի տների հարակից տարածքներում 55դԲԱ թույլատրելի չափի դեպքում շինարարական աշխատանքների աղմուկի մակարդակը գրոյական է:

Գրականություն

1.ՀՀ առողջապահության նախարարություն, 6 մարտի 2002թ.թ. Երևան , հրաման N138

2.СНиП II-12-77 , глава 12 Защита от шума, Москва 1978

10.07.2025թ.

«Գլխավոր» ՍՊԸ ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված հեղինակային մատյանը մարտերի համալսելի Երվանկի քաղաքացի Կարսյան Կարսյան, Արց քառ 2 հարկման հաշվում առկայի Զարգացման Երվանկային կառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հարցի հարցի վրա առաջին համայնի քննարկման ցուցանիշը

[illegible]

148

9. Գովհաննիսյանը պատախանեց, որ ճանապարհը պահպանվելու է, քանի որ դր պն զտնվում է գործունեության տարածքից դուրս: Ընկերությունը գործունեություն իրականացնելու ընթացքում պն կարենկառնի, որը հնարավորություն կտա գրադացիներին առանց դժվարությունների օգտվել ճանապարհից: Լեւոն, որ տարածքի հստակափորության արդյունքում ելի ասորվի, որ ջրատար առուները գտնվում են գործունեության ենթակա տարածքում, ապա Լախանեանողը որ համաձայնի յոնումներում կառույցների ջրատար առուների անվտանգության գոտին, որը հնարավորություն կտա գրադացիներին անխաղճորտ օգտագործել: Դոդման շուրջ:

Բնակիչները հարց բարձրացրեցին տարածքի տեղականացնորիան ժամերի վերաբերյալ:

Հաշվետվության մշակող «Լուվա»ՍՊԸ-ի ներկայացուցիչ Թ. Լուրիջանյանը պատախանեց, որ տարածքի նպատակը ընկերություն հսկի անշարժ գույքի օգտագործման անվտանգության վնական դեռես 2020-ից, Լեւոնի որ ընկերություն իրական է իր տարածքում գործունեության իրականացնել: Դաևրալին ընկառնման նպատակն է վեռ հանել գործունեության իրականացման հետևանքով առաջացող ջրոտ: Խնարավոր ինկոդահարաց հարցերը, որոնց յոնումները կներառվեն Լախանեան ԸՍՍԳ հաշվետվությունում: Ախանանակ Լեւոն, որ հաշվետվությունում կներառվեն ջրատար առուների պահպանման և օգտագործման ուղղված միջոցառումներ:

Բնակիչները հարց բարձրացրեցին արևակայանի կառուցումից բնակավայրին տրանսպորտի օգուտների, սոցիալական աջակցության վերաբերյալ:

9. Գովհաննիսյանն առաջարկեց բնակիչներին առաջարկություններ ներկայացնել գյուղում առկա ինկոդների վերաբերյալ, որպեսզի Լախանեանողը Խնարավորությունների դեռեում աջակցի բնակավայրին պն ինկոդների յոնման հարցում առաջադրությունների մեղադար: Ավառնել է յոտոր հարցերը համակարգին ջրալե:

Բնակավայրի վարչական դեռավալը Լեւոն, որ ջրատար առուները միան մեռն է համընկնում տարածքի հետ: Լեւոն Լան, որ անվտանգացնորիամից հետո Լախանեանողը մշտապես վնարել է յոտոր հարցերը համակարգին ջրալե:

Բնակիչները պատախանեցին, որ ներկայացնեն իրենց առաջարկները:

Մարգարետարանի ներկայացուցիչը հավելեց, որ իրենց կողմից կնատարվի տարածքի հստակափորություն, որի հիման վրա Լախանեանողին կարանտորի իրենց կարծիքը և առաջարկությունները:

Այլ հարցադրումներ չեղան և հանդալին ընկառնումն ավառնվեց:

Մարտունի համալսելի ներկայացուցիչ՝
Յ. Գարույրունյան

Լախանեանողի ներկայացուցիչ՝
Գ. Գովհաննիսյան

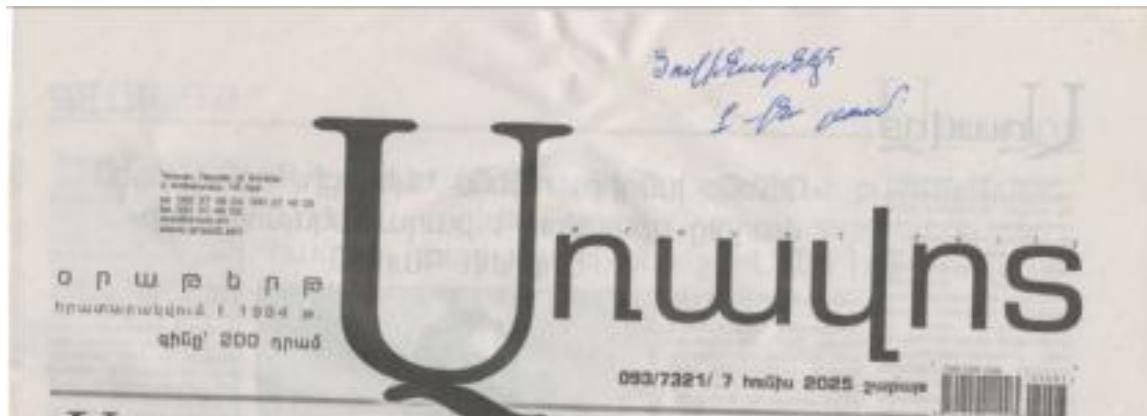

«ԿԻՎԱՍՏԱՆ» ՍՊԸ-ի կողմից ՀՀ Գերադրուկների մարզի (նախնական) համայնքի Եղվադ գյուղի վարչական տարածքի ներսերում գտնվող 2 հողամաս հասցեում՝ ֆոտոլուսանկի առևտրական կառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ հանրային ընտանրուներ Մ-ին հանրային ընտանրում: 10.07.2025թ.

ԳԳ	Անուն, Ազգանուն	Տեղեկատվություն	Գնախոսական	Ստորագրություն
1.	Գևորգյան Մարտ	Բնակիչ	093 2755 88	
2.	Գևորգյան Սեդրակ	Բնակիչ	093 7253 82	
3.	Գևորգյան Նիկոլայ	Բնակիչ	093 3681 49	
4.	Գևորգյան Ռոման	Բնակիչ	090 121	
5.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 260 121	
6.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 0949 80	
7.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 694 244	
8.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 7729 289	
9.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 2031 02	
10.	Գևորգյան Սյուրեն			
11.	Գևորգյան Սյուրեն			
12.	Գևորգյան Սյուրեն		093 555 283	
13.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ		
14.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 260 20	
15.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 091 771	
16.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 716 413	
17.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ	093 388 660	
18.	Գևորգյան Սյուրեն	Բնակիչ		
19.				
20.				

ՀԱՅՏՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հո-
կտի 21-ի 30-110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փո-
փոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի և «Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության
2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ կառավա-
րության 28 դեկտեմբերի 2023 թվականի N 2343 - Ն որոշման հավելվածի համաձայն, 2025թ. հուլիսի 10-
ին ժամը 12:30-ին ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սարտունի համայնքի Օսլինար բնակավայրի վարչական դե-
կավայրի նստավայրում տեղի կունենա «Վիվասիար» ՄԴԸ Գեղարքունիքի մարզի Սարտունի համայնքի Օսլի-
նար բնակավայրի Սոլի Բուս 2- հողամաս հասցեում նախատեսվող արեալին ֆոտոփլյուսին կայանի կառուց-
ման /տարածքը 10,09հա, 7000 կ+5 հզորության/ վերաբերյալ 1-ին հանրային քննարկումը: Շահագրգիռ
հանրության կողմից առաջարկությունները, դիտողությունները և կարծիքները կարող են ներկայացվել բանա-
վոր՝ հանրային քննարկման ընթացքում, կամ զրախոր՝ 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Հանրային քննարկումը վարելու է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սարտունի համայնքապետարանի աշխատա-
կանի գլխավորմամբ և բնակավայրի բաժնի ոլետ Քարտյուն Քարտյունյանը (էլ. փոստ՝ Սար-
տունի համայնքապետարան info@martuni.am: Բեռ. 037493716713):

«Կոնվերս Բանկ» ՓԲԸ
Վ.Սարգսյան ՀՅԴ
Ղեկավար՝ 010 511211
Ֆաքս՝ +374 10 511212
Eլ. փոստ՝ post@conversebank.am

Տպված է՝ 25.12.2025 12:13 (UTC+04:00)

Բյուջետային փոխանցում N 000004

Ամսաթիվ	25.12.2025	Լույսագրքիչ	9557c0bc-d0e7-4931-9836-5854d07ed36a
Քաշիվ	19500019234100	Գումար	
Հաճառորդի հաշիվ	900015000196	ՀՆԴԾ	300,000.00
Հճառորդ անվանում	«ԿԻՎԱՍՈՒՄՐ» ՍՊԸ		
Հճառորդ բանկ	ԿՈՆՎԵՐՍ ԲԱՆԿ ՓԲԸ		
ՀՎԻՎ	00225281		
Տարածաշրջանի ՀՏ կոդ	11		
Շահառուի անվանում	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննություն, 4-ի շրջակա միջավայրի նախարարություն		
Ինքնազատված	Ոչ		
Գումարի բանկը	Երեք հարյուր քառասուն հզար		
Լազանակ	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության համար պետական տուրք		
Ստորագրող	ԼԱՅԱՆ ԶԱՐԻՆԻՖԱԼՍԿՅԱՆ		
Ստորագրության և արժ. Լ.Ս.			
Ամսաթիվ	25.12.2025 12:35:50.745		
Սարքի անվանում	Google Authenticator		
Սարքի սերիալ N	10215685		
Ստորագրության	052390 Face ID		

Կատարված է